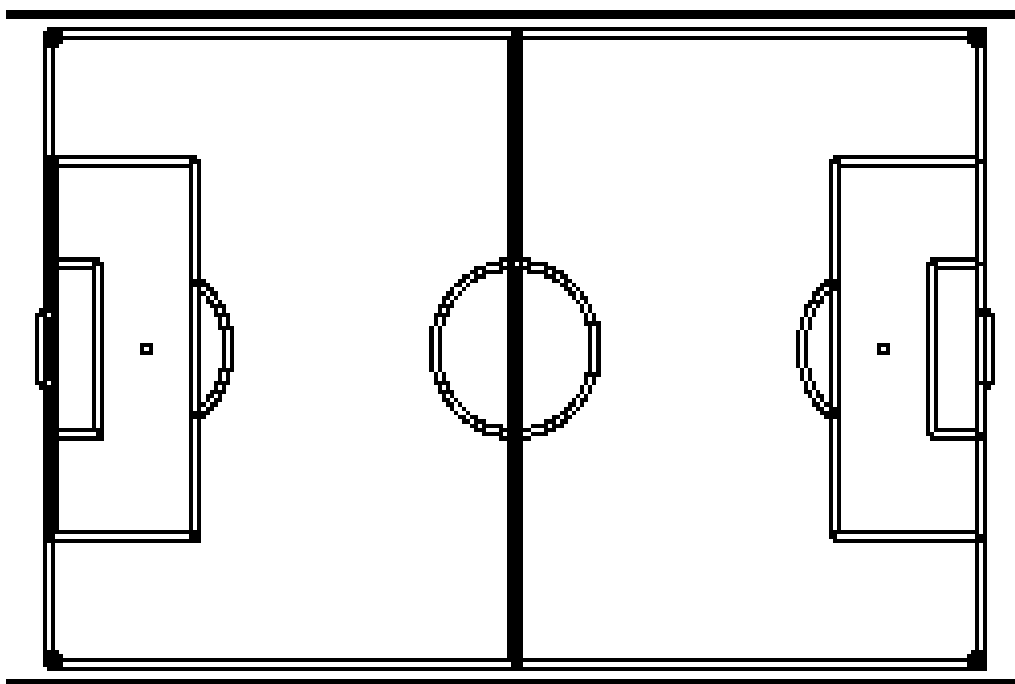

”...Måske foregår den vigtigste kamp udenfor kridtstregerne...”

En rapport med fokus på spillere med anden etnisk baggrund i dansk ungdomselitefodbold

Martin Gregersen og Søren Østergaard

Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik
2009

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	2
1.1 De første spæde forsøg på vidensopsamling.....	3
1.2 Hvad ved vi allerede om unge med anden etnisk baggrund, idrætsdeltagelse, fodbold og integration? - en kort forskningsoversigt.....	5
1.3 Mere konkret - lidt om undersøgelsens metode, målgruppe og dagsordener.....	6
1.4 "Ungdomselitefodboldspillere med anden etnisk baggrund – en kort introduktion til den analytiske ramme.....	9
1.5 En god historie – fra flygtningelejr til SAS-ligaen.....	13
1.6 Tak til.....	14
2. Det er ikke helt enkelt – en intro.....	15
2.1 "Hvad er målsætningen? – den overordnede målsætning for talentarbejdet.....	15
2.2 "Vi bruger enormt meget tid på at opdrage drengene - men det skal forstås i ordets bedste forstand" – perspektiver på klubbens holdninger og normer.	17
2.3 "Vi ville ikke ha' kunnet magtet en Zidane!".....	20
2.4 "Vi forlanger ikke at de skal have topkarakterer, men de skal vise flid i skolen" – perspektiver på fodbold og uddannelse.....	25
2.5 "Det er ok at blive kaldt perker, men kun af dem jeg kender, og når jeg kan se glimtet i øjet" – perspektiver på fællesskab, sprog og hierarki!	33
2.6 "Noget man ikke helt ved, hvad er!" – hvilke talenter kigges der efter?.....	38
2.7 "De er vigtige, men de spiller alt for stor en rolle" – perspektiver på forældrenes betydning.....	49
2.8 Etnicitet – et tema i klubben?.....	55
2.9 Er spillere med anden etnisk baggrund grundlæggende set anderledes end etnisk danske spillere?.....	60
2.10 Hvad har »de« så at byde ind med?.....	65
2.11 "Jamen, hvorfor har vi så ikke en Zlatan?"	71
2.12 Hvad kan klubberne gøre anderledes?.....	77
3. Lige til højrebenet eller? - vi samler op og kigger frem.....	80
Litteraturliste.....	88
Bilag 1.....	90

1. Indledning

Med jævne mellemrum rejses der i medierne spørgsmålet om, hvorfor Danmark ikke har en 'Zlatan', underforstået, hvad er årsagen til, at man, i modsætning til f.eks. Sverige, Holland og Frankrig, kun i meget begrænset omfang ser spillere med anden etnisk baggrund, som "slår igennem" på klub- og landsholdsniveau, når de når senioralderen.

Og hver gang temaet er oppe, er der såkaldte "eksperter", der giver udtryk for mere eller mindre kvalificerede forklaringer herpå – forklaringer, der spænder lige fra "De har ikke psyken til at håndtere den modgang, man også oplever på eliteplan" over "Trænerne forstår ikke at håndtere deres kulturelle bagage" til "Det hænger i høj grad sammen med den lidt skingre flygtninge- og indvandrerdebat i Danmark". Forklaringerne er således mange – problemet er blot, at der reelt ikke eksisterer specielt meget specifik og systematisk viden på området!

1.1 De første spæde forsøg på vidensopsamling

I forsøget på at kvalificere debatten en smule foretog Søren Østergaard, den ene af denne rapportes forfattere, forud for seminaret "Etniske minoritetsdrengene i elitefodbold", der d. 18. december 2008 blev afholdt på Århus Universitet, en mindre kvantitativ undersøgelse med fokus på tematikken 'unge med anden etnisk baggrund i dansk ungdomselitefodbold'. Med afsæt i tal fra DBU og data indhentet blandt de 13 klubber i Danmark, som i 2008 havde hold i U-17 og U-19-ligaerne, forsøgte undersøgelsen at stille skarpt på en række overordnede udviklingstendenser i perioden 2005-2008.

Undersøgelsen pegede bl.a. på følgende:

- Ud af de ca. 1100 ungdomselitespillere, der i denne periode har været aktive på højeste ungdomseliteniveau i Danmark, er der ca. 150 spillere med 'anden etnisk baggrund' – m.a.o. ca. 13 pct. af den samlede 'talentmasse'. Der blev i undersøgelsen også spurgt ind til, i hvilken udstrækning disse spillere havde dansk statsborgerskab, men disse data viste sig at være svære at indhente.
- Fordelt på 'verdensdele' er 42 pct. enten født eller har rødder i europæiske "ikke-vestlige" lande, 20 pct. i Mellemøsten og Nordafrika, 28 pct. i Afrika, mens de resterende spillere har deres rødder i hhv. Asien samt Mellem- og Sydamerika.
- De største enkeltgrupper er spillere med hhv. tyrkisk oprindelse samt spillere med baggrund i det tidligere Jugoslavien – grupperinger, der hver udgør ca. 20 pct. af den samlede talentmasse med anden etnisk baggrund.
- Gruppen af såkaldte 'fodboldimmigranter', m.a.o. spillere, der primært kommer til Danmark for at spille fodbold, sekundært uddanne sig, er forholdsvis stor og udgør 12 pct. af den samlede gruppe af spillere med anden etnisk baggrund.

- Der er stor forskel på, i hvilket omfang klubberne har valgt at benytte sig af spillere med anden etnisk baggrund. I nogle klubber udgør denne gruppe helt op til ca. 30 pct. af det samlede antal spillere, og disse spillere repræsenterer tilsammen op til 15 forskellige "etniske baggrunde", mens man i andre klubber kun har 'valgt' at tilknytte meget få spillere med anden etnisk baggrund.
- Andelen af spillere med anden etnisk baggrund i dansk ungdomsfodbold er stigende, men nyrekrutteringen er vigende. I 2008 var der reelt meget få nye spillere med anden etnisk baggrund, der gjorde deres entré i enten U-17 eller U-19-ligaen.
- Generelt ligger frafaldet blandt ungdomselitespillere med anden etnisk baggrund reelt på niveau med frafaldet blandt etnisk danske spillere, mens frafaldet forekommer at være noget højere i forhold til overgangen til øverste eliteniveau. Det kan f.eks. eksemplificeres med den vigende andel af spillere med anden etnisk baggrund på de danske ungdomslandshold i 2008: U-16: 11%; U-17: 15%; U-18: 35%; U-19: 23%; U-20: 0%; U-21: 0%.
- Fordelt på etniske grupperinger forekommer frafaldet at være specielt markant blandt spillere med tyrkiske rødder. Udtrykt lidt anderledes er der noget, der tyder på, at den gruppering, som reelt har haft tilknytning til det danske samfund i længst tid, også er den, der først stopper med ungdomselitefodbold.

Undersøgelsen pegede endvidere på det ret positive forhold, at der i klubberne er en stor åbenhed i forhold til at diskutere temaet. Mediernes fokus på den 'manglende Zlatan' ser måske alligevel ud til at have haft en vis effekt. Der er dog i vid udstrækning en forståelig famlen i forhold til, hvordan man som klubber, på en kvalificeret og håndterbar måde, kan arbejde med denne tematik i en ofte hektisk hverdag, hvor der altid er 'kampen på søndag' at tænke på!

Ved samme seminar fremlagde Sine Agergaard, adjunkt ved Institut på Idræt ved Århus Universitet, tal, der viste at antallet af spillere med anden etnisk baggrund, der er repræsenteret på de danske U16-21 landshold, er stigende – I 2003 udgjorde procentdelen af spillere med anden etnisk baggrund 4,6 pct. - et tal, der i 2007 var steget til 7,3 pct. (Agergaard & Sørensen 2009). Stigningen er primært sket på de "yngste" af landsholdene. Da vi ikke ved, hvor stor en del af de 150 af spillere med anden etnisk baggrund, der har dansk statsborgerskab, er det reelt svært at sige noget om, hvorvidt de 7,3 pct. reelt modsvarer procentdelen af spillere med anden etnisk baggrund i den samlede talentmasse.

Og så er spørgsmålet bare "hvorfor?"

Kvantitative undersøgelser er et udmærket redskab i forhold til skabe overblik og pege på nogle generelle udviklingstendenser, mens de omvendt kun i begrænset omfang kan anvendes til at afdække, hvilke faktorer der ligger til grund for udviklingstendenserne. "Oversat" til tematikken omkring "spillere

med anden etnisk baggrund i dansk ungdomselitefodbold” kan de nævnte undersøgelser være med til at pege på en tendens i retning af:

- At det ser ud til, at spillere fra Balkan reelt klarer sig bedre end spillere med tyrkiske rødder - men hvilke faktorer er der på spil? Er det noget ”kulturelt” betinget – og hvad mener vi egentlig i praksis med det? Hænger det sammen forældrenes med uddannelsesmæssige baggrund og holdning til den danske foreningstradition? Der er mange bud, men reelt ved vi ikke så meget om det.
- At man i ligaklubberne har valgt meget forskellige strategier i forhold til at ”indtænke” spillere med etnisk baggrund i elitesatsningen – i nogle klubber fylder disse spillere rigtig meget, mens de i andre klubber reelt er fraværende. Afspejler dette en bevidst strategi? Er der tale om demografiske forhold – at der simpelthen bor flere med anden etnisk baggrund i København end i Viborg og Esbjerg? Eller er der tale om, at man i nogle klubber, i erkendelse af, at spillere med anden etnisk baggrund historisk har haft svært ved at bryde igennem til absolut højeste niveau, reelt har valgt denne gruppe fra og i stedet vælger at satse på ”etnisk danske” spillere i talentarbejdet? Det ved vi ikke så meget om.

Og når vi ikke ved så meget om, hvilke faktorer der er på spil, så handler det, som antydtes ovenfor, om at der reelt foreligger meget lidt systematiseret viden i en dansk sammenhæng, når det gælder den specifikke tematik ”Unge med anden etnisk baggrund i dansk ungdomselitefodbold”. De problematikker, man kan opleve som ”elitespiller med anden etnisk baggrund” må dog i et vist omfang antages at være nogle af de samme, som man oplever som ”breddeidrætsudøver” med anden etnisk baggrund” i mødet med den danske foreningskultur, og denne tematik er belyst i en række undersøgelser – og vi skal i det følgende kort introducere et par af disse undersøgelser.

1.2 Hvad ved vi allerede om unge med anden etnisk baggrund, idrætsdeltagelse, fodbold og integration? - en kort forskningsoversigt

En række forskere har sat fokus på de frivillige foreninger, herunder idrætsforeninger, som en mulig arena for integration (f.eks. Boeskov og Ilkjær 2005; Dahl & Jakobsen 2005, Andersson 2006, Agergaard 2007), mens en række specialer har sat mere specifikt fokus på fodboldklubbers betydning i forhold til integrationsprocessen (Olsen 2001; Aisen 2002; Hansen & Dreier 2007 m.fl.). Senest har Sine Agergaard og Jan Sørensen fra Institut for Idræt på Århus Universitet uarbejdet to artikler, der specifikt sætter fokus på fodbolden som en mulig ramme for såvel integration som social opstigen (Agergaard og Sørensen 2009ab).

Herudover er der foretaget en række evalueringer af projekter med specielt fokus på integration gennem deltagelse i foreningslivet (f.eks. LG 2007), mens DIF har udgivet et hæfte med fokus på de konkrete muligheder og begrænsninger, som man som idrætsforening kan støde på i forbindelse med integrationsprojekter (Carlsen, H et al 2002). Hvis man kort skal opsummere den viden, der er generet

gennem specialer, artikler m.v. kan der peges på, at den retorik som såvel "almindelige" som idrætspolitikere ofte anvender, når det gælder debatten omkring foreningslivet som en vigtig ramme for integrationsprocessen i Danmark, kun i begrænset omfang ser ud til at gøre sig gældende i "virkeligheden". Foreningslivet er en mulig ramme omkring dele af integrationsprocessen, men i praksis er der – på trods af mange års debat, erfaringsopsamlinger m.v. – stadig et stykke at gå!

I forhold til de mere konkrete udfordringer man som træner kan stå i over for i mødet med spillere med anden etnisk baggrund, har konsulentfirmaet Navigent i samarbejde med Michael Guarini, med udgangspunkt i en ikke nærmere beskrevet undersøgelse, udarbejdet et lille praktisk orienteret hæfte "Redskab til trænere med flerkulturelle hold" (Navigent 2007).

De ovenfor nævnte undersøgelser kan være med til at pege på nogle mere generelle udfordringer som "Fodbold-Danmark" står over i forhold til integration – og der er mange! - men reelt er der et forskningsmæssigt tomrum, når det gælder belystningen af de helt specifikke faktorer, der har betydning for, at den enkelte spiller "slår igennem". Det er dette "tomrum", som vi har til hensigt at yde vores lille beskedne bidrag til – både af hensyn til, at den enkelte spiller oplever at blive "fair" behandlet i mødet med elitefodbolden, men også i forhold til at klubberne/DBU reelt får viden og evt. redskaber til at håndtere "integrations- og eliteproblematikkerne" lidt mere kvalificeret, og dermed måske kunne medvirke til at bane vej for at "unge med anden etnisk baggrund" på sigt vil have lettere ved at gå hele vejen – hvilket set i det store perspektiv – næppe vil være specielt skadeligt i forhold til den generelle integrationsproces på samfundsniveau.

1.3 Mere konkret - lidt om undersøgelsens metode, målgruppe og dagsordener

Hensigten med undersøgelsen er således fra såvel spiller- som klubperspektiv at generere ny viden omkring tematikken 'unge med anden etnisk baggrund'. Fokus vil dog i vid udstrækning være på udviklingen af operationelle tilgange til, hvordan man som klub, leder og træner kan medvirke til at udvikle miljøer, hvor der er plads til spillere med forskellige individuelle historier og kulturelle baggrunde og udtryk, og hvor 'forskelligheden' i højere grad ses som en mulighed frem for en begrænsning.

Der er således tale om en undersøgelse med et operationelt sigte – vi vil noget med undersøgelsen - vi vil nemlig primært gøre ledere og fodboldtrænere klogere på en problematik, som en del forholder sig naturligt famlende til, og det er vigtigt at have dette i baghovedet i forbindelse med læsningen af rapporten. Målgruppen er primært de mange ledere og trænere, der til daglig – fra pødealderen og opefter – er vigtige medarbejdere på, at såvel integrations- som elitearbejdet lykkes, således at man om nogle år ikke længere spørger efter "Danmarks Zlatan", men i stedet begejstres af det spil, som Mustafa, Ercan og Boran - og måske også Fatima! - bidrager med på de danske Y-, U- og A-lands-hold¹.

---

¹ Målgruppen er således ikke idræts- og integrationsforskere. I forhold til disse målgrupper vil undersøgelsens resultater blive forsøgt formidlet igennem artikler m.v.

At vi har valgt denne målgruppe har i udgangspunkt en vis betydning, ikke så meget i forhold til selve undersøgelsens metode, men mere i forhold til formidlingen af undersøgelsens resultater. Som forfattere oplever vi temaet som vigtigt, og det er ikke blevet mindre vigtigt, efter at vi har brugt et par måneder på at snakke med spillere og trænere. Vores målsætning har derfor været at formidle undersøgelsens resultater i en form, der gør den tilgængelig for flest muligt læsere. I praksis betyder det, at vi har forsøgt at anvende et sprog, der ikke er alt for "langhåret", samt at vi har forsøgt at begrænse os til en forholdsvis kort introduktion til den analytiske ramme, vi har valgt at lægge ind over projektet. Hvorvidt det er lykkedes at gøre rapporten tilgængelig for flest mulige – uden at gå på kompromis med de gældende normer for sådanne undersøgelser, må være op til andre at vurdere.

En kvalitativ tilgang ...

I forlængelse af den indledende kvantitative undersøgelse og i et forsøg på at komme bagom nogle af de faktorer, som muligvis har betydning for, hvorvidt spillere med anden etnisk baggrund "lykkes" i forhold til elitefodbolden, valgte vi at tage afsæt i en kvalitativ tilgang, hvilket i praksis betød, at vi dels interviewede en række liga- og landstrænere samt talentchefer for at få indblik i hhv. deres erfaringer med at træne og vejlede spillere med anden etnisk baggrund, dels interviewede en række spillere med anden etnisk baggrund for at få et indblik i deres oplevelser på hhv. klub- og landshold.

Mere konkret interviewede vi i perioden feb-april 2009 6 A+ trænere, 7 talentchefer/-trænere, U-16-21 landstrænerne samt 21 spillere med anden etnisk baggrund. I sidstnævnte gruppe valgte vi at interviewe 11 spillere, som stadig spillede på højeste ungdomseliteniveau samt 10 spillere, som havde spillet på højeste niveau, men som nu højest spillede på 2. divisionsniveau eller helt var stoppet med at spille elitefodbold. Denne fordeling afspejlede vores ønske om både at tale med spillere, som stadigvæk forfulgte drømmen om at spille på højeste niveau og spillere, der havde forfulgt denne drøm, men som i en vis udstrækning havde indset, at de nok aldrig kom til at spille fodbold på absolut topniveau.

I praksis formede samtalerne sig som såkaldt "semi-strukturerede interviews". Vi lod spillere og trænere fortælle deres historie og var åbne i forhold til de specifikke historier, hver enkelt informant kunne bidrage med, samtidig med at der var en række temaer, som vi forsøgte at få hver enkelt informant til at forholde sig til, herunder f.eks.:

- Spillernes egen fodboldhistorie. Hvornår begyndte de, styrker og svagheder som spiller m.v.
- Klubbernes normer og værdier. Havde træneren et ønske om at "opdrage" på spillerne fodboldfagligt og menneskeligt? Var der nogle bestemte værdier, som spillerne skulle indordne sig under? m.v.
- Familiens betydning i forhold til det at spille elitefodbold, herunder opbakning, synet på vigtigheden af uddannelse m.v.

- Det at få en hverdag med mange arenaer, familie, uddannelse, venner, fodbold m.v., til at hænge sammen.
- Hvordan spillere med anden etnisk baggrund blev omtalt og tiltalt i klubben, herunder tonen i omklædningsrummet.
- "Kulturelt betingede forskelle". Hvordan håndterer man offentlig kritik? Hvilke forventninger har man til træneren ? m.v.
- Inklusion i det sociale liv omkring holdet. Oplevede spillerne sig som en del af fællesskabet omkring holdet både inden for som uden for banen?
- Oplevelsen af den eventuelle overgang fra ungdoms- til seniorspiller.
- Spillernes bud på, hvad klubber og trænere kunne gøre anderledes i forhold til i højere grad at møde spillere med anden etnisk baggrund i øjenhøjde.

Hver samtale blev optaget på bånd, transskriberet/udskrevet og herefter analyseret med afsæt i en såkaldt "åben hermeneutisk tilgang" hvor der specielt blev lagt vægt på at se hver enkelt spiller og træners udsagn fra et tematisk og "livshistorisk" perspektiv – altså en analyse, hvor vi læst og analyseret på "tværs" i forhold til specifikke temaer, men også har analyseret i et dybdeperspektiv – forstået på den måde, at spillernes specifikke udsagn er forsøgt forstået som en del af en længere og mere sammenhængende personlig livshistorie.

Fordelen ved den kvalitative tilgang er, at den giver mulighed for at komme tættere på en række faktorer som en bestemt gruppe af spillere har valgt at italesætte som vigtige i forhold til tematikken "spillere med anden etnisk baggrund i dansk ungdomselitefodbold". Dette kan medvirke til skabe forståelse for det komplekse samspil mellem en lang række forhold, som kan have betydning for, hvorvidt man som spiller "lykkes" eller "ikke lykkes". Omvendt er det dog også vigtigt at slå fast, at selvom vi har talt med repræsentanter for samtlige klubber, der var repræsenteret i hhv. junior- og ynglingeligaen i 2008 og ca. 17-18 pct. af de spillere med anden etnisk baggrund, der i perioden 2005-8 spillede liga-fodbold indgår i undersøgelsen, er der ikke tale om en repræsentativ undersøgelse, men i højere grad en undersøgelse, hvor man – med afsæt i en gruppe af spilleres og træneres udsagn – kan udlede en række af de faktorer, som kan have betydning for, hvorvidt spillerne med anden etnisk baggrund oplever at lykkes med deres fodboldprojekt.

Endelig er det vigtigt at præcisere, at vi – efter aftale med trænere og spillere – har valgt at foretage en anonymisering i det omfang, det har kunnet lade sig gøre. Spilleres og træneres navne vil ikke fremgå af teksten, men hver enkelt respondent er kort præsenteret i bilag 1. Kun i det omfang hvor "eksterne" faktorer kan have betydning for at forstå et givent udsagn, vil respondentens baggrund blive yderligere beskrevet.

1.4 "Ungdomselitefodboldspillere med anden etnisk baggrund – en kort introduktion til den analytiske ramme

Blot at anlægge enten et specifikt fodboldfagligt eller "etnisk" perspektiv i forsøget på at forstå, hvorfor spillere med anden etnisk baggrund har vanskeligt ved at slå igennem i dansk topfodbold (en tilgang, som ofte kendetegner "Zlatan-debatten" i medierne) er udtryk for en simplificering, der – set fra forfatterens perspektiv – ikke yder problematikken fuld retfærdighed, og som dermed også ofte medvirker til alt for enkle "svar" på en i udgangspunkt ret kompliceret problemstilling.

De spillere vi har interviewet er kendetegnet ved i hvert fald tre ting: De er unge, de har en anden etnisk baggrund, og de er fodboldspillere på eliteniveau. Det vil sige, at de reelt også har tre forskellige, men også gensidigt overlappende og interagerende livsarenaer de skal have til at spille sammen. Hvis vi ønsker at forstå nogle af de bagvedliggende faktorer, der har betydning i forhold til, hvorvidt spillerne "lykkes" med projektet er forudsætningen en mere helhedsorienteret tilgang – her defineret som samspillet mellem disse tre livsarenaer – og det er denne tilgang, vi har valgt som den overordnede analytiske ramme for undersøgelsen.

I det følgende vil vi, reelt ultrakort og uden at det bliver alt for "langhåret", forsøge at uddybe denne analytiske ramme, som ligger til grund for den senere beskrivelse og analyse af de indsamlede data.

Spillerne er UNGE

Hvor projektet for de fleste unge tidligere var, enkelt udtrykt, at de skulle finde sig selv inden for de rammer og muligheder, som var givet dem i kraft af deres familieforhold, økonomisk status, religiøst eller ideologisk tilhørsforhold m.v., er vilkårene for unge i det 21. århundrede grundlæggende anderledes. I forbindelse med at tidligere tiders ydre fix-punkter, i form af overleverede tradition og normer, som udgjorde forholdsvis stabile rammer omkring den enkeltes identitetsarbejde, langsomt er gået i opløsning, uden at der er sat noget nyt i stedet, er ungdomsprojektet i stadig større udstrækning blevet et individuelt anliggende, hvor den enkelte gennem valg og fravalg må tage ansvar for at forme sit eget liv – m.a.o. man skal i højere grad skabe sig selv...

Ungdomsprojektet er således i vid udstrækning blevet et identitetsprojekt, hvor en afklaring i forhold til vigtige temaer som: Hvem er jeg? Hvad vil jeg? Hvilke muligheder har jeg? osv. indgår som en central del af projektet. Mere populært udtrykt er den enkelte unge i gang med sit eget "selvbiografiske projekt", og det lyder jo i udgangspunktet rigtig spændende! Udfordringen er dog også, at man i vid udstrækning selv har ansvaret for, om projektet "lykkes", og hvis det viser sig at mislykkes, har man kun sig selv at bebrejde!

Selvom der er tale om et forholdsvis individualiseret projekt foregår "identitetsprocessen" dog ikke i et "tomrum", men finder altid sted i et bestemt kulturelt og socialt miljø såsom familien, skolen, fodboldklubben, religiøse fællesskaber, det virtuelle rum m.v. Nogle af disse arenaer betyder i perioder mere

end andre, men fælles for dem er, at de tilbyder nogle bestemte kollektive ordnede identifikationsmuligheder, som man kan vælge hhv. til og fra!

Der eksisterer altså nogle overordnede givne "skabeloner", nogle "kulturelle vaner", som man kan vælge at hænge sin identitet op på (Jenkins 2005), og unges identitetsprojekt kan således anskues som en kontinuerlig proces, hvor man skaber sig selv med, mod – og måske nogle gange uafhængigt – af de stimuli, man får ved at være indlejret i forskellige grupper og kulturelle sammenhænge – herunder "klubben", trænere, holdkammerater, medier m.v. (Grube & Østergaard 2007).

Ungdomselitespillere med anden etnisk baggrund er således – som en integreret del af deres ungdomsprojekt – i gang med at skrive deres egen meningsfyldte selvbiografi, hvor fodbolden fylder rigtig meget, men langtfra udgør alle kapitler!

Spillerne skal håndtere det at have en specifik etnisk baggrund

Gruppen af spillere med anden etnisk baggrund er på ingen måde homogen, hvilket f.eks. eksemplificeres ved det faktum, at spillerne i hhv. junior- og ynglingeligaen i perioden 2005-8 repræsenterede mere end 20 forskellige etniske baggrunde, og derfor giver det ikke den store mening med en generel beskrivelse af de udfordringer, som alle spillere med anden etnisk baggrund oplever at skulle håndtere. I stedet har vi blot valgt – i forsøget på at illustrere, at projektet med at være en del af en minoritetskultur i en majoritetskultur ikke altid er helt enkelt – at introducere nogle få mulige problematikker..

Udover et specifikt ungdomsprojekt kan spillere med anden etnisk baggrund opleve at være indlejret i f.eks. projektet med i hverdagen at skulle navigere i spændingsfeltet mellem en traditionel familiekultur med et udpræget kollektivt orienteret menneskesyn, specifikke kønsroller og aldersbestemt adfærd, evt. en religiøs orientering med betydning i forhold til det konkrete levede hverdagsliv og kommunikation på forældrenes modersmål og så f.eks. livet på en uddannelsesinstitution præget af et mere individualistisk menneskesyn, mere uklare grænser mellem køn og generationer samt kommunikation på dansk. Hertil kommer, at man skal have indpasset yderligere et par arenaer i form af det mere uformelle samvær med såvel "danske" som venner, der deler samme etniske baggrund som én selv, den arena, der udgøres af fodboldklubben og holdet – herunder hierarkiet, normer om, hvordan der kommunikeres mellem trænere og spillere m.v., samt den arena, der udgøres af den almene samfundsmæssige debat omkring f.eks. temaer som indvandrere og flygtninge, der i udgangspunkt også kan tilskrives en vis betydning i forhold til, hvordan man forstår sig selv med anden etnisk baggrund.

Som nævnt forekommer dette ikke at være noget helt enkelt projekt og unge med etnisk baggrund vælger da også at anvende lidt forskellige strategier i forhold til at skabe en vis form og sammenhæng. Et lille, men reelt voksende, mindretal vælger den såkaldt "rene strategi": Man vælger at leve med afsæt i f.eks. et konservativt religiøst værdisæt, hvilket medvirker til at skabe en vis orden, forudsigelighed og ikke mindst et tilhørsforhold. Andre vælger at operere med udgangspunkt i en såkaldt "bindestreghidentitet" – hjemme orienterer man sig med afsæt i traditionelle normer og værdier, mens

man udenfor hjemmets fire vægge i nogen udstrækning orienterer sig mod en såkaldt "dansk" kultur – eller i en såkaldt "kreolsk identitet", hvor man i højere grad blander elementer fra de forskellige kulturer: F.eks. går i moskéen om fredagen og på diskotek om lørdagen, har "løse kæresteforhold" og alligevel accepterer at gifte sig med en partner, som forældrene har været med til at vælge osv. Som ung med anden etnisk baggrund kræver det således, at man i vid udstrækning har evnen til såvel at være "kulturmixer" som kulturpendler! (Mørch 1998).

De er også elitefodboldspillere!

Som alle andre sammenhænge kan fodboldverdenen forstås som et såkaldt "felt" præget af sin helt egen logik, der ikke altid er baseret på vedtagne og nedfældede regler, normer og værdier², men som i højere grad kan anskues som det, man kunne "feltets akkumulerede historie" – altså regelmæssigheder, der baserer sig på de værdikampe, som løbende har fundet sted indenfor fodboldverdenen. Det kan f.eks. være i forhold til spil-forståelse, spiller-hierarkier, trænerens position, træningsformer og -mængde, forholdet mellem individ og fællesskab, økonomi, livsstil, hvordan der internt kommunikeres, samt hvordan man håndterer et virvar af uskrevne regler, som man i sagens natur ikke kan læse sig til, men kun kan "opdrages" til at overholde!

Som ungdomselitespiller bliver man således en del af et "felt" eller arena, som man i udgangspunkt kun kan forstå ved at være en del af feltet, og som ofte baserer sig på processer, man i vid udstrækning kan have svært ved at forstå, fordi de har fundet sted lang tid, før man selv blev aktiv på den pågældende arena. Hvor man som ung i vid udstrækning skal skabe sig selv ved at vælge til og fra, så gælder det for fodboldverdenen, at man i højere skal "finde sig selv" inden for nogle rammer, som på forhånd er givet, og som man kun i forholdsvis begrænset omfang – specielt som ungdomsspiller - har svært ved at påvirke.

Reelt består valget som oftest i "hele pakken" eller "ingen pakke", og selvom man vælger hele pakken – og dermed et såvel disciplineret som reguleret liv - er det reelt altid nogle andre, der bestemmer om man reelt også får mulighed for at "åbne pakken"!

At være ungdomselitespiller med anden etnisk baggrund betyder, at man i lighed med "etnisk danske spillere" er indlejret i både en ungdomsarena og en elitearena, hvilket ikke er noget helt enkelt projekt. Hertil kommer, at man også skal have evnen til at kunne hhv. kulturmixe- og pendle, hvilket næppe gør projektet mindre kompliceret! Måske er det netop i dette spændingsfelt, at man skal forstå nogle af de faktorer, der har betydning for, at unge med anden etnisk baggrund kun i begrænset omfang har slået igennem i dansk elitefodbold?

---

² Der foreligger dog et "etisk regelsæt" – udarbejdet af DBU – som udgør en formel ramme omkring ungdomselitefodbolden, men dette betyder dog ikke, at fodbolden ikke også samtidig med rette kan anskues som et felt med en lang række uskrevne regler.

Det er denne overordnede helhedsorienterede tilgang, vi har valgt som den overordnede analysestrategi i undersøgelsen, men det betyder ikke, at vi ikke løbende vil inddrage andre perspektiver, og her vil vi blot kort introducere yderligere et par centrale temaer, der vil indgå i analysen.

”Det er nok noget kulturelt”

I fodboldkredse kan man ofte høre udsagn som at ”det er kulturelt betinget”, at spillere med anden etnisk baggrund er temperamentsfulde, er utålmodige, ikke kan indordne sig under fællesskabet m.v. Ofte er sådanne udtryk dog udtryk for, at der i en majoritetskultur skabes en logik i forhold til at sammenkæde ”problemer” i en minoritetskultur med en bestemt kulturel praksis. Når indvandrerbørn er idrætssvage, spiser usundt og har svært ved at styre temperamentet, så skyldes det deres kultur, mens tilsvarende forhold i forhold til danske børn enten vil blive forklaret med sociale problemer eller en kompliceret personlighed. Et vigtigt spørgsmål er derfor, om kultur i fodboldverdenen reelt ofte anvendes som en undskyldning i forhold til at håndtere forhold, som i udgangspunkt er langt mere komplekse – eller er der reelt kulturelle barrierer, som man må forholde sig konstruktivt til f.eks. synet på, hvordan man tiltaler trænere m.v.? Og i forlængelse af det spørgsmål giver det mening at spørge sig selv, om klubber, trænere m.v. i det hele taget er bevidste om og reelt er interesserede i, hvilken kultur de enkelte spillere repræsenterer, og hvad de evt. kan bidrage med?

Handler det om integration eller assimilation?

Endnu et centralt tema, som ligger i forlængelse af ”kultur som forklaringsmodel”, er hele forståelsen af integration i dansk fodbold. Integration betyder ifølge ordbøgerne at gøre hel – forstået som at gøre en mangfoldighed til en helhed. M.a.o. betyder integration, at forskellige tilgange til livet – og fodbolden! - gensidigt påvirker hinanden og udvikler sig til noget nyt! Handler integration i fodboldverdenen om, at vi gerne vil lade os udfordre af spillere med andre tilgange til spillet, eller mener vi reelt assimilation, altså at spillerne tilpasser sig den danske fodboldkultur og spillestil nærmest 100% med undtagelse af, at det er OK at spise halal-kød og fejre Ramadan – selvfølgelig under forudsætning af, at det ikke påvirker præstationen på banen?

”Hvorfor i alverden spurgte I om det?” – en afklaring

Vores hovedærinde med denne rapport er at undersøge, hvorfor fodboldspillere med anden etnisk baggrund tilsyneladende har sværere ved at slå igennem i dansk elitefodbold end etnisk danske fodboldspillere. Ud fra en antagelse om, at svaret på denne problemstilling givetvis ikke er entydig, finder vi det relevant ikke kun at fokusere på klubbernes og DBU’s specifikke tænkning og praksis i forhold til arbejdet med at integrere og udvikle spillere med anden etnisk baggrund, men også på de generelle krav og forventninger, der stilles til den enkelte danske elitefodboldspiller. Intentionen er at få indsigt i

de strukturelle og sociale mekanismer, som muligvis gør sig gældende i udskilningen af etniske minoriteter i dansk elitefodbold, og det er derfor vi også spørger ind til den overordnede målsætning for talentarbejdet, klubbens normer og værdier og andre områder, som i udgangspunktet måske ikke forekommer, at have den store betydning i forhold til rapportens specifikke problematik.

”Spillere med anden etnisk baggrund – en begrebsafklaring

At anvende begreber som ”etnisk” og ”ethnicitet” er ikke helt så uproblematisk, som man skulle tro, da begreberne betydningslægges på ret forskellige vis: F.eks. definerer den norske antropolog Fredrik Barth etnisk identitet og ethnicitet som et *aspekt ved en relation* og ikke en *egenskab ved en person eller gruppe*. Ethnicitet kommer dermed til at handle om grænseprocesser og relationer mellem grupper (Barth 1994). Som Barth pointerer, må ethnicitetsbegrebet forstås som et dynamisk begreb, som ikke kendes ved et bestemt indhold og derfor synes det problematisk at afgrænse begrebet.

En noget mere strikt deskriptiv tilgang finder man hos Danmarks Statistik, der betegner ”indvandrere og efterkommere” som værende ’etniske’. Undervisningsministeriets bruger betegnelsen ”tosprogede børn”, og Integrationsministeriet bruger i daglig tale ”nydanske børn og unge”³. I Nudansk ordbog betyder det at være ’etnisk’, at ”(...) nationalt, kulturelt eller racemæssigt hører til en bestemt befolkningsgruppe i et samfund” (Politikens Nudansk Ordbog 2007).

Ud fra mere operationelle betragtninger har vi i rapporten valgt betegnelsen ”spillere med anden etnisk baggrund” forstået på den måde, at personer med ’etnisk dansk’ baggrund er personer, der har mindst én forælder, der er dansk statsborger og født i Danmark⁴, og hvis det ikke er tilfældet, må personen betegnes som havende en anden etnisk baggrund. Desuden vælger vi at fokusere på de personer, der har deres oprindelse fra de ikke-vesteuropæiske lande med særlig fokus på Tyrkiet og Balkan., da det er i disse lande/område at de den store gruppe af ungdomselitespillere har deres rødder.

1.5 En god historie – fra flygtningelejr til SAS-ligaen

Som indledning til en rapport, der i vid udstrækning sætter fokus på nogle af de problematikker og udfordringer, som dansk fodbold står over i mødet med at integrere spillere med anden etnisk baggrund i elitemiljøer, finder vi det vigtigt at understrege, at vi i forbindelse med vores samtaler med spillerne, er blevet fortalt mange positive historier om trænere og ledere, som på såvel en engageret som ”viis” måde har forsøgt at integrere spillere i de danske klubmiljøer – og særligt én historie er med til at illustrere, at der i mange klubber reelt udføres et beundringsværdigt stykke integrationsarbejde:

En flygtningefamilie bliver i 2003 familiesammenført på Bornholm. Efter at have været i Danmark i mindre end én uge bliver familiens ældste søn inviteret med til fodboldtræning i den lokale klub. Udfor-

³ Baseret på oplysninger fra en telefonisk samtale og mailudveksling med afdelingschef i integrationsafdelingen, Henrik Kyvsgaard.

⁴ Baseret på oplysninger fra Danmarks Statistik 2007.

dringen er, at han ikke taler sproget, ikke har noget "udstyr" og aldrig har spillet fodbold. Han har set én fodboldkamp i fjernsynet – den, hvor Zuma scorer på saksespark mod Brøndby – og til den første træningsaften forsøger han sig primært med saksespark! På trods af "omstændighederne" – sproglige barrierer, minimal viden om fodbold, ingen økonomiske midler m.v. - vælger træneren at tilbyde drengen lidt specialtræning, hvor han bliver introduceret til de mest grundlæggende spark m.v. – og klubben sørger også for, at han får noget spilletøj og støvler. Seks måneder efter bliver spilleren topscorer ved det årlige unionsstævne for ungdomshold. Han er i dag på fuldtidskontrakt i en SAS-ligaklub, og er på vej til – når passet kommer med posten! – at spille på et af ungdomslandsholdene. Fodbolden har været en medvirkende årsag til, at hele hans familie – på trods af meget indledende turbulens – nu fremstår forholdsvis velintegreret i det danske samfund. Da vi til sidst i interviewet spørger spilleren om, hvad han tror, der var sket, hvis denne træner - reelt mod alle odds – ikke havde taget fat i ham, er svaret: "Jeg havde nok solgt pizzaer på havnen i Nekstø!".

Nu er der jo ikke noget galt i at sælge pizzaer – heller ikke på havnen i Nekstø – men historien er med til at illustrere, at der reelt er mange trænere og ledere i lokale klubber i Danmark, som gør et "out-standing" stykke integrationsarbejde til gavn for såvel spillerne og deres familier, dansk fodbold og det danske samfund.

Hvis dette ikke havde været en rapport, men en Oscar-uddeling ville vi nok have dedikeret denne rapport til ungdomstræneren på Bornholm, men det vil vi så undlade og i stedet blot sige "Respekt". Du har vist, hvor langt man nogle gange kan nå ved at tage afsæt i den enkelte spillers historie og forudsætninger – og ved lige at bruge et par timer ekstra!

1.6 Tak til

Rapporter som denne skriver ikke sig selv, og derfor vil vi gerne sige tak til de 16 trænere og 21 spillere, der – midt i en hektisk hverdag - tog sig tid til at lade sig interviewe samt til DIF, DBU, Spillerforeningen og Divisionsforeningen, der på trods af finanskrisen m.v. valgte at støtte projektet.

God læselyst!

Frederiksberg, juni 2009

Martin Gregersen & Søren Østergaard

2. Det er ikke helt enkelt – en intro...

Vores antagelse omkring at problematikken omkring 'etniske' spilleres manglende "gennembrud" i dansk fodbold er kompleks og har mange facetter, blev i vid udstrækning bekræftet af vores informanter i de i alt 37 interviews, det lykkedes os at få i kassen. Samtalerne var særdeles informative, medvirkede til at give såvel nye vinkler som nuancer på problematikken og var for størstedelens vedkommende præget af, at det reelt var en problematik, som de var optaget af og spørgende i forhold til.

37 interviews er forholdsvis mange – og i transskriberet tilstand fylder interviewene mere end 350 sider. En så stor datamængde betyder, at vi har været nødt til at arbejde med afsæt i nogle bestemte vinklinger og tematikker, og i overskriftsform vil vi dette kapitel især have fokus på følgende temaer:

- Klubbens normer og værdier
- Forholdet mellem individ og kollektiv
- Forholdet mellem fodbold og uddannelse
- Overgangen fra ungdom til senior
- Spillernes oplevelse af trænerens mandskabspleje
- "Forældresamarbejde"
- Etnicitet som tema i trænerstaben
- »De« anderledes drenge
- Hvorfor slår "de/vi" ikke igennem?

Der er således en række temaer, vi har valgt at undlade at berøre, selvom de indgår som en del af vores interviews f.eks. "Zlatan-debatten og mediernes generelle betydning for trænerens tænkning og praksis, de gange hvor man har måttet sige farvel til en spiller, som man som klub ikke oplevede at kunne rumme, agenternes betydning m.v.

I udgangspunkt er hvert afsnit bygget op på den måde, at vi først introducerer trænerens perspektiver på et givent tema, herefter spillernes og hvert afsnit afsluttes med en "diskuterende" sammenfatning.

2.1 "Hvad er målsætningen? – jamen, den er selvfølgelig at udvikle spillere, der kan træde ind på vores førstehold, men..." – den overordnede målsætning for talentarbejdet

Talentudviklingen i de danske elitefodboldklubber handler først og fremmest om at udvikle spillere til hhv. klubbens A-hold eller det næste niveau af ungdomslandshold. I udgangspunktet er minimum én spiller til A-truppen om året de fleste klubbers målsætning, men hvorvidt denne målsætning også i praksis effektueres handler i vid udstrækning om – udover spiller materialet - hvor meget klubben er afhængig af 'egen avl', eller om klubben har en økonomisk formåen, der gør den i stand til at hente

spillere udefra. Specielt hvis man spiller i SAS-ligaen, hvor der skal præsteres hver gang, er der dog en erkendelse af, at målsætningen næppe er helt realistisk:

Hvad er målsætningen for dit talentarbejde?

"...Altså på et tidspunkt sagde vi, at vi skulle levere én eller to til superligaen, men så finder man ud af, at det lige var naivt nok. I sådan en klub som vores hvor vi gerne vil være til at præge toppen af dansk fodbold, ville det være mærkeligt, hvis man hvert år kunne levere unge spillere, der er parat til at spille på højeste niveau..."

Den udvikling som dansk topfodbold i gennem de senere år har gennemgået i retning af en højere grad af professionalisering, internationalisering, samt ikke mindst kommerialisering, har reelt medvirket til, at en gruppe af trænere har revideret såvel deres målsætninger som succeskriterier, således at de nu ikke længere blot er strikt klubspecifikke og kvantitative, men i højere grad såvel kvalitative som "bredere" målsætninger orienteret mod såvel "dansk fodbold som helhed" som mod den generelle samfundsmæssige arena. At succeskriterierne i nogen udstrækning er blevet mindre klubspecifikke kommer bl.a. til udtryk hos denne træner:

"... Det handler om at lave et miljø, hvor vi kan uddanne så gode fodboldspillere som overhovedet muligt, og så skal vi også tro på - og det kan godt være at det lyder lidt romantisk - men at der er andre klubber, som på sigt kan få glæde af vores spillere ..."

Selvom trænerne selvfølgelig helst ser, at talenterne spiller i klubbens egen farver, så er det også en tilfredsstillelse – ud fra nogle faglige og personlige kriterier – at se én af ens gamle spillere på modstanderholdet, da det giver en indikation i retning af at være "lykkedes".

At målsætningerne også kan have et bredere samfundsmæssigt sigte kommer til udtryk hos denne træner:

Hvad er den overordnede målsætning for jeres talentarbejde?

"...Det er at udvikle så mange spillere som muligt til at optræde på vores førstehold...Og det handler også om at skabe et godt træningsmiljø, hvor man ved, at der skabes gode betingelser for at udvikle sig. Man får en masse ud af det, også udover det fodboldmæssige – f.eks. rent indlæringsmæssigt og opdragelsesmæssigt. De unge mennesker er også i gang med at uddanne sig til livet, og det synes vi også er vigtigt, så vi prøver at give dem nogle ting med. Vi har snakket om ting, man kan bruge i andre sammenhænge. Det med at sætte sig nogle mål og arbejde hårdt hen imod det og med det samme sætte sig et nyt. Og hvordan tackler jeg modgangen, når det ikke går så godt? Det er mange gange der, den store prøve står, og det er jeg overbevidst om, at man kan tage med i bagagen i alle mulige andre sammenhænge. Og hvordan er man, når man er sammen? Er man imødekommende, positiv, opmærksom på de andre? Det er nogle ting, som vi gerne vil være med til at præge de unge mennesker med. Det er en profil, som vi gerne vil oparbejde her i klubben..."

I erkendelse af den aktuelle udvikling i dansk elitefodbold forekommer der reelt at være sket et skred i de overordnede målsætninger. Det helt traditionelle udsagn om, at det handler om at udvikle spillere til 1. holdet efterfølges for en gruppe trænere vedkommende af lidt mere nuancerede målsætninger og succeskriterier, der i højere grad er kvalitative og har et bredere såvel fodboldmæssigt som samfundsmæssigt sigte.

Og han er en af vor egne ...

Dette lidt bredere fokus rykker dog ikke ved betydningen af, at en af klubbens egne spillere debutterer på A-holdet enten i Superligaen eller i 1. division:

"... Men når alt kommer til alt, så er det derinde, som afgør det (peger ud på stadion). Jeg bliver glad, hvis de kommer til at spille i klubbens farver, men jeg bliver jo nødt til at være ærlig – jeg synes, at skole er vigtigt og alt det der, men jeg får altså ikke et kick af, at de får studenterhue på..."

Udover den åbenlyse økonomiske fordel ved at benytte egne spillere, så klubberne undgår at skulle betale transfers for nye spillere, påpeger trænerne bl.a. en glæde ved at have været med til at 'forme' den pågældende spiller, som dermed også bliver et synligt bevis på at klubbens og trænerens arbejde er af høj kvalitet.

Disse spillere omtales ofte som deres 'egne' eller 'vores', og flertallet af trænere og klubber har et klart billede af, hvad der for dem er specifikt 'vores' – såvel holdningsmæssigt som fodboldfagligt - som de forsøger at overføre til spillerne. Der forekommer således at være et såvel italesat ydre normsæt som et "fodboldfagligt DNA", der udgør "vores" - og som måske også kan få en betydning for hvilke fodboldspillere, der 'slår igennem' eller 'falder fra'.

I det følgende skal vi se nærmere på de normer og værdier, som klubben ønsker at præge spillerne med og forsøge at finde ind til det fodboldfaglige DNA, her udtrykt ved klubbens "talentbegreb", som man spotter nye talenter med afsæt i, samt give et indblik i spillernes perspektiv på de samme temaer.

2.2 "Vi bruger enormt meget tid på at opdrage drengene - men det skal forstås i ordets bedste forstand" – perspektiver på klubbens holdninger og normer.

I de danske elitefodboldklubber findes der en lang række normer og værdier, fodboldtalenterne skal indordne sig under. Disse normer og værdier er ikke kun gældende på fodboldbanen, men gør sig i lige så høj grad også gældende udenfor. Én af trænerne forklarer:

"... Der er nogle simple regler om at opføre os ordentligt. Og det er uanset, hvor man kommer fra. Man skal opføre sig ordentligt over for modstandere, dommere og specielt over for sine kammerater, over for voksne, tage huen af, når vi spiser, lade være med at snakke i mobiltelefon, når vi er i et fællesrum osv. Gamle dyder, som jeg er vokset op med i klubben, som jeg gerne vil overføre til de unge ..."

Dette udsagn peger på en 'normsætning', som flere af trænerne også karakteriserer som almindelig sund fornuft. Spørgsmålet er, hvad der er sund fornuft? "Sund fornuft" er i vid udstrækning kulturelt bestemt, og det, der for trænerne fremtræder som "sund fornuft", behøver absolut ikke at fremtræde fornuftigt for spillerne – specielt ikke, hvis man ikke deler den samme kulturelle baggrund.

Hvorvidt det opfattes som OK eller ej at spise med hue på, tale i mobiltelefon i fællesrummet m.v. handler i vid udstrækning om kultur – og i denne undersøgelse – også i nogen grad om generationer.

Der er i vid udstrækning tale om, at man gerne vil overføre "gamle dyder"/konkret adfærd, som er udviklet i en tid uden mobiltelefoner, til de unge spillere. Men ligesom spillere er forskellige, er trænere det også, så det, man gerne vil "overføre", forekommer at være meget forskelligt:

"... Det er sjovt. Jeg har en trænerkollega, som jeg holder rigtig meget af. Han er dygtig og meget engageret, men han er fra en anden tid. For ham er det rigtig vigtigt, at tøjet sidder, som det skal, og at man kommer til tiden. Det er også vigtigt for mig – bare ikke lige så vigtigt. Jeg noterer det ikke!..."

Fordi han ikke "noterer sig" det med tøj og strømper, bliver det heller ikke vigtigt på hans hold! Dette betyder ikke, at træneren ikke kan læne sig op ad kollektive værdier i klubben, men hvordan disse udleveres, er i vid udstrækning op til trænerens såvel kulturelt som generationelt bestemte fortolkning.

"Hvorfor må man ikke spise med hue på? – og svaret blaftrer stadig i vinden ..."

Når man som ny spiller kommer til en klub, er der ofte tale om, at man bliver introduceret til en række normer, som reelt ikke er til forhandling. Dette er i en række klubber identisk med "opdragelse" – et begreb, der ofte går igen i vores interviews:

Kan du forsøge at sætte nogle ord på, hvilke værdier I som klub gerne vil kendetegnes ved?

"... Generelt vil jeg sige opdragelse og det med, at man forstår, at man indgår i en gruppe, at man lytter efter, at man gør, som der bliver sagt, fordi der formentlig er nogen, der ved bedre end én selv, eller at træneren er den dygtigste, der er derude og det er af ham man skal lære noget af. Det bruger vi enormt meget tid på. Det er næsten den vigtigste del af det. Det vil sige, at vi tror på, at vi kommer længst med, at vi har nogle spillere, som selv kan tage ansvar. Fordi i det øjeblik, de er "færdige" som ungdomsspillere, så skal de ind og spille på vores førstehold. Og hvis ikke de selv kan tage ansvar for sig selv, så har de ikke en chance. Fordi verden er jo også blevet kold og kynisk, forstået på den måde, at det handler om resultater, resultater og resultater. Og der skal drengene bare være klar. De skal lytte efter og gøre, som der bliver sagt!..."

"... Vi kommer længst med, at de selv kan tage ansvar!" – men reelt handler opdragelse for denne træner åbenbart primært om, at man kan vælge mellem at gøre, hvad der bliver sagt eller forsvinde! At spille fodbold på eliteniveau handler åbenbart ikke kun om spillet på banen, men også om at man skal kunne spillet uden for banen – herunder lære sig en række spilleregler, som i udgangspunktet kun i meget minimalt omfang ser ud til at være til forhandling.

"Man skal huske at sige tak for mad – og at man ikke fløjter efter tøser!"

I samtalen med spillerne havde disse forholdsvist let ved at sætte ord på, hvilke holdninger og normer, som klubberne ligger vægt på - både i og uden for banen:

Da du var i X-klub, oplevede du så, at der var nogle bestemte normer og værdier i klubben?

"... Det var vigtigt, at man opførte sig godt uden for banen. Det satte de meget pris på. Det hører også med til fodboldens verden, at du opfører dig ordentligt uden for banen, så man ikke skaber negativ energi udenfor, og på banen skal man arbejde som et hold. Og det gik de rigtig meget op i. Egentligt lærte man, hvordan man skulle opføre sig uden for banen, og at man skulle sige tak for mad efter hver måltid og sådan nogle ting hjælper virkelig en personligt også.."

Føler du så også, at du blev opdraget?

"... Ja, ja, det er en klub, som sætter meget pris på ikke kun det fodboldmæssige, men også hvilke folk, de sender af sted. Så folk kan sige, at han kommer sgu fra x-klub. Han har respekt over for tingene osv...."

For stort set alle spillere gælder det, at de forholdsvis ureflekteret overtager klubbens værdier – også i de klubber, hvor en del af værdisættet omfatter, at man ikke taler i mobiltelefon i fællesrum m.v. – en adfærd, som spillerne ellers angiver, er helt naturlig for dem uden for klubben. Klubbens normer er en del af "fodboldpakken", de modelleres og håndhæves af træneren, og da man ikke sætter spørgsmålstegn ved trænerens autoritet – det er jo reelt er ham, der udsteder billetten til det "forjættede land"! - så stiller man heller ikke spørgsmålstegn ved de normer, der hersker på og omkring holdet.

En lille gruppe angiver meget eksplicit, at de reelt oplever, at det på det personlige plan har været positivt, at klubben "opdrager" på den enkelte spiller:

"... Man får en slags opdragelse. Jeg blev faktisk opdraget i x-klub. Altså da jeg gik i folkeskolen der var jeg lidt en rod, lavede en del ballade og sådan. Da jeg kom til x-klub, der vidste de det godt lidt. Jeg havde en træner, og han havde hørt nogle ting, og han tog virkelig fat i mig. Og selvom man var en af de gode dengang, så tog han virkelig hårdt fat, og jeg blev virkelig opdraget af ham..."

Hvordan gjorde han det?

"... Han var meget hård, og hvis jeg ikke gjorde, hvad der blev sagt, så blev jeg bare sat på bænken eller det ene eller det andet. Jeg kom fra en anden klub, og der var man den bedste på holdet, og man skulle vænne sig til at spille med flere, der var ligeså gode som én selv. Og det var lidt svært lige i starten..."

Snakkede han så med dig? Efter træning eller ...

"... Ja, tit. Og det første han sagde til mig var, at han kunne se, at jeg havde potentiale til at spille på ungdomslandshold, men jeg skulle ændre mig lidt personligt og vide, at når jeg spillede i x-klub og løb med klubbens mærke på brystkassen, så skal man vise respekt for klubben. Fordi man pludselig er blevet et lidt mere offentligt menneske, end man var før, så det skulle man også vænne sig til. Men det gik rimeligt stærkt, synes jeg ..."

Hvordan kom klubbens normer konkret til udtryk?

"... Det var meget med, at hvis man f.eks. var ude at spise, så gik man ikke i gang, før alle var der. Og man gik ikke fra bordet, før alle var færdige. Og vi havde sådan en episode på et tidspunkt, hvor der kom en flok tøser gående, og så fløjtede man lige efter dem, og så fik man bare at vide lige med det samme, at når man har sådan et mærke, så skal der ikke laves sjov. De går rigtig meget op i disciplin, og det gør man jo meget i fodbold, og på værelset skulle der hele tiden være ryddet op, og ens tøj skulle være i orden, ens støvler skulle være vasket og alt det der, så det lærer man jo, og det får man også med. Og så tænker man på det, fordi man har gjort det i så mange år..."

Det er noget, du har videreført, som er blevet en del af dig?

"... Ja lige præcis, jeg har faktisk ikke rigtig gjort det siden....Man blev bare sat på plads lige der. Man kan godt kigge lidt, men man skaber sig ikke sådan. Det gør man ikke ...".

Spilleren er eksponent for den gruppe af spillere, der reelt har oplevet, at klubbens lidt firkantede regler og normer – og en træner, der nidkært udlevede disse normer – reelt har været en hjælp på det personlige plan. Normerne i nogen grad er blevet overført til andre områder af livet – primært gennem internalisering i kraft af de mange gentagelser og knapt så meget gennem individuel refleksion.

Opsamling

Set udefra fremstår danske ungdomsfodboldmiljøer forholdsvis institutionelle. Der er en klar opfattelse af, 'hvordan tingene bør gøres', rollerne er forholdsvist klart definerede, og specielt chefrænerne forekommer at fungere som en socialt magtfuld gruppe, der definerer nogle regler og normer for, hvad de enkelte fodboldspillere skal kunne såvel på som uden for fodboldbanen.

I enkelte af de danske klubber involveres spillerne i denne 'normsætning', men det hører til undtagelserne – og i vid udstrækning ser trænerne sig som enten kulturskabere – eller mere udbredt - som kulturbærere – af en kultur, som de reelt har forholdsvist let ved at sætte ord på, men reelt oftere har sværere ved at begrunde, fordi den ofte vil være en projektion af den kultur, de selv er eksponenter for.

For spilleren er opgaven egentlig meget enkel. Han skal lære at indordne sig, eller også kan han finde et andet sted at spille, for reelt er der meget lidt til forhandling. I en tid, hvor ungdomsprojektet i vid udstrækning handler om at skabe sig selv gennem at vælge til og fra, så handler ungdomsprojektet i en fodboldklub – ligesom for et par generationer siden – i høj grad om, at man skal kunne finde sig selv inden for nogle rammer, som langt hen ad vejen er givet på forhånd. Projektet handler således reelt om assimilation, uanset om du som spiller har etnisk dansk eller anden etnisk baggrund!

2.3 "Vi ville ikke ha' kunnet magtet en Zidane!"

Ovenstående betyder i praksis, at en fodboldspiller kan risikere at blive ekskluderet fra holdet, hvis vedkommende ikke overholder de givne normer/regler. Som én af trænerne påpeger:

"...Vi opstiller grænser. Fodbold er et kollektiv, og det må man acceptere, og hvis man ikke overholder reglerne, så er man bare ikke med – men det er altså også meget sjældent, at reglerne bliver overtrådt..."

Træneren uddyber sin pointe:

"Vi har lagt meget vægt på, at de skal acceptere hinandens forskelligheder. Vi tolererer ikke nogen, der sætter sig udover fællesskabet – udover kollektivet – for så spiller man her ikke mere forstået på den måde, at de skal acceptere hinanden og leve med hinandens forskelligheder. Der er ingen over klubben - vi arbejder alle mod det samme mål - nemlig denne klubs bedste..."

De fleste fodboldinteresserede kender BIF-sloganet: "Ingen over klubben", og i AGF er der noget tilsvarende: "Ingen skal søge sit eget, spredt skal vi styrte - men samlet skal vi vinde". Det tyder altså på, at der er i de danske elitefodboldklubber er en tænkning om klubben/holdet, det kollektive over alt andet, og hvis man ikke indordner sig under denne norm/regel kan individet i værste fald opleve at blive ekskluderet – eller aldrig blive inviteret indenfor! Som denne træner udtrykker det:

"... der er jo ingen over fællesskabet. Holdet er det vigtigste, og det bøvler vi nogle gange med. De der skejer ud, det må de gerne gøre, men det må ikke gå udover fællesskabet. Vi kunne ikke have magtet en Zidane. Det kunne vi simpelthen ikke! Så vi går meget op i, og det er meget banalt, at når man har det her tøj på, så repræsenterer man klubben, og så opfører man sig ordentligt. Man er veldisciplineret. Altså almindelig sund og god opførsel. Når vi er i Tyskland for at spille indendørs, der er en spisesal, og hvert hold har sit eget bord, og når vi er færdige, så er der ryddet op, og der er pænt, og det ligner en svinesti hos andre klubber. Sådan nogle normer og at omklædningsrummet er ordentligt. Det handler bare om opdragelse. Der sker et eller andet med folk i denne her klub. Det er svært at definere, men jeg plejer at sige, at der en helt speciel "klubånd", og den kravler ind under huden på én. Så kommer der en stolthed, og vi skal være stolte af at være her. Det vil vi gerne, men det kommer næsten af sig selv. Jeg kan ikke rigtigt forklare det..."

"Værdierne/den sunde fornuft/god opførsel" bliver internaliseret, enten ved at spillerne blot registrerer, at dette er færdselsreglerne, hvis jeg vil være en del af fællesskabet eller fordi mennesker jeg respekterer – enten via deres faglighed og/eller personlighed – legitimerer, at der er tale om vigtige værdier – som spillerne så mere eller mindre ubevidst gør til sine "egne" – i hvert fald i den arena, der hedder fodbold. Man kan nemlig ikke uden videre være sikker på, at de værdier, der gælder i denne arena, også overføres til andre arenaer i livet!

"... Men det betyder da ikke noget for ham at tage sin hue, vel..."

Udfordringen består i al væsentlighed at få afklaret forholdet mellem individ og fællesskab, for hvor meget kan man egentlig tillade sig at "skeje ud"? Hvor rummeligt er fællesskabet i praksis – ikke blot når det handler om "opførsel", men også i forhold til uddannelse m.v.? At dette forhold ikke er helt enkelt fremgår af nedenstående dialog med en træner:

Hvad tænker du i praksis omkring det at være en del af et fællesskab og så muligheden for at kunne stikke lidt udenfor?

"... den største fejl, vi kan gøre i det her er at ensrette. Basisreglerne skal være i orden, men du må godt kunne se nogle forskellige reaktioner hos forskellige mennesker. Du skal jo ikke have maskiner, som spiller derinde. Det skal man acceptere.... Vi kan også blive så sociale i den her klub, og vi har ikke rigtigt har nogle problemer. De går på gymnasiet alle sammen. Du tror det er løgn, når du ser et omklædningsrum efter sådan en aften. Der ligger ikke et håndklæde, hvor det ikke skal ligge. Træneren kan bare gå hjem, alt bliver efterladt snorlige. Men vi vil gerne have ham, der stritter lidt ud også inden på banen. Det kan også godt være, det var den samme, som også strittede imod uden for banen. Det er jo de der enere, som vi snakker om. Det er Zlatan-typerne. Det kan godt være, at han ikke er som de andre, og han kan lave noget ude på banen som de andre ikke kan..."

Spørgsmålet er, om han ikke allerede var røget ud, fordi han ikke lagde håndklæderne "snorlige"?

"... Nej, fordi vi har en klar opfattelse af at møde dem, hvor de er. Vi har nogle spilleregler, men vi vil til en hver tid acceptere, hvis man ikke er som alle de andre. Hvis man begynder at nedtone alt det der, så får man proppet dem ned i den kasse, hvor du har 100 andre i forvejen..."

Men er det ikke i spændingsfeltet mellem, at du helst ikke vil have, at de går med hue og mobiltelefon, og de skal samle papir op - og samtidig er der også plads til forskelligheden?

"... Jo, og det er sindssygt spændende, og det er netop rigtigt, at det er et spændingsfelt, men det betyder da ikke noget for ham skal tage sin hue af. Det betyder da ikke noget. Det vil jeg stadigvæk bede ham om.....!"

Problemet er jo, at trænerne altid repræsenterer en bestemt kultur og dermed anskuer bestemte ting på bestemte måder...

"... Jeg vil givetvis have svært ved at acceptere nogle ting, men der skal jo være plads til det ene og det andet. Jeg har en baggrund, der gør, at jeg vil forsøge at forstå anderledes tænkende og anderledes handlende. De skal bare passe ind i de grove rammer!"

Det er – med trænerens ord – et sindssygt spændende, men også ret kompliceret spændingsfelt at navigere i, og noget tyder på, at det i vid udstrækning er trænerens personlighed, evne og villighed til at rumme forskelligheden, der er det afgørende parameter for, at projektet lykkes – altså det med at få anderledesheden til at trives inden for de grove rammer!

Holdet er det vigtigste, men ...

I samtalerne med spillerne var der også fokus på forholdet mellem kollektivet og individet, men samtalerne drejede sig i langt højere grad om spillestil, end om hvordan håndklæderne var lagt sammen:

Hvad tænker du omkring det at indgå på et hold?

"... Holdet er det vigtigste. Uden medspillere kan du jo ikke fungere som individualist, men samtidig mener jeg også, det er vigtigt at have en individualist på et fodboldhold. Én, som kan kreere og have fantasi til at lave det afgørende, og der føler jeg, at jeg har været en spiller, der kunne det men i modsætning til på juniorholdet, så oplever jeg ikke, at der blev taget så godt imod denne evne på ynglinge- og seniorholdene. Jeg satte ikke mig selv over holdet, men det var der andre, der mente – nemlig trænerne, der ikke syntes, at jeg holdt mig 100% til det, vi havde aftalt. Spillerne har jeg aldrig haft problemer med, og de har aldrig kaldt mig egoist. Jeg har altid fået ros fra spillerne..."

Reelt er der ingen af de interviewede spillere, som sætter spørgsmålstegn ved, at kollektivet er det vigtigste, for uden kollektivet har individualisterne ingen berettigelse, men omvendt efterspørges der reelt muligheden for at kunne stikke lidt ud fra den aftalte taktik – m.a.o. at man i kampen også har mulighed for at "tænke og handle på egen hånd":

"... Jamen, nu snakker jeg om, hvad jeg selv synes, men der er for eksempel mange fodboldspillere som Jon Dahl, og som er gode med bolden, og som kan finde ud af at forudsige spillet. Men der mangler lidt individuelle folk, der kan noget på egen hånd. Det, synes jeg også, mangler på landsholdet. Nogle spillere, som kan tage bolden til sig og vende med den i stedet for, at man kun er gode som hold. Det er også vigtigt, men det skal bare ikke blive for meget afhængigt af holdet. Træneren har en bestemt taktik og en bestemt form for fodbold, som han gerne vil spille, og det kan godt være, at han har lyst til, at man skal løbe og spille bolden rundt, men nogle gange synes jeg, det kan

blive for meget skabelonagtigt. Det bliver sådan, at man bare ved, at hvis han får bolden, så skal man løbe i dybden, og så skal han rykke ind i feltet og så .. og han bare løber rundt frem for altid at løbe efter nogle skabeloner, som man skal følge...”

Spilsystemer og skabeloner er i sig selv ikke problematiske. Spillerne er helt med på, at disse rammer er vigtige for ethvert hold, men de efterspørger i høj grad muligheden for at være kreative inden for en ramme, og at man ikke blot bliver taget ud, fordi man også forsøger ting på egen hånd.

Vi kan godt lide at tage en dribling – om det at passe ind i et system

At det i vid udstrækning er evnen til at indgå i et team, der arbejder med afsæt i en på forhånd fastlagt strategi, der er afgørende for holdudtagelser, er de fleste af de interviewede forholdsvis bevidste om. Det bliver også betonet af disse tre spillere:

”... Jeg har mange eksempler på udenlandske spillere, der ikke spillede på holdet, selvom de var bedre end dem, der blev udtaget, men måske har det noget at gøre med den danske spillestil. Op-ned-opfodbold – man skal slippe bolden hurtigt. Sådan er vi ikke – vi kan godt lide lide at tage en dribling, spille småt i feltet osv. Sådan har det altid været...”

Så når man bliver overset, oplever du primært, at det handler om spillesystemet?

”Ja, det synes jeg i nogen grad. Nogle gange har jeg oplevet, at der var spillerudtagelser, der ikke gav den store mening i forhold til den enkelte spillers kvaliteter, men som måske gav god mening i forhold til et bestemt spilsystem...Jeg håber, at tingene ændrer sig, at der kommer trænere, som ikke synes, at det er nødvendigt, at man har mudder over det hele efter en kamp. Trænere, som kan se, at man er nødt til at blande forskellige spillertyper. Nogen af de udlændinge, som jeg har set ude i klubberne, er nogle af de bedste spillere, jeg har set i hele mit liv. De er vildt gode, men trænerne kan ikke se det...”

Når spillere med anden etnisk baggrund – der godt kan lide at tage en ekstra dribling! – skal forklare, hvorfor flere af dem ikke er med på højeste niveau, hænger det for dem at se bl.a. sammen med, at danske trænere tænker alt for skabelonagtigt – tænker fodbold som et strategispil, hvor man holder sig til en på forhånd fastlagt strategi og ikke levner plads til det uforudsigelige – og ikke evner at kombinere forskellige tilgange til fodbolden.

Flere af spillerne nævner, at når man i Danmark taler om spillere, der kan noget på egen hånd, så er det stort set altid Michael Laudrup, der nævnes - og pointerer, så at han altså lagde støvlerne på hylden for 10 år siden! Blandt de interviewede er der en del, der anfører, at der blandt spillere med anden etnisk baggrund er spillere, der kan det samme som Laudrup – og det blot kræver trænere, der giver dem lov til at tage nogle chancer, og som kan leve med, at der ikke er mudder på trøjen, når kampen sluttet af!

En anden forklaring på det manglende ”individuelle spillerum” er i flg. flere af spillerne, at trænerne i ungdomseliterækkerne – på trods af licenssystem og fokus på den enkelte spillers individuelle udvikling – gerne vil vinde:

"... De siger jo, at det vigtigste er, at spillerne udvikler sig individuelt. Men jeg vil tro, at de gerne vil have, at vi vinder hver weekend. Det tror jeg, de synes er det vigtigste, selvom de siger noget andet..."

Fokus på resultat betyder – set fra spillernes synspunkt – at der reelt bliver taget meget få chancer, når det gælder at eksperimentere med spilsystemer og med den enkelte spillers individuelle råderum.

"For klubben OG sig selv"

Samtidig med at der er enighed om, at holdet er det vigtigste, peger flere af spillerne dog også på, at der reelt nok også er spændingsforhold mellem klub, hold og individ – det at man både spiller sammen med andre og samtidig har en individuel karriere, man skal "passe":

"... Jeg er nok lidt anderledes end de andre. Der er nok nogle af dem, der spiller for klubben og for holdet, men jeg har nogen gange det sådan, at jeg også skal spille for mig selv, jeg skal også vise hvad jeg har. Jeg vil også gerne videre til udlandet, og jeg skal også tjene mine penge. Det er jo også mit arbejde, og derfor må jeg også gøre noget på egen hånd og vise, hvad jeg kan. Både for klubben og mig selv..."

Er det din oplevelse, at spillere med en anden etnisk baggrund – sammenlignet med etnisk danske spillere – tænker mere på sig selv?

"... Ja, vi tænker sgu lidt mere på os selv, fordi det jo er én selv, der kommer i første række, og man bliver nødt til at tænke på sig selv, hvis man gerne vil videre og blive én af de bedste engang. Klubben vil gerne have, at man tænker på klubben først og holdkammeraterne, og det ved jeg også godt, men den type spiller er jeg ikke ... og det tror jeg også godt, at de ved."

Opsamling

Trænerne giver udtryk for, at der skal være plads til enerne, men peger samtidig også på, at forholdet mellem individet og kollektivet reelt er et ret kompliceret spændingsfelt at navigere i, og noget tyder på, at det i vid udstrækning er trænerens evne og villighed til at rumme forskelligheden, der er det afgørende parameter for, at projektet lykkes – altså det med at få den individuelle forskellighed til at trives indenfor kollektivet.

Spillerne anfører, at det ikke giver mening at sætte sig selv over holdet, for individualisten er afhængighed af kollektivet, hvis han skal lykkes. I vid udstrækning forstår spillerne sig som "kollektivt orienterede individualister", der inden for rammen af et hold og et spilsystem gerne vil have mulighed for at prøve ting på egen hånd – for såvel holdets som eget bedste – men samtidig er de også i gang med deres eget projekt.

I takt med den stigende professionalisering inden for fodbolden samt den generelle tendens til individualisering i samfundet generelt, er der i stadig stigende omfang fokus på *individet* som en del af et hold. Spillere med anden etnisk baggrund vil ofte anføre, at de er langt mere individualistiske end

etnisk danske spillere, men det er en antagelse som det hverken er muligt at af- eller bekræfte – for vi ved ikke rigtig noget om det.

2.4 "Vi forlanger ikke at de skal have topkarakterer, men de skal vise flid i skolen" – perspektiver på fodbold og uddannelse

I de danske elitefodboldklubber er det som udgangspunkt et krav til fodboldtalenterne, at de skal kombinere deres karriere med et uddannelsesforløb. Et par af trænerne udtrykker det på denne måde:

"... Det skal man – det er et krav! Jeg har ikke en 17-årig spiller, der ikke går i en eller anden form for skole eller uddannelsesforløb..."

"... Vi forlanger ikke, at de skal have topkarakterer, men de skal vise flid i skolen. De har alle betingelserne for det og dem, der ikke magter det, de klarer sig heller ikke derude (peger på stadion). Det tror jeg ikke på..."

I nogle klubber er der også et tæt samarbejde mellem uddannelsesstederne og fodboldklubberne, og det betyder, at hvis spillerne vælger at pjække fra skole, vil klubben få øjeblikkelig besked, og spilleren kan risikere at blive suspenderet fra en træning. På denne måde bliver der sanktioneret i fodboldens verden, selvom 'forseelsen' er begået i en anden arena.

I de andre lande, som vi normalvis sammenligner os med, når det gælder fodbold, f.eks. Holland og England, går de unge drenge ikke så meget i skole som de danske drenge og derfor tager det, ifølge nogle af trænerne, også længere tid for nogle af de danske fodboldspillere at 'slå igennem'. Til trods for det fastholder trænerne kravet til de danske fodboldtalenter om at gå i skole og få en ungdomsuddannelse, da de henviser til den kendsgerning, at der i Danmark er et begrænset antal af professionelle fodboldspillere. Som følge deraf må drengene også have en uddannelse, hvis de pådrager sig en skade eller på anden vis ikke 'slår igennem'. Hermed agerer trænerne ud fra princippet om 'corporate responsibility' (virksomhedsansvarlighed), så de på den måde giver de ansatte (fodboldspillerne) muligheden for at blive udsluset til andre dele samfundet, hvis de skulle mislykkes i fodboldverdenen. De danske elitefodboldspillere skal altså kunne 'stå på to ben', som betyder, at de både skal satse på fodbolden, men samtidig også tage en ungdomsuddannelse. I udgangspunkt er denne vægtlægning på "begge ben" et udtryk for, at klubberne i praksis søger at have fokus på det 'hele menneske' i talentarbejdet – et begreb, som stort går igen i alle vores interviews med trænerne, og som for nogen har et skær af "politisk korrekthed" over sig:

Hvad tænker du omkring hele den tilgang til det 'hele menneske'? Du siger lidt, det er "mantraet", det politisk korrekte...?

"... Jo, jeg synes, at der er mange, der har travlt med at sige det, og der er meget få, der faktisk gør det. Vi har en del skolelærere ansat som ungdomstrænere. Nu skal det siges, at de først og fremmest er fodboldtrænere og dernæst skolelærere - i hvert fald i denne sammenhæng. Jamen altså, det er en rigtig svær balance, ik? Vi be'r de unge mennesker om at træne rigtig mange gange om ugen, og samtidig skal de også have en studenterhue på hovedet, når de er færdige. Jeg synes, det er svært, men jeg synes, at klubberne er blevet dygtigere til at varetage det her og til at indgå i samarbejde med uddannelsesinstitutioner osv. – vi vil gerne være med til at fremme det 'hele menneske', men man skal

være opmærksom på at det 'hele menneske' er mange ting. Det er ikke kun fodbold og uddannelse. Det er også venner og familie, kærester, knallerter osv. og alle mulige andre ting...".

At fremme "det hele menneske" hænger således for denne træner sammen med det at kombinere et forholdsvist normalt ungdomsliv med det at skulle præstere på banen, og at dette ikke er helt ukompliceret, er træneren opmærksom på:

"... Og det er så der, at det store afsavn er! Man kan sige sig selv at som ungdomsspiller i dag, hvis man går i gymnasiet og har 30-35 undervisningstimer og i øvrigt også har seks gange træning i sin klub og så skal spille en kamp i weekenden, så bliver det presset. Og så beder vi dem også om at spise rigtigt og gå i seng i ordentlig tid. Jamen, så er det ekstremt skemalagt, og der kan man sige, at det er lidt faren i det her og måske også noget af det, vi skal vende tilbage til, hvorfor er der ikke flere, der 'slår igennem'? Jamen, det er måske i virkeligheden, at det måske nogle gange bliver for snævert. Der er ikke plads til ham, der skejer lidt ud, fordi vi har så travlt med at sætte dem alle sammen i den der bås med, at de skal træne, og de skal have en uddannelse og så videre...".

For trænerne er det reelt sådan, at ingen stiller spørgsmålstejn ved vigtigheden af skolegang – ud fra den simple overvejelse, at det helt store flertal aldrig kommer til at leve af at spille fodbold, men samtidig er der også hos nogle af trænerne en lille nagende tvivl i forhold til, om det nuværende setup med et krav om uddannelse mv. reelt også er det bedste for alle spillere, og andre peger uden omsvøb på, at uddannelse ikke altid er befordrende for fodboldkarrieren – uden dog at stille spørgsmålstejn ved det rigtige i prioritere dette:

Hvad er jeres opfattelse af at tage en uddannelse samtidig med at spille fodbold på det her niveau?

"... Jamen det er ikke altid ideelt ud fra fodboldens side, men overordnet synes jeg ikke, der kan være nogen tvivl om, at det er godt, at de får en uddannelse ...".

"Bliver man en både bedre og klogere fodboldspiller af at gå i skole?"

Blandt flertallet af trænere – og i vid udstrækning blandt dem, der er uddannet som skolelærere, pædagoger m.v., hvilket flertallet er! - er der en udpræget erkendelse af vigtigheden af uddannelse, og en række trænere peger på, at der er der en klar overførselsværdi mellem hhv. fodbold- og skolearenaen. I sin argumentation for vigtigheden af skolegang tager en af trænerne afsæt i en samtale, han skal have med en spiller og hans far kort efter interviewet:

"... Den dreng og hans far, jeg skal møde lige efter, altså, hvis de forlanger, at han skal ud af skolen, så får han den kontrakt, fordi han er en af vores bedste spillere lige nu, men jeg vil presse meget på for at lade ham blive i skolen.

Hvad er dit argument?

Jamen, det er, at de skal have noget dannelse ved siden af fodbolden og det får han ikke ved kun at spille fodbold, så han skal sørge for at gøre den uddannelse færdig og lære alt, hvad han kan. Så står han langt bedre, når karrieren engang er overstået, og han står også bedre om to år pga. det input, han får i gymnasiet...".

Men bliver man en bedre og klogere fodboldspiller af at gå i skole?

Ja, det tror jeg!

Endnu mere eksplicit udtrykker denne træner sammenhængen:

"... jamen, de fungerer ikke derinde (på banen – red.), hvis de ikke har en rimelig balance i deres hverdag. Der kan godt være op og nedture, men hvis de virkelig sejler rundt, så kan de ikke spille derinde. Det vil de ikke have følelsesmæssige ressourcer til, men heller ikke de intellektuelle, fordi så er deres hoveder nogle andre steder. Derfor handler det også om, de får noget balance i deres dagligdag – noget, jeg fra starten troede, at jeg kunne gøre meget ved, men nu har jeg fundet ud af, at jeg er en brik i et større spil. Vi har nogle spillere, som længe har set spændende ud, men vi har problemer med gymnasiet, fordi de ikke passer deres ting. Ligegyldigt hvad vi gør, så sker der ikke noget, så har jeg den opfattelse, at vi kan flytte dem så meget og hjælpe dem så meget, men de sidste to, tre skridt skal de selv tage..."

Spillerne ser spændende ud, men umiddelbart vurderes det som diskvalificerende, at de ikke – på trods af hjælp! – præsterer på gymnasiet. For træneren er der nemlig en sammenhæng mellem de to arenaer!

Endnu en træner peger på den samme tendens til "positiv overførselsværdi", men betoner dog at det kan gå begge veje:

"... vi synes også at se en tendens til, at de drenge, som klarer sig godt uden for banen, har også et overskud, når de kommer til træning, og de har et overskud, når de skal spille kamp. Men det er også tydeligt i nogle sammenhænge, at der er nogle drenge, som har det sværere i skolen, som også tager de her byrder, hvis man kan kalde dem det, med ind på banen. Både hvad angår træningsbanen og kamp. Vi synes at kunne se en tendens i det, uden vi har sat os ned og lavet et regnestykke ud af det. Men der er et mønster, der viser sig..."

Ifølge trænerne udgør skolen et vigtigt og positivt input i spilernes liv – også i forhold til deres fodboldkarriere – men der er også dem, der oplever, at hvis man hænger i skolen, så hænger man ofte også på banen!

Elitesport og uddannelse hænger sammen – for de fleste ...

I Danmark er det altså ikke nok at være god til at spille fodbold. Man skal helst også kunne præstere uden for banen. Det viser sig dog ikke at være helt sandt, da talentet kan være så stort, at kravene til at skulle præstere i andre arenaer udover fodboldbanen bliver nedtonet og i nogle tilfælde helt ophævet:

Så hvis Wayne Rooney kom og bankede på døren, som vel aldrig har gået vildt meget i skole, så ville der være plads til ham?

"... Ja, det ville der, og du vil opleve at tale med andre danske klubber, som vil sige, at de skal gå i skole, men hvis han står derude og banker på, så tror jeg godt, de vil have ham. Og sådan er det altid, det bliver mange gange talentet, der styrer, hvis man kan tillade sig at sige sådan..."

Ifølge trænerne vil der altid i de danske fodboldklubber være plads til typer som Rooney og Ronaldo, hvis primære succesarena i vid udstrækning må siges at være fodbold og knapt så meget skole! De unikke talenter vil der altid være plads til, og i forbindelse med vores interviews mødte vi to spillere, der

havde haft deres debut på 1. holdet i deres respektive SAS-ligaklubber – og måske tankevækkende var der ingen af dem, der havde – eller var i gang med – en ungdomsuddannelse!

På trods af nogle få undtagelser så er sammenhængen mellem elitesport og uddannelse ikke til diskussion, og reelt er der blandt et flertal af trænere en tænkning om, at hvis spillerne er disciplinerede uden for banen, vil de også være det på banen, og det samme gælder det at være struktureret. I det hele taget mener trænere, at man kan tale om en overførsel fra den ene arena til den anden, altså fra f.eks. skolen til fodboldbanen. Selvom de mener at kunne iagttage et relativt klart mønster, betones det dog også, at der er undtagelser.

Spørgsmålet er om dette krav om at skulle 'stå på to ben', altså både være en talentfuld elitefodboldspiller og samtidig være som alle andre ganske normale unge, kan få betydning for, hvilke fodboldspillere der 'slår igennem' eller 'falder fra', og hvor mange der falder fra? Det vil vi – med afsæt i spillerinterviews - blive forsøgt belyst i det følgende afsnit.

Man SKAL passe sin skole - spillernes perspektiver på sammenhænge mellem uddannelse og fodbold

Det er reelt kun meget få af spillerne, som ikke ligger vægt på vigtigheden af at få en uddannelse – for selvom de alle drømmer om at få en guldrandet kontrakt med en europæisk storklub, så er de i udstrækning også ret realistiske omkring deres muligheder:

"... Man skal også passe sin skole. Det er jo 1 ud af 100 som bliver fodboldspiller, så man skal jo også passe skolen. Hvis man ikke bliver fodboldspiller, hvad skal man så? Så har du ikke noget at falde tilbage på..."

Hvor meget uddannelse reelt fylder i deres liv, herunder hvor meget tid de bruger på lektier m.v., er dog meget forskelligt – alt afhængigt af, om de stadigvæk går i folkeskole eller har påbegyndt en ungdomsuddannelse. Hertil kommer, at vi i vores interviews også kunne se en ret klar sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesmæssige baggrund, og hvor meget den enkelte spiller brugte af tid og ressourcer på at tage en ungdomsuddannelse.

I klubberne er der som oftest ikke et krav om, at man skal tage en bestemt ungdomsuddannelse – men det blev reelt ikke set som en mulighed at kombinere teknisk skole og praktik med livet som ungdomselitespiller – hvilket vil sige at der i praksis i flertallet af klubber havde udviklet sig en kultur i retning af, at når man spiller her, går man enten på gymnasiet eller handelsskolen:

Men lå det i kortene, at når man spillede i klubben, så gik man også på gymnasiet?

"... De gik stort set alle sammen på handelsskole, gymnasiet osv., og klubben lagde meget vægt på lektiehjælp osv., og at der skulle være plads til både fodbold og skole..."

Flere af spillerne giver reelt udtryk for, at fodbolden har haft betydning for, at de valgte at gå i gymnasiet:

Tror du, at du også havde gået i gymnasiet, hvis du ikke havde spillet i x-klub?

"... Det er et rigtig godt spørgsmål! Jeg kommer fra et område, hvor der var rimeligt mange ballademagere, og hvis jeg var vokset op med dem, var jeg måske gået i en anden retning end fodbold og skoleretningen..."

I flertallet af klubber er det uddannelsesmæssige "setup" orienteret mod boglige ungdomsuddannelser, primært gymnasiet eller HH, mens det, som nævnt, reelt er nærmest umuligt at kombinere det at spille ungdomselitefodbold med at gå på teknisk skole og få en håndværksmæssig uddannelse. Direkte adspurgt omkring hvorfor det forholder sig sådan, peger trænerne på, at det er meget vanskeligt at kombinere det at være lærling med topfodbold – bl.a. fordi arbejdet kan være fysisk hårdt, samt at det kan være svært at få plads til morgentræning – men et par af trænerne var dog også inde på, at det måske reelt i lige så høj grad handlede om, at de selv havde en boglig uddannelse og dermed reelt var mest fortrolige med denne vej i uddannelsessystemet.

Mine forældre går meget op i min skole!

Uafhængigt af spillernes baggrund er det nærmest entydigt, at forældrene, og særligt mødrene, ligger vægt på, at skolen er vigtigere end fodbolden. Forældrenes prioriteringer er således ret klare, mens interviewene også viste meget klart, at forældrenes forudsætninger for at støtte deres børn rent fagligt er meget forskellige:

Denne spiller, der kommer fra Bosnien, fortæller:

"... Mine forældre går rigtig meget op i min uddannelse, og det betyder meget for dem. Mange af mine kammerater skal bare yde lidt eller holde et niveau, der gør, at de består, hvorimod mine forældre går rigtig meget op i, at jeg får noget ud af skolen, og at jeg får så gode karakterer som muligt. Ikke for karakterernes skyld, men for at få så meget viden og for at blive så klog som mulig!..."

Hvilken uddannelsesmæssig baggrund har dine forældre?

"... De har begge en længere videregående uddannelse, og selvom de ikke bruger deres uddannelse i Danmark – min far er f.eks. pedel – så har de begge kunnet hjælpe mig med skolen – måske lige med undtagelse af dansk!..."

Interviewene afspejler en ret klar tendens til, at spillere fra det tidligere Jugoslavien reelt klarer sig godt, når det gælder uddannelse, og at de generelt har haft "let" ved at blive en del af den danske ungdomskultur:

Lad mig spørge ind til dit ungdomsliv generelt. Hvad med skolen. Er det gået ok?

"... Det er gået godt. I skolen fik jeg topkarakterer..."

Så man kan sige, at selvom fodbold har været vigtigt i dit liv, så er det ikke det eneste sted, hvor du har klaret dig ok?

"... Nej, det er det ikke. Næsten alt hvad jeg har foretaget, har været en succes, så det med at tackle modgang har også været noget nyt..." (Spiller med bosnisk baggrund, der pt. kombinerer fodbold med universitetsstudier)

Omvendt fremgik det også meget klart af de foretagne interviews, at specielt spillere med tyrkisk baggrund havde oplevet det som særdeles vanskeligt at skulle kombinere gymnasium med fodbold:

Hvad med skole?

"... Det var hårdt. Jeg er faktisk boglig, men det var hårdt. Nogle gange trænede vi fire timer om dagen, lavede styrketræning, fik en pause og så var det almindelig fodboldtræning, og det er bare hårdt, når man så også ved, at man skal hjem og lave lektier til næste dag. Nogle gange kom jeg hjem kl. 21.30-22.00, og så skulle man til at lave lektier. Og det er bælgmørkt, og du får ikke set og snakket med dine søskende. Nogle gange så jeg dem kun om morgenen. Og så sidder man og halvsover i skolen, og det går ud over karaktererne. Vi klagede faktisk til trænerne over det, og de sagde så, at vi kunne tage vores lektier med i klubben og så lave dem mellem to træningspas, men det var altså hårdt – hjernen har brug for en pause..."

Kunne dine forældre hjælpe dig?

"... De er jo udlændinge, og hverken i folkeskolen eller gymnasiet kunne de hjælpe mig. Min mor gik ud af ottende klasse, fordi hendes forældre havde brug for en tolk, og sådan nogle ting betyder, at man ikke får den samme hjælp som ens klassekammerater. Nogle af dem havde forældre, der var ingeniører eller havde gået på universitetet, og de kunne hjælpe. Det kunne mine forældre bare ikke - ikke fordi de ikke ville, men fordi de ikke kunne. Og det gjorde ondt at få en lavere karakter end de andre, der havde fået hjælp af deres forældre, og mine forældre kunne ikke hjælpe med noget som helst. De støttede mig meget og opmuntrede mig, men rent fagligt kunne de bare ikke hjælpe..."

At have forældre, der nok opmuntrer men ikke kan hjælpe fagligt, at bruge meget tid udenfor hjemmet i en udpræget kollektiv familietradition, at skulle have arenaer, hvor man reelt måske skal overpræstere hver gang for at få det til at hænge sammen gør, at hele projektet med at få uddannelse og fodbold til at gå op i en højere enhed, opleves særdeles vanskeligt af en gruppe af spillere.

Hertil kommer, at man oplever et specifikt forventningspres fra sig selv, forældre, lærere og trænere. Noget disse spillere giver et lille indblik i:

Hvordan har det været at vokse op i en familie, der ikke har så meget skolebaggrund, gå i gymnasiet og samtidig spille fodbold – og hele tiden skule præstere på banen?

"... Det har været hårdt, men jeg følte, at jeg var nødt til at gøre det, for jeg havde ikke lyst til at ende som dem. Man kan se, hvor hårdt det har været for dem, og det havde jeg ikke lyst til..."

"... Mine forældre ville gerne have, at jeg satsede på det boglige, og det blev et mentalt pres for mig. Min træner forventede, at jeg ydede maksimalt til træning, og i skolen væltede det ind med lektier, og mine forældre ville også gerne have, at jeg prioriterede skolen. Det var ikke nemt at få det hele til at hænge sammen. I folkeskolen var det ikke så svært, men lige så snart man kommer i gymnasiet bliver det et kæmpe problem. Store klubber vil gerne have, at man får en uddannelse, men det er ikke helt nemt..."

På et tidspunkt bruger du meget tid på skole og fodbold. Oplevede ud at du brugte mere tid end dine "danske" klassekammerater?

"... Jeg brugte rigtig meget tid på det. Jeg fik lave karakterer og måtte virkelig knokle for at forbedre mig. Min lærer bad mig om at gøre en større indsats, og jeg fortalte hende så, at jeg også spillede fodbold, men det forstod hun vist ikke helt..."

Der er forventninger fra spillere, forældre, lærere og trænere om, at man yder maksimalt på alle arenaer, og reelt angiver alle spillere med tyrkisk baggrund, at det har været utroligt vanskeligt at honorere alle disse krav, og at præstationerne på de forskellige arenaer har indflydelse på hinanden:

"... Man forsøger at imponere lærerne. Man afleverer en opgave, som man selv synes er til 10, og så får man fire eller syv, og så går man til fodbold, og man tænker mest på, at man burde have fået en bedre karakter i skolen, og så præsterer man heller ikke så godt på banen, og så bliver det bare en ond cirkel, og det var nok i den periode, jeg havde brug for, at der lige var nogen, der tog fat i mig ..."

En anden udtrykker det på denne måde:

Hvordan var det at kombinere gymnasium og fodbold?

"...Det var hårdt. Det var rigtig hårdt. Skole, formiddagstræning, skole igen, træning, lektier. Det slider en op. Det gør det. Du skal både koncentrere dig om lektier og fodbold. Man har så meget oppe i hovedet, og man skifter frem og tilbage. Så er man oppe at køre til træning, og så skal man koncentrere sig om undervisning – det er hårdt – det er det!..."

Hertil kommer overvejelserne over, hvilken af de to arenaer man reelt skal satse på:

Du var inde omkring SAS-ligaholdet, mens du gik i gymnasiet?

"... Det var jeg, og det var hårdt. To verdener, hvor jeg skulle præstere og virkelig koncentrere mig, og hvad skal jeg satse mest på? Hvis jeg spørger familien, så siger de: Skolen - det er sikrest, og når jeg spørger mig selv, så er det selvfølgelig fodbold – det er jo det jeg elsker. Jeg gjorde heldigvis gymnasiet færdigt og nu satser jeg kun på fodbold..."

Det at præstationerne på de forskellige arenaer spiller sammen går igen i vores interviews med spillerne, men specielt hos den gruppe af spillere som oplever at deres forældre har svært ved at støtte dem fagligt i deres uddannelsesforløb.. Man oplever aldrig helt, at man gør det godt, og at der reelt ikke er nogen, der forstår det pres, man er under – et forhold, denne spiller forsøger at sætte ord på:

"... Når jeg tænker over det, så synes jeg faktisk ikke, hverken træner eller lærere har kunnet se, hvor hårdt jeg har haft det med både at skulle kombinere skole og fodbold, og de har ikke taget hensyn til det. Jeg har løbet fra højre til venstre, og så kan man få at vide, at man er træt til træning. "Du gør det ikke godt nok". Og så tænker man bare: "Du ved ikke noget om, hvordan min dag har været – at jeg har siddet og lavet lektier til 2.00-3.00 stykker bare for at kunne følge med. Du ved det ikke, for du har ikke spurgt om det. Du ser kun på det, jeg præsterer til træning. Det respekterer jeg – fair nok – men der skal også være menneskelighed til..."

Meget entydigt angiver spillerne, at de trænere, der udfordrer dem til at præstere til træning, reelt ikke ved meget om, hvordan deres hverdag ser ud. De ser kun på "delheden" i stedet for på "helheden", og reelt oplever spillerne, at klubberne i praksis har svært ved at have fokus på "det hele menneske" i hverdagen. Det formelle setup er gearret mod tænkningen omkring "det hele menneske", mens det mere funktionelle setup omkring træning og skole reelt afspejler to meget forskellige verdener med meget forskellige værdier og målsætninger – verdener, som det i praksis er svært at få til at hænge sammen!

"With a little help from my friends"

De spillere med tyrkisk baggrund, vi interviewede, havde gennemført gymnasiet, og når vi spurgte ind til, hvordan de havde klaret det uden opbakning hjemmefra, var svarene stort set samstemmende: Venner, fætre og kusiner:

"... Jeg har heldigvis haft nogle fætre og kusiner. Jeg har bl.a. én, der er læge, og de har hjulpet mig en hel del, men de tre år var hårde..."

"... Jeg har haft en masse venner på gymnasiet, der kunne hjælpe mig – jeg har aldrig været helt alene. Mine klassekammerater hjalp mig..."

Stort set ingen af dem nævner, at klubberne har medvirket til at få tingene til at hænge sammen – på trods af at "lektiehjælp" m.v. er en integreret del af setup i forhold til det at være licensklub. Noget tyder i hvert fald på, at det ikke helt fungerer i forhold til den gruppe af spillere, men så er det jo godt, at man har nogle venner!

Når sammenhængen går op for én

I forbindelse med interviewene oplevede vi flere gange, at spillerne gav udtryk for, at det reelt var første gang at de så en form for sammenhæng mellem deres manglende evne til at slå igennem og nogle af de mere strukturelle forhold, som måske kunne have betydning – f.eks. at være en del af en familie uden en akademisk tradition, at træneres og læreres forventninger var meget forskellige og reelt ikke var koordinerede osv. I vid udstrækning havde hver enkelt spiller bebrejdet sig selv, at det havde været vanskeligt at få tingene til at hænge sammen – men i løbet af interviewet gik det op for en del af dem, at det måske ikke kun var dem og deres evner på en fodboldbane, der var problemet!

For nogle af spillerne er der jo reelt tale om, at de er en del af en familiesammenhæng, hvor man på én generation går fra at være reelt "funktionelle analfabeter", til at man pludselig har én i familien med studentereksamen, og når man ved, hvor vanskelig denne proces kan være for etnisk danske "førstegenerations 1. g'ere" (se f.eks. Katnelzon 2008) – så er processen næppe lettere for "2. generations 1.g'ere".

Reelt virker det ikke som om, at klubberne er opmærksomme på de helt specielle uddannelsesmæssige udfordringer, som en gruppe af spillere skal kombinere med et intensivt fodboldliv. Måske er den manglende opmærksomhed én blandt flere forklaringer på, at f.eks. spillere med tyrkisk baggrund, på trods af de udgør langt den største gruppe af indvandrere i Danmark og i vid udstrækning er med til at præge toppen af ungdomsfodbolden, indtil de er 15-16 år, reelt har haft utroligt vanskeligt ved at slå igennem i dansk fodbold. Til gengæld har de så fået en studentereksamen, men spørgsmålet er om dette er den primære hensigt med ungdomselitearbejdet?

Opsamling

Trænere, som for flertallets vedkommende alle har en mellemlang eller længere videregående uddannelse, betoner vigtigheden af, at fodbold og uddannelse hænger sammen. Argumenterne er bl.a., at flertallet af spillerne aldrig kommer til at leve af at spille fodbold, at man skal tænke på karrieren efter fodbolden, samt at der i udgangspunkt er en mulig positiv overførselsværdi mellem de to arenaer. Der er dog også nogle spillere, som i praksis har oplevet en negativ overførselsværdi, at "nederlagene" i uddannelsessystemet bliver taget med på banen. At dette kan være tilfældet bekræftes i vid udstrækning af de spillere, der er vokset op i familier, hvor forældrene ikke har mulighed for rent fagligt at støtte spillerne i forbindelse med, at de er i gang med en ungdomsuddannelse. Reelt er dette én blandt flere plausible forklaringer på, hvorfor f.eks. spillere med tyrkiske rødder – der ofte er "spændende" og talentfulde spillere, indtil de er 15-16 år gamle – ser ud til at stagnere i deres udvikling. Omvendt peger stort set alle spillere med rødder i det tidligere Jugoslavien på, at det i praksis ikke har været svært at kombinere uddannelse og fodbold, hvilket bl.a. kan forklares med, at disse spillere alle er vokset op i familier med veluddannede forældre.

"Uddannelseskulturen" i klubberne er i vid udstrækning "boglig", hvilket måske kan hænge sammen med, at trænerne er skolet i den tradition og derfor har svært ved at forestille sig, at det også kunne være muligt at kombinere fodbold med en faglig uddannelse. Argumentet er, at det er for fysisk krævende og mindre fleksibelt end f.eks. et gymnasieforløb, men her giver det vel god mening at spørge, om det reelt er mindre fysisk og mentalt krævende stort set hver dag at skulle sidde op til kl. 1.00 om natten og forberede sig til næste dag i gymnasiet?

2.5 "Det er ok at blive kaldt perker, men kun af dem jeg kender, og når jeg kan se glimtet i øjet" – perspektiver på fællesskab, sprog og hierarki!

Det sociale fællesskab blandt de unge danske fodboldtalenter er ifølge trænerne relativt velfungerende, da drengene både mestrer at være vener og konkurrenter på én og samme tid. Desuden oplever trænerne heller ikke, at der er nogle bestemte grupperinger mellem etnisk danske drenge og drenge med anden etnisk baggrund. På den måde foregår den sociale interaktion i klubberne på tværs af etniciteter.

Trænerne fremhæver også, at de er meget opmærksomme på at bryde ind, hvis der skulle opstå problemer mellem de enkelte spillere, da det er vigtigt at harmonien er intakt, så spillerne lærer at kæmpe med og mod hinanden på en ordentlig og fair måde. På denne måde lærer spillerne også at indgå i forskellige sociale relationer, samtidig med at de presses til at yde det maksimale.

I denne sammenhæng er det centralt at hæfte sig ved hierarkierne i de danske elitefodboldklubber. En af trænerne forklarer:

"... Det er sådanne primitive kriterier som i en skolegård. Dem, der er bedst til at spille fodbold, ligger også højest i hierarkiet..."

Vurderet på baggrund af trænerens udsagn tyder det på, at de spillere, som er bedst fodboldmæssigt, også er højest i hierarkiet, og indplaceringen reelt er uafhængig af etnisk baggrund.

"De tog godt imod mig!"

Generelt bekræfter spillerne trænerens udsagn om, at det fungerer at kombinere det at være holdkammerat og konkurrent, samt at spillerne med anden etnisk baggrund inkluderes i fællesskabet omkring holdet:

Hvordan tog dine holdkammerater imod dig?

"... De tog rigtig godt imod mig. Nu har jeg været igennem de fleste udvalgte hold i JBU og i DBU's bruttotrup. Og de vidste, hvem man var, og de glædede sig selvfølgelig også til at møde én. Så sammenholdet mellem os var rigtig godt, og det var nogle fine gutter, og socialt var det helt i top..."

Var I også sammen udover fodbolden?

"... Ja det var vi. Vi mødtes engang imellem og lavede forskellige ting. Den periode, hvor vi rykkede op som andenårsjunior, der kom jeg også på handelsskolen, hvor de fleste af os gik sammen. Så sammenholdet var der hele tiden..."

Denne spiller – med bosnisk baggrund – fortæller historien om, at det var ret ukompliceret at blive en del af fællesskabet omkring holdet – bl.a. fordi han reelt var en af holdets absolut bedste spillere og lå øverst i hierarkiet.

Der er dog spillere, som fortæller, at man nogle gange kan komme til at føle sig lidt anderledes f.eks. i forbindelse med badning, mad m.v. Denne spiller, der er praktiserende muslim, fortæller:

Hvad med dine holdkammerater – har du altid følt dig som en del af holdet?

"... Nogle gange har jeg følt mig lidt udenfor f.eks. i forbindelse med træningslejre, hvor der kun var svinekød. Det oplevede jeg faktisk i den ligaklub, hvor jeg spillede. Træneren tog fat i kokken, og så ordnede de det med køkkenet, men det er altså ikke nogen fed situation at stå i. Man følte sig lidt lavere stillet end de andre på holdet - man føler sig på en måde lidt glemt..."

Når man står midt i situationen – som ny spiller på et hold - opleves det reelt som lidt ydmygende, men generelt peger spillerne dog på, at klubberne er gode til at tage hensyn til den gruppe af spillere der f.eks. ikke spiser svinekød. I mange klubber er det bare blevet en integreret del af hverdagen at der en gruppe af spillere der skal have lidt anderledes mad og det er reelt ikke noget "issue".

Overgangen fra ungdom til senior

Overgangen fra ungdom til senior har i mange år været ensbetydende med et massivt frafald og spørgsmålet er, hvordan ungdomsspillerne generelt tackler det at gå fra at være 'medspiller til lærling' i overgangen fra ungdomsrækken til seniorrækken, hvor alle oprykkede seniorspillere tilsyneladende oplever at skulle bære bolde, slæbe vand og løfte mål m.m. i seniorrækken.

På ungdomseliteholdene er der som påpeget, ifølge trænerne, et sundt og naturligt hierarki, hvor alle stort set både er venner og konkurrenter, mens overgangen til seniorfodbolden i nogen grad kan opleves som et markant "kulturskift" - et skift, som denne træner beskriver:

"... så kommer du ind i en helt anden kultur, hvor man godt kan forberede sig lidt på det, men på banen er det noget andet. Det er lige pludselig blevet et job. Nu er det ikke en hobby, og du er ikke en feteret stjerne længere. Du hopper fra at være den bedste til at være den dårligste. Kan man klare det?..."

Ifølge trænerne er der ikke forskel på etnisk danske spillere og spillere med anden etnisk baggrunds evne til at klare den store udfordring, når de går fra at være ungdomsspillere til at blive seniorspillere – noget vi fik bekræftet i vores interviews af den gruppe af spillere, der havde oplevet overgangen:

Hvad var den største forskel i forbindelse med overgangen til seniorfodbold?

"... Jamen, det var tempoet og fysikken..."

Hvordan havde du det med at være en af de øverste i hierarkiet i ungdomsårene og så starte lidt forfra?

"... Jamen, det har jeg det fint med. Sådan er det jo. Det vidste jeg godt. Når man kommer op som senior, så starter man nok nederst, og man skal bevise over for holdkammeraterne og trænerne, at man er god nok til at være der, og så er det bare om at kæmpe..."

Er der nogen, der har hjulpet dig med det?

"... Det har trænerne og holdkammeraterne. De har fortalt mig, hvordan jeg skal gøre det, og de har taget godt imod mig".

Tror du overgangen har været sværere for dig end for spillere med etnisk dansk baggrund? Eller har det nogen betydning?

"...Nej det tror jeg ikke det har fordi på vores hold der er der mange nationaliteter, så det tror jeg ikke..."

Overgangen til seniorfodbold er vanskelig uafhængigt af, hvilken klub spillerne spiller i, eller deres etniske oprindelse. Man skal vænne sig til, at spillet bliver mere fysisk, at man går fra at være en "stor stjerne på et lille hold" til at være "en lille stjerne på et stort hold", mindre opmærksomhed fra trænerne, måske i en periode at spille på 2. holdet og alt det, der ellers kan følge med – men ingen af de spillere der har været igennem denne overgang peger specifikt på, at spillere med anden etnisk baggrund skulle have det sværere med komme igennem denne proces for "sådan er det jo bare"!

”... Men det er kun for sjov...”

Fællesskab og sproglige koder hænger tæt sammen, hvilket måske kan være med til at forklare, hvorfor ord i nogle sammenhænge bliver opfattet positivt, mens de samme ord – sagt af andre mennesker – bliver opfattet negativt. I vores interviews spurgte vi ind til sproget i såvel omklædningsrummet som på banen – og i udgangspunkt oplevede spillerne stort set aldrig ”sproglige” problemer i forhold de andre medspillere:

Er I nogensinde blevet omtalt som nogen, der har anden etnisk baggrund af jeres træner eller nogen af de andre spillere? Øgenavne?

”... Vi er engang blevet kaldt Balkan-brothers. Men det var kun for sjov...”

Hvad siger I så? Hvordan reagerer I på det?

”... Vi griner bare. Vi ved godt, det er for sjov...”

I alle interviews forsøgte vi at komme lidt dybere ned i de sproglige koder, og om det nu også altid kun opfattes som sjov – og det gør det! Det er helt ok at bliver kaldt ”perkerdreng”, ”gangstere”, ”pizza-bagere”, ”negere”, ”Balkan Brothers” osv – når bare man ved, at der ikke er mere i det, når det bliver sagt af folk, jeg kender og sagt med et glimt i øjet. Og hvis der en gang imellem er lidt problemer, så bliver de hurtigt løst:

Hvordan er du blevet omtalt som spiller med anden etnisk baggrund?

”... Ingen problemer. Der er selvfølgelig altid nogle narrøve på holdet, som siger nogle racistiske ting, men jeg har altid selv taget fat i personen. I kampens hede kan der godt blive sagt lidt, men det er ikke noget problem, og jeg synes faktisk, at det er blevet bedre og bedre...”

”Han kaldte mig en cirkusklovn”

”Sprog” er åbenbart ikke noget problem i forhold til holdkammerater, og det er det heller ikke i forhold til flertallet af trænere. Spillerne oplever, at de bliver behandlet med respekt, og de fleste trænere anfører også forholdsvist utvetydigt, at de aldrig anvender ”øgenavne”.

En lille gruppe af spillere giver dog udtryk for, at de reelt føler sig dårligt behandlet af deres trænere – f.eks. denne spiller:

Blev du omtalt anderledes af dine holdkammerater og trænere?

”... Ja, jeg blev, der var én gammel træner, som kaldte mig for cirkusklovn. Det var ikke rart – specielt ikke foran alle de andre”.

Hvad mente han? Hvorfor?

”... Han mente, at jeg dribblede for meget, og jeg ... det var som om, at det var et rigtigt stort problem, også selvom jeg godt kunne finde ud af at dribble. Bare det at jeg blev kaldt abe og cirkusklovn af ham. Det gjorde, at man blev lidt stødt. Hvorfor skal jeg kaldes det, når de andre ikke bliver omtalt på samme måde?...”

Andre oplever, at trænere referer til deres flygtningebaggrund m.v., men af hensyn til deres fremtid i klubben er det ikke noget, man konfronterer træneren med.

”De kan sige perker – det vil jeg skide på!”

I kampens hede kan der blive sagt mange ting, og spillerne er generelt opmærksomme på, at modstanderhold bevidst – via deres sprog – kan gå efter at irritere spillerne og dermed få dem til at miste fokus:

”... De kan godt sige perker – det skider jeg på – vi skal bare vinde. Det er jeg fuldstændig ligeglad med. Danske spillere er jo ikke dumme. De ved jo godt, at man kan ramme de udenlandske spillere på det mentale, specielt hvis de siger noget om spillerens familie. Det kan man tænke på i en hel kamp, fordi familien betyder rigtig meget for en”.

Måske lidt overraskende er der ingen af spillerne, der udtrykker større problemer med at håndtere modstandernes ”ordkrig”. Det er en del af spillet, og hvis blot de verbale dueller forbliver inde på banen, forekommer det ikke at være et problem.

”De kan sige perker – og det pisser mig helt af!!

Hvor det altså er OK, at der er lidt verbal infight spillerne imellem, så er det ikke OK, at tilskuerne sviner spillerne til, hvilket der reelt er en del, der angiver, at de har oplevet:

”... Der var nogle få gange, hvor man blev svinet til af tilskuere – blev kaldt perker og alt det sædvanlige – og det pissede mig af og gjorde mig lidt mere aggressiv i min spillestil, og så fik man et gult kort. Og så begyndte træneren at brokke sig, men han så det jo udefra – han kunne jo ikke sætte sig ind i min situation, og så blev man pillet ud, fordi man jo nødig skulle ha’ et rødt kort, men de glemmer bare at der er ting, der betyder noget – f.eks. at tilskuere kommer med racistiske udtalelser. Vi er sådan nogen, som ikke kan acceptere, at der bliver set ned på vores kultur – det var det samme med Muhammed-tegningerne – og lige så snart der er nogen, der siger noget om kultur, hudfarve eller noget andet, så går det hurtigt en på. Et eksempel – vi spiller mod x-klub og tilskuerne siger abelyde, hver gang en af mine medspillere har bolden. Han går helt bersærk, og han kan slet ikke koncentrere sig om sin fodbold, og han fik rødt kort for usportslig opførsel. Og det er der, hvor filmen knækker for os, og der har vi brug for en træner, der kan sætte sig i ens sted og spørge ind til, hvad der gik galt ude på banen. Det var der ingen, der gjorde. Jeg fik bare et gult kort og blev taget ud, og træneren var sur og snakkede ikke med mig. Her havde jeg brug for, at træneren var kommet hen til os og spurgt: Du har fået mange kort i de sidste kampe - hvad er det egentlig, der går galt?”

En gruppe af spillere giver reelt udtryk for, at tilråb fra mennesker, som de ikke har nogen relation til eller er engageret i en aktivitet sammen med, reelt kan opleves som ret intimiderende, og at det i nogle sammenhænge kan have indflydelse på den enkelte spillers præstation. I den situation angiver spillerne, at de har brug for at sparre med træneren i forhold til at kunne håndtere de tilråb, som de oplever, er helt uacceptable, men som de godt ved, er en del af kulturen omkring fodbolden.

Opsamling

Spillerne angiver, at de bliver taget godt i mod af deres holdkammerater på såvel ungdoms- som seniorhold, og på trods af nogle spilleres oplevelse af trænere, der anvender et sprog som de reelt finder stødende, så er "sprog" reelt ikke et tema – spillerne med anden etnisk baggrund kan sagtens afkode, hvad der bliver sagt i sjov. Det er reelt først, når de samme ord bliver anvendt af mennesker, de ikke har nogen relation til, at der opstår problemer – problemer, som de reelt efterspørger, at trænerne tager mere alvorligt og hjælper dem til at håndtere.

2.6 "Noget man ikke helt ved, hvad er!" – hvilke talenter kigges der efter?

Når de danske trænere "scouter" spillere, som de vil hente til klubben, eller når de arbejder med deres egne i klubben, er de fleste af dem enige om, at den eller de spillere, som springer i øjnene – udover nogle unikke fodboldfaglige spidskompetencer – også besidder en række mentale kompetencer, men hvori disse består, er der ikke helt enighed om:

"... Vi arbejder med udgangspunkt i en talentprofil. Der er tre ting. Der er nogle primære og nogle sekundære faktorer. Allerøverst oppe er det noget med karakter som vindermentalitet, attitude, personlighed og noget, man aldrig helt ved, hvad er, men når man står over for personen, så ved du godt, at han indeholder noget – f.eks. den sammenbidte spiller, der ved stillingen 0-1 stadig arbejder videre med de ting, han har fået af vide. Og så er der den anden gruppe af talenter og det er de ekseptionelle tekniske talenter, som der tit er nogen af. Men der er noget med de tekniske spillere at selvopfattelse ikke altid er helt realistisk...."

Fokus er på noget, man ikke ved, hvad er. Noget med sammenbidthed, vindermentalitet, og at man arbejder videre efter den vedtagne plan, mens det ifølge træneren er mere problematisk med de ekseptionelle tekniske talenter, som stort set altid har store tanker om sig selv og deres egne evner, og som sikkert heller ikke kan holde sig til den vedtagne slagplan, og som næppe heller besidder den ydmyghed, som en anden træner betoner:

"... Der skal være en eller anden form for ydmyghed. Det behøver ikke at være det primære, men et eller andet sted skal der være en ydmyghed omkring det at ville være en stor spiller. Men man skal ikke være underdanig. Det skal ikke kunne ses, når han spiller, men han skal vide, at det, han er i gang med, er stort, og der skal kæmpes for det, ellers ryger han over i kategorien "Dario-spiller". Og dem samler vi ikke på. Dem kan X-klub købe, og så kan de få problemer med dem, når de er færdige. Det er altså noget med indstilling, hovedet, at kunne tackle modgang og fald i selvtillid. Det ser vi meget på..."

Talenter skal være ydmyge – ikke noget med "her kommer jeg" - og meget forventeligt er træneren for den omtalte x-klub eksponent for det helt modsatte synspunkt:

"... Ham 10'eren. Han må godt have nogle lidt blæserøvsattituder og være lidt smart, fordi det er alligevel ham, der skal kunne tænke anderledes. Der skal kunne tænkes i små rum over for en organiseret modstander, som ikke vil noget. Han skal skabe de her ting, og det kan han bedst, hvis han er lidt fræk og bare tænker på sig selv, og han har et højt selvværd. Det er sådanne typer, vi har brug for. Det store ego. Det har jeg tidligere sagt, og det mener jeg stadigvæk. Det ego, som f.eks. Bendter render rundt med, er simpelthen for stort til

Danmark og danske klubber. Og det er mig en gåde men sådan er det, fordi de ikke er rummelige nok, og det er de ikke..."

En væsentlig dimension, som bliver understreget af en række trænere, er viljen og evnen til at ville udvikle sig – evnen til at lære:

"... I og med at du hele tiden skal løfte dig op på næste niveau, så synes jeg, at den vigtigste færdighed hos et talent efterhånden er evnen til at lære. Og evnen til at lære indebærer, at man er villig til at lytte, at man er villig til at arbejde, så man kan flytte sig til næste niveau. Den evne, synes jeg, er vigtig hos et talent..."

Der forekommer at være et rimeligt klart mønster i trænerens udsagn i retning af, at de psykologiske og mentale egenskaber hos talentet prioriteres til fordel for de tekniske, taktiske og fysiologiske egenskaber. Det lader til at være vigtigere, at de danske fodboldtalenter har den rette mentale karakter, end hvad de nødvendigvis kan præstere med en fodbold. Trænerne påpeger dog, at et stort talent skal være i besiddelse af en spidskompetence, som betyder, at han rent fodboldmæssigt kan noget ekstraordinært, f.eks. teknisk, men til trods for det synes det vigtigere, at spilleren har karakter. Spørgsmålet er, hvad trænerne præcist forstår ved det at have den rette karakter, og hvilken betydning forståelsen af "karakter" har for, hvilke typer af spillere som henholdsvis 'slår igennem' og 'falder fra'?

Der skal være plads til skæverter!

Flertallet af trænerne påpeger dog også, at det er vigtigt at give plads til de 'skæve' typer, som ikke nødvendigvis er som alle de andre.

"... Vi er også opmærksomme på, at vi også skal have skæverter med. Der skal være plads til skæverter..." og "...Når vi kigger på typer, så siger vi til os selv, at vi skal huske også at lave nogle skæve, fordi vi har nok i en årrække været gode til at uddanne nogle meget ens typer..."

Der synes at være en problematik i at udvælge talenter ud fra deres karakter og mentalitet og samtidig tilstræbe at have plads til de 'skæve' og anderledes typer på holdet. Klubberne prioriterer de spiller typer, som har den rette indstilling og er villig til at lære, men samtidig vil de også give plads til 'eneren' eller 'primadonnaen', der kan nedbryde en organisation og som kan bidrage med det uventede på en fodboldbane. Trænerne betoner selv, at det ikke handler om at have elleve ens typer på et fodboldhold, men det handler om at have forskellige typer.

Ovenstående indikerer nogle af de dilemmaer, som de danske trænere arbejder med i udviklingen af de danske fodboldtalenter. Pointen er, at selvom trænerne er bevidste om, at den 'skæve', anderledes type er vigtig, så prioriterer de den 'skolede' type, som har den rette karakter, attitude, mentalitet m.m., og det får givetvis en betydning for, hvilke spillere der bliver foretrukket frem for andre. Som en af trænerne selv påpeger:

"... hvis jeg som træner skal lave et fodboldhold, der kan vinde, så har jeg mit koncept og mit klare billede af et system og en spillestil og hvilke roller og hvilke type spillere, som skal besætte de forskellige roller, og der tror jeg, at nogle trænere kan have svært ved at forlade

det koncept og sige okay, hvis jeg bringer ham ind, så spiller han den plads på en anden måde...”.

Desuden pointerer den pågældende træner, at:

”...Det kan godt være, at vi i opfattelsen af fodboldspilleren stadigvæk er meget firkantede i vores vurderinger. Sådan ser en god skandinavisk fodboldspiller ud. Han er midtstopper. Høj og man kan ikke løbe udenom ham. Der synes jeg nok, at vores syn er meget fastlåst i virkeligheden...”.

Måske handler det mest om det, der foregår uden for kridtstregerne!

Blandt en gruppe af trænere er der en erkendelse af, at mentale kvaliteter i vid udstrækning hænger sammen med en række sociale faktorer som familiebaggrund, den kulturelle kontekst, man er vokset op i m.v., men at det reelt er et vanskeligt tema at forholde sig til:

”... Det er noget vi snakker om, men reelt ikke ved så meget om”.

I vores interviews er der reelt kun en træner, der mere eksplicit kæder det at spotte et talent sammen med mere socialt orienterede faktorer:

”... Jamen, der er rigtig mange faktorer. For fire, fem år siden troede jeg, at jeg via spillet på banen kunne jeg se, hvem der var dygtig, og hvem der blev til noget. Denne opfattelse havde jeg i en periode, men så kom jeg til at tænke nærmere over det, for de faldt jo alligevel fra. Der må være noget andet. Og der fik jeg øjnene op for det uden for kridtstregen. Der er en masse af de her forudsætninger, der skal være i orden. Det er noget med opbakning hjemmefra, og at vi støtter med noget uddannelsesvalg, og det med at vi lige investerer en halv time inden træning og taler med dem om de daglige problemer. Og det er sådanne ting, der også er med til at afgøre, om man kommer igennem nåleøjet. Det er lige før, at de fodboldmæssige forudsætninger ikke er så vigtige - dem kan vi arbejde med, men det er sværere med alt det uden for banen. Så de er ekstremt vigtige. Jeg har oplevet, at en spiller med anden etnisk baggrund har ringet aftenen før en kamp og sagt, at han ikke kunne komme i morgen, fordi han skal til kusinens bryllup, og der er det svært ikke at være værdisættende, da jeg også står og skal sætte et hold. Men her er det måske vigtigt lige at vende tingene en ekstra gang – er det måske, fordi han ikke får den support eller opmærksomhed hjemmefra, der skal til for at kunne finde ud af disse ting. Andre ting kunne være ”at jeg ikke kan træne i dag, fordi jeg har glemt mine støvler”, eller ”mine forældre har ikke pakket min taske”, og hvad det ellers kan være midt i en travl hverdag”.

I Team Danmark arbejder man med afsæt i hhv. multidimensionelle og multiplikative talentbegreber- og modeller, hvor der indgår såvel antropometriske, fysiologiske, motoriske, psykologiske OG sociologiske faktorer (Pryce 2005). Sidstnævnte faktor er en dimension, som danske ungdomselitetstrænere reelt angiver at vide forholdsvis lidt om, og som derfor også kun i meget begrænset omfang indgår i deres tænkning omkring talenter og den konkrete talentudvikling. Som tidligere anført er der nogen, der kan iagttage såvel en positiv som negativ overførselsværdi fra ”undervisningsarenaen”, der er trænere der peger på, at opbakningen hjemmefra ikke altid er den bedste m.v., men generelt er der forbavsende lidt fokus på sociologiske faktorer – i lighed med ernæring, hvile m.v. – kan have betydning for præstationen på banen.

Særbehandling, forskelsbehandling eller blot anderledes behandling? – spillernes perspektiver på, hvordan de er blevet behandlet af trænere

I udgangspunkt peger alle de interviewede trænere på, at der skal være plads til de skæve og "unikke" og i vores samtaler blev vigtigheden af, at man behandler den enkelte spiller individuelt ofte betonet, og derfor kan det undre, når man sidder over for spillere, der beretter om meget ensrettende fodboldmiljøer i klubberne – miljøer, hvor der virkelig – og sikkert ofte i den bedste mening – bliver gået til den i bestræbelserne på at få spillerne til at "rette ind", så de passer ind i forhold til den danske fodboldfilosofi. Billedet er dog på ingen måde entydigt, for reelt er der også en gruppe af spillere, der fortæller om, at de er blevet behandlet rigtig godt, og at "forskelsbehandling" måske nogen gange kan være nødvendigt som følge af de 'etniske' spillere som tidligere har fået chancen, men som ikke greb den!

"Jeg skulle altid spille med to berøringer, mens de andre spillede med fri berøringer!"

En gruppe af spillere kan fortælle historien om, hvordan de oplevede særregler, som kun gjaldt for dem, og hvordan de blev siet fra uden rigtig at vide hvorfor – f.eks. denne spiller med bosniske rødder:

"... lige da jeg rykkede op, blev der stukket rigtig meget til mig i omklædningsrummet, fordi nu havde jeg nærmest været stjerne, og jeg skulle i hvert fald ikke have for meget selvtillid, og de ville også vise mig, hvordan det ville være at have modgang engang imellem. Så i opstarten kunne de godt finde på at sige, at jeg kun måtte spille med to berøringer – og reglen gjaldt kun mig! - eller sætte mig på bænken for at jeg skulle opleve, hvordan det var at kæmpe sig tilbage, og at det hele ikke kom af sig selv, hvilket jeg heller ikke syntes, at det gjorde – jeg kæmpede jo altid til træning, fordi det her er jo mit liv. Det var min fremtid. Og der kan jeg ikke lige se pointen i, at de blev ved med at degradere mig..."

Kunne du slet ikke se nogen idé i det?

"... Nej, det kunne jeg ikke, fordi jeg behøver ikke at få særbehandling. Jeg vil bare gerne have behandling som alle andre, der gør et stykke arbejde rigtig godt. Og gør man et stykke arbejde rigtig godt, så skal man have ros. Gør man det skidt, skal man have at vide, hvad man kan gøre bedre. Hvis det var, at jeg startede inde i nogle kampe, og jeg scorede et eller to mål og spillede en kanon kamp, så kom de ikke hen, og sagde at det var godt, fordi træerne vokser jo ikke ind i himlen. Så der var en stilhed, og når man er en ung knægt, har man brug for at få at vide, at du gør det godt, eller du gør det skidt, så man ved, hvor man står – men de sagde ingenting. Der blev ikke sagt noget – heller ikke da det gik op for mig, at jeg ikke var blandt dem, der ville blive tilbudt en kontrakt, men at de gerne ville have, at vi spillede videre på 2. holdet. Vi fik ikke at vide, hvorfor vi ikke var med, og jeg tog ikke kontakt til dem og spurgte, hvad der gik galt..."

Hvorfor spurgte du ikke ind til baggrunden for, at du blev valgt fra?

"... Det ved jeg ikke. Det er måske en ydmyghed, jeg har ..."

Ydmyghed eller stolthed?

"... Ydmyghed, fordi jeg som ung spiller ikke ville trænge mig på, men jeg ville gerne bevise noget i 2. holdskampene og vise, at de tog fejl. Jeg synes det gik fint nok. Gik fint på 2. divisionsholdet i foråret, men her vidste man heller ikke, hvor man stod, fordi trænerne ikke snakkede med én. Jeg vil hellere få at vide, at du er pissetårlig for tiden, og at du skal gøre dét og dét bedre. Men hvis man er et talent, så burde dem oppe fra systemet komme og trække én til side og fortælle spillerne, hvad de skal gøre. Men efter sommerferien tog jeg

så en snak, hvor jeg spurgte, hvor alt det her bærer hen af. Jeg kan ikke forstå. I må fortælle mig, om I vil beholde mig her i klubben. Så fik jeg så en snak med den daværende 2. holdstræner, og her fik jeg så at vide, at selv en spiller som Zlatan Ibrahimovic – pga. af hans mentalitet – aldrig ville kunne ha' slået igennem (i den pågældende klub –red.). Det sagde han direkte til mig. Det står meget hen i det uvisse, hvad han egentlig mente, og jeg synes også, det var meget primitivt...”

Denne spiller oplever reel forskelsbehandling i form af regler og praksisser, der kun gælder for ham, og han har svært ved at se nogen dybere mening med de forskellige tiltag, og når han bliver spurgt til, om han i mødet med den danske fodboldkultur er blevet en bedre og mere komplet spiller lyder svaret:

Men omvendt synes du, at du har lært noget af den danske fodboldkultur? Er du blevet en bedre fodboldspiller?

”... Nej, jeg er blevet meget dårligere, hvis jeg selv skal sige det - for som ungdomsspiller lige da jeg kom, der havde jeg en vildskab, fantasi og en glæde ved at spille. Jeg har fået et kompleks af at være i x-klub. Jeg er ikke den samme type spiller..”

En anden spiller – der fortæller en nærmest identisk historie – oplever også at forsøget på tilpasning reelt har medført, at han er blevet en dårligere fodboldspiller:

”... Det har handlet meget om holdfodbold. Det handler ikke om at klare dig selv - om det individuelle. Man tilpasser sig holdet, og du kan ikke skille dig ud, eller du må ikke skille dig ud. Det er det, som jeg har haft det meget svært ved. Og jo mere du prøver at tilpasse dig, jo mere forsvinder dine spidskompetencer. Jo ældre, jeg er blevet, og jo mere jeg har tilpasset mig de danske normer og værdier - jo mere har jeg smidt mine spidskompetencer væk. Jeg er blevet dårligere, og jeg kan ikke helt forstå, hvordan mit bedste redskab pludselig blev det dårligste, fordi jeg skal tilpasse mig den danske fodboldfilosofi. Det, synes jeg, er lidt ærgerligt...”

Spillerne – der begge har været inde omkring U-17-landsholdet - oplever i vid udstrækning, at de spidskompetencer, der oprindeligt gjorde, at de pågældende SAS-ligaklubber i udgangspunkt viste interesse for dem - deres tekniske kunnen, kreativitet m.v. – i mødet med ynglinge & seniorfodbolden og trænere der har en meget ”fodboldsystemisk” tilgang,, pludselig bliver et problem og reelt medvirker til at diskvalificere dem, fordi forsøget på tilpasning også betyder, at det unikke forsvinder.

Begge forløb – med et par nuanceringer – bekræftes egentlig af de pågældende klubber, som fortæller om et par spændende typer, der kunne masse med en bold, men som det rent taktisk ikke var muligt at indpasse i de systemer, som klubberne havde valgt at spille efter, og som heller ikke helt holdt niveau, da de blev lidt ældre – *”... og sådan er det jo tit med spillere med anden etnisk baggrund – det topper tidligt!...”*

Interessante og ret modsatrettede perspektiver på det samme udviklingsforløb. Klubberne som peger på, at denne gruppe af spillere ofte – qua deres tidligere fysiske modning – topper tidligere, mens spillerne selv angiver den konforme danske fodboldtænkning som problemet.

Når man kender til historien, synes jeg faktisk, at forskelsbehandling er helt OK

Andre spillere er eksponenter for helt modsatrettede synspunkter og peger på, at forskelsbehandling er en naturlig konsekvens af klubbernes historie med spillere med anden etnisk baggrund:

Sig lidt mere om det med, at det OK, at man bliver sat på nogle prøver...

"... Der er nogen udenlandske spillere, der selv har ødelagt det for dem selv ved f.eks. at lave ballade, mens de spillede – spillere som klubben havde satset på – og derfor kan jeg godt forstå, at klubberne sætter spillerne på nogle ekstra prøver..."

Hvilke prøver?

"... At man starter ude en kamp for at se, hvordan man reagerer eller ikke bliver udtaget til en kamp, eller at der bliver sagt, at man ikke har præsteret ordentligt - for at se, hvordan spilleren reagerer ..."

Det vil sige, at du er helt bevidst om, at fordi der er få spillere med anden etnisk baggrund, der ikke er slået igennem, så har det konkret betydning for din hverdag i klubben?

"... Jeg ved faktisk ikke, om trænere tænker sådan, men jeg vil kunne forstå, hvis det var sådan. Det burde selvfølgelig ikke have betydning, hvad andre har gjort før mig, men det tror jeg, det har, og det har jeg lært at leve med. Først når der er en etnisk spiller, der på et tidspunkt slår igennem, vil det blive ændret..."

Denne spiller – som reelt oplever at have begrundet håb om at være en de spillere der har potentialet til at slå igennem – har i udgangspunkt valgt blot at acceptere "tingenes tilstand", og at "sådan er præmisserne åbenbart, hvis jeg skal have en mulighed for at slå igennem!".

Vi skal behandles anderledes!

En gruppe af spillere peger på, at de skal behandles anderledes, fordi de selv synes, de er anderledes – noget, denne spiller med bosniske rødder påpeger:

"... Jeg synes, de skal holde os i kort snor. Det gør de også. Vi er begge meget temperamentsfulde, og vi skal holdes i kort snor. Vi skal få det at vide på en direkte måde, synes jeg. Jeg synes heller ikke, at man skal behandles ligesom alle danskere. Det skal man ikke. De er ikke vokset op på samme måde som os. De har et mere afslappet forhold til fodbold, end vi har i Bosnien. Vi skal holdes i kort snor".

Vi bliver sgu behandlet ordentligt!

En gruppe af spillere angiver, at selvom de i nogen grad opfatter, at den danske tilgang til fodbold er lidt ensrettende og ikke altid gør, at spillernes spidskompetencer ydes fuld retfærdighed, så rækker det ikke ved, at de reelt synes, at trænerne har behandlet dem godt – her forstået som, at de er blevet behandlet som alle andre på holdet:

Oplever du, at træneren behandler dig anderledes end de andre spillere på holdet?

"... Nej, jeg synes, at de behandler os alle sammen lige godt lige meget, hvor vi kommer fra. Så længe du kan spille fodbold, så spiller du på det hold..."

En anden spiller udtrykker det på denne måde:

Er der nogle af jer spillere som bliver behandlet anderledes?

"... Nej, det føler jeg ikke. Vi bliver sgu behandlet ordentligt..."

Hvad mener du med ordentligt?

"... Jamen, der bliver ikke gjort forskel på mig og en almindelig dansker, så de er på ingen måder efter os..."

Vi interviewede holdkammerater til ovenstående spillere - også med anden etnisk baggrund - , og de oplevede reelt, at trænerne var mere "efter" dem, så hvordan trænerens adfærd afkodes og tolkes, ser således også i nogen grad ud til at hænge sammen med den enkelte spillers personlighed og historie. Hvor nogle spillere oplever, at de bliver ensrettet, er der andre spillere, som ikke tager det så alvorligt og bare "spiller videre" – f.eks. disse to spillere med bosniske rødder:

Tror I det har noget med den danske fodboldkultur at gøre? Holdet frem for alt. Kan det være noget af det? Hvor man i Bosnien måske gerne må skille sig ud og tage en ekstra dribling og være lidt speciel?

Spiller 1: "... Ja, præcis. Hvis du f.eks. får en bold, og du tager den med ydersiden, så stopper han spillet lige med det samme til træning. Det sker meget tit for os. Hvorfor vi ikke tager den med indersiden? Den ligger bare til kulturen, at vi tager den med ydersiden.

Hvad siger han?

Spiller 2: "... Han retter bare på os..."

Spiller 1: "... Eller giver os armbøjninger. Men det er ikke noget vi tænker nærmere over..."

Når forskelsbehandlingen er svær at sætte ord på

Nogle få spillere angiver, at de oplever forskelsbehandling, men også at de reelt har svært ved at sætte ord på, hvordan denne konkret kommer til udtryk. Denne spiller med tyrkiske rødder fortæller:

"... I min gamle klub kunne jeg slet ikke mærke det, men da jeg kom til min nuværende klub kunne jeg godt mærke det lidt. Man bliver holdt lidt udenfor, når man kommer fra et andet sted eller har en anden baggrund. Det er ikke det helt store, men man kan godt mærke det.

Hvordan det?

"... Det ved jeg ikke. Det er mere med holdet. Jeg synes, det er sværere at komme på holdet, når man har en anden baggrund. Det er min opfattelse. Det er sikkert ikke sådan. Det er bare min opfattelse..."

Hvordan kan det være, tror du? Er det trænerne? Er det holdkammeraterne?

"... Nej, det er ikke holdkammeraterne. Det er trænerne. Det er bare min opfattelse."

Spørgsmålet er, om man generelt oplever sig som mere sensitiv, når man har en anden etnisk baggrund – forstået på den måde, at man f.eks. kommer til at afkode oplevelser mere negativt end andre ville gøre det:

Er det "bare", fordi man er mere sart, når man har en anden etnisk baggrund?

"... Jeg vil ikke sige, jeg er sart, men jeg er måske heller ikke den hårdeste sten. Jeg har brug for tryghed og tillid, som de fleste unge mennesker. Men på det punkt, at man ikke får den tillid og ros eller bare kommentarer, så vil jeg sige, at der er jeg lidt sart, men det, at jeg kommer fra udlandet, har ikke noget med sagen at gøre. Jeg føler mig dansk, og jeg vil bare gerne have den samme respekt som alle andre. Det føler jeg ikke, jeg har fået..."

Spilleren er ikke helt afvisende for, at man måske godt kan være noget mere sensitiv – specielt i forhold til kommentarer, der ofte er i forbindelse med såvel træning og kamp – og at den manglende tryghed måske gør, at man nogen gange kan afkode ting "anderledes" end andre. Men overordnet set er det ikke det, der opleves som problemet – problemet er snarere, at hvis man ikke er i en sammenhæng, hvor man ikke oplever at blive vist tillid og respekt, så opstår der let en generel utryghed, der gør, at man nogle gange kommer til at tolke kommentarer og oplevelser lidt anderledes, end andre måske ville have gjort.

"... Jeg tror det handler om min baggrund..."

Det er også blandt de spillere der har svært ved at pege på konkret forskelsbehandling, at vi finder de spillere angiver at de i et vist omfang oplever at nogle af deres trænere har været "halvracistiske" – et begreb som det dog reelt kun var to af spillerne der tog i anvendelse.

En af disse spillere fortæller følgende, da vi i interviewet er inde på temaet forskelsbehandling:

Hvordan oplevede du i praksis denne forskelsbehandling?

"... Trænere i Danmark slår ned på udenlandske spillere, blot de laver den mindste fejl. Hvis du brænder en chance, så er du på bænken i næste uge. Det er helt sikkert! Danske spillere kan begå de samme fejl igen og igen uden konsekvenser – de får længere snor..."

Hvad tror du, det skyldes?

"... Jeg tror, det handler om min baggrund – altså det, at jeg ikke er fra Danmark. Ganske enkelt – det er min erfaring..."

Så det, du siger, er, at trænerne er lidt halvracistiske?

"... Ja, det er min erfaring. Lad mig bare give et eksempel: Vi er ude at spille stævne, og jeg scorer to mål i en kamp, og da jeg senere læser på hjemmesiden, er det en anden spiller, der er noteret for scoringerne. OK, tænkte jeg, det kan ske, men i næste kamp scorede jeg kampens enlige mål. På hjemmesiden stod, at vi havde vundet 1-0, og det plejede altid at fremgå, hvem der havde scoret, men det gjorde der mærkværdigvis ikke denne gang. Det kan måske lyde som detaljer, men det er tankevækkende nogen gange, specielt når man har oplevet det rigtig mange gange..."

Men er det bare dig, der er for sart – er man mere fintfølelse som "udlænding" (hans egen terminologi – red.)?

"... Det føler jeg ikke. Man har bare brug for at blive bedømt som alle andre spillere – jeg vil ikke have særbehandling – bare en ordentlig behandling. Min erfaring er bare, er træneren ikke altid vælger at spille med de bedste spillere..."

I udgangspunkt ville mange tolke ovennævnte som et sammentræf af uheldige omstændigheder, men når man ikke oplever sig specielt respekteret af trænerne, er det umiddelbart nærliggende at se et mønster i de mange "uheldige omstændigheder".

På samme måde kan manglende tilbagemeldinger omkring ens situation medvirke til, at man begynder at fortolke begivenheder på en bestemt måde, og for denne spiller var det helt naturligt at kæde det sammen med et udtryk for diskrimination, da han – som spiller på U-17-landsholdet – oplever, at holdkammerater som ikke var på tilsvarende niveau – bliver tilbudt kontrakter, mens han ikke kommer i betragtning:

Føler du, at det var direkte diskriminerende?

"...Ja, det synes jeg. Når man ser andre spillere komme, og så går der to, tre uger så får de en kontrakt, og man sidder der og tænker, at jeg er bedre end ham, eller at vi er lige gode. Men hvad er det lige det, der gør det? Har jeg ikke min baggrund i orden? Har jeg ikke en agent, eller er det fordi jeg ikke har mine forældres opbakning? De andre spillere har deres forældre med, som har et eller andet at sige. Jeg føler, at jeg altid var alene. Hver gang jeg var til forhandling, så var jeg alene. Jeg havde ikke nogen at læne mig op ad..."

Den generelle utryghed, fordi man ikke oplever at få tilbagemeldinger – og måske af kulturelle årsager ikke aktivt opsøger tilbagemeldinger – betyder for en lille gruppe af spillere, at begivenheder, der måske er nogle "fornuftige" forklaringer på, kan tolkes i et noget andet og mere negativt "lys". Og ofte afspejler den negative tolkning ikke blot ens oplevelser i fodboldverdenen, men også oplevelser på andre arenaer hvor man kan være presset. Ovennævnte spiller peger f.eks selv på at hans dysfunktionelle familie præget af opbrud, kriminalitet m.v., er en medvirkende faktor i forhold til, at han ikke altid tænker og agerer så konstruktivt!

"Dem" og "os" – om synet på den manglende integration

Et par af de ældre spillere forsøger i interviewene at foretage nogle koblinger til den igangværende integrationsdebat:

"...Jamen, jeg ser mig selv som indvandrer. Jeg er fra x-land, og jeg føler mig også som x-lænding, og jeg føler, at man gør forskel. Det gør man. Og jo mere forskel man gør, jo mere afstand vil der komme. Man integrerer ikke. Det er »os« og »dem« - også i fodbold – og alt for mange stereotyper: "Han har for meget temperament". "Han dribler for meget..."

Har du oplevet det mange gange?

"... Ja netop, og hvis de gør forskel, så føler man sig også anderledes. Gid hvis de i stedet havde rost os for alle de ting, man gør, så man ikke havde følt sig så anderledes. Så man måske havde følt, at man var en af dem. En af grundene til, at jeg selv er integreret, er fordi, jeg spiller fodbold, så der er ikke så meget forskel. Men jo længere man kommer op i hierarkiet, vil jeg tro, at der vil være raceforskelle. At man vil føle sig anderledes..."

Men hvad synes du, at klubberne skal gøre ved det i praksis?

"... Ja, jeg ville sige, at man skal behandle spillerne forskelligt. Man skal tage hånd om de indvandrere, som er der, og man skal styre dem, ikke bare med hård hånd men også vise dem kærlighed. Vise, at de betyder noget. Og så skal man måske tage deres forældre med og snakke med dem og rådgive dem og måske holde et møde for alle etniske forældre. Fortælle dem, hvordan det fungerer. Jeg tror, at man i alle klubber skal ansætte en mentor, altså for dem der har det svært, men generelt for indvandrere. Og så det, vi snakkede om - at man skal fokusere på spidskompetencer, hvorimod man ikke skal integrere dem i det danske spilsystem...lad dem køre deres egen løb for på et eller andet tidspunkt vil det blive godt. I stedet for at se på resultatet skal man i højere grad lægge vægt på potentialet. Prøv at se, hvor meget de bare satsede på Messi. Selvom han bare var 14 år, så kunne de se potentialet i ham. I dag kan han alt. Man skal investere i spillere frem for at tilpasse dem. Det kan godt, være at det ikke skaber resultater med det samme, men når han bliver 18-19-20 år, så bliver han rigtig god. Man skal være tålmodig..."

Den tålmodighed en del trænere har påpeget, at spillere med anden etnisk baggrund ikke er i besiddelse af, opfordrer denne spiller trænerne til selv at udvise. Set fra hans perspektiv er integration i mange fodboldklubber identisk med tilpasning – hvis du bliver som os, er du velkommen – mens der er knapt så meget fokus på, hvad spillere med anden etnisk baggrund har at bidrage med i forhold til dansk fodbold.

Når klubben positivt "særbehandler"

Ovennævnte spiller peger også på, at noget af det, der reelt kunne være en stor hjælp for ungdomslitespillere generelt – og måske i særdeleshed spillere med anden etnisk baggrund – er en investering i "mentorer", der kunne fungere som en form for sparringspartnere og "magtfrie" rum, hvor de kunne dele deres tanker, drøfte helt praktiske forhold m.v. En af de spillere, der i et vist omfang er slået igennem på SAS-liga niveau peger meget konkret på, at netop et sådant tiltag reelt var medvirkende til at få hans karriere på skinner igen:

Er der trænere, der har snakket med dig om det, altså omkring din kulturelle baggrund med det at have forældre fra Bosnien og ...?

"... Jamen, altså da jeg var ynglinge-førsteårs, havde jeg en træner, som sagde, og han var ikke ude efter mig, men han sagde at jeg havde en anden mentalitet end de andre, og han sagde, at jeg for eksempel blev hurtigere sur på dommeren. Jeg tændte hurtigere af og skældte ud på de andre spillere og sådan noget, og han sagde til mig, at hvis jeg gerne vil være en god fodboldspiller, så dur det ikke, og det skal fjernes. Så fik jeg noget mental træning, hvor jeg gik til en mentaltræner og ja ..."

Var det noget, han foreslog?

"... Ja, og jeg blev hypnotiseret, og jeg skulle prøve at lave det om, og jeg skulle tænke positivt og ikke koncentrere mig om dommeren...Det er det, jeg føler, at der er flere trænere, der burde gøre ved for eksempel spillere med anden etnisk baggrund i stedet for bare at sige, at det der dur ikke. Så skal de tage fat i dem og prøve at tage en snak og sige, hvad det er, man skal gøre bedre, så man kan få påvirket sin mentalitet. Og det er min heldigvis blevet, og så er det bare siden gået fremad, og det er blevet bedre og bedre..."

Hvordan reagerede du på det, da træneren sagde at du var nødt til at arbejde med dine reaktioner?

"... I starten tænkte jeg: "Hold kæft, det passer ikke" og sådan noget, men jeg kunne godt se, at han havde ret, for hver gang jeg lavede en fejlaflevering, så var det aldrig min skyld, så var det altid noget med at råbe på de andre, og det var dommerens skyld og sådan noget. Fik mere tid til at gå med at råbe efter dommeren i stedet for at koncentrere mig om mit eget spil. Jeg kunne godt se, at det hjalp..."

Kan man så sige, at din træner brugte mere tid på dig end andre på holdet?

"... Ja, det kan godt være. Ja, han brugte flere ressourcer på mig, fordi der var lige nogle ting, der skulle ordnes..."

Hvordan har du det med det nu, når du tænker tilbage?

"... Jeg er super glad for, at han kunne se, at det var det, jeg havde brug for, og at det ville hjælpe mig..."

Føler du, at der er blevet taget mere hensyn til dig end til nogle af de andre spillere?

"...Ja, det synes jeg faktisk. Det må jeg indrømme, og året efter fik jeg anførerbindet, og det kunne jeg også godt se, at det var for at hjælpe mig og det, at jeg ikke kun skulle tænke på mig selv hele tiden, men jeg skulle også give noget ud til de andre. Det var også en del af processen, at han gav mig det anførerbind, fordi jeg også skulle lære at hjælpe de andre og blive en leder og hjælpe holdkammeraterne..."

Et eksempel på en af de spillere, der reelt har oplevet trænere, der har haft evnen til at se ind under huden på en knapt så konstruktiv adfærd på en fodboldbane – og i stedet for at sidde fast i en række stereotyper omkring etniske spilleres personlighed, temperament osv. – valgte at forsøge at hjælpe spillerne til at få nogle konstruktive strategier i forhold til f.eks. at håndtere deres temperament. Men også et eksempel på en spiller, der valgte at tage imod en hjælpende hånd, og som har valgt at arbejde med sig selv!

Opsamling

Som et dansk fodboldtalent er det en selvfølgelighed, at man besidder tekniske spidskompetencer, og når man spotter talenter, er der derfor ofte mere fokus på det strikt mentale frem for det fodboldfaglige – for det kan man jo altid arbejde med, hvis spilleren har den rigtige indstilling. Evnen til at "bide tænderne sammen", evnen til at lære, ydmyghed, at have "kant" m.v. er nogle af de "labels" trænere sætter på de egenskaber, de søger efter – samtidig med at de betoner, at der skal være plads til "skæverter", for ellers bliver talentmassen alt for stereotype. En gruppe spillere peger dog på, at det med plads til de "skæve" ikke helt afspejler deres oplevelser, da de reelt oplever, at trænere reelt har udøvet negativ forskelsbehandling, og at de spidskompetencer, som oprindeligt gjorde, at klubben blev opmærksom på dem som spillere, nu opleves som deres største svaghed.

Meget få trænere indtænker sociologiske faktorer som f.eks. opvækstvilkår og de generelle samfundsmæssige udfordringer, som man kan opleve som spiller med anden etnisk baggrund, mens at flere af spillerne angiver, at disse forhold reelt har betydning for, hvordan de hhv. agerer og reagerer på banen. Én af måderne at håndtere denne udfordring på kunne, ifølge spillerne, være, at man tilknytter mentorer som hjælper den enkelte med at håndtere disse udfordringer – og et par af interviewene – reelt med de

spillere, der er nået længst i deres karriere – er gode illustrationer på, at hvis man som klub vælger at hjælpe med at stille f.eks. samtalepartnere til rådighed, så gør det reelt også en forskel i forhold til udviklingen af spillernes karrierer!

2.7 ”De er vigtige, men de spiller alt for stor en rolle” – perspektiver på forældrenes betydning

En generel holdning blandt de danske elitefodboldtrænere er, at forældrene til de danske fodboldtalenter skal spille så lille en rolle som overhovedet muligt i deres børns fodboldkarriere

Hvilken rolle spiller forældre?

”... Alt for stor en rolle. De er selvfølgelig vigtige. De betyder meget, når de bor hjemme, fordi der er en hverdag, der skal hænge sammen. Så sent som i går havde de stormøde med forældre for at snakke kost til de 14-15-16-årige, fordi forældrene efterspørger et behov - børn bliver mere og mere projekter. Det har vi da lært, og hvis ikke det går efter den rettesnor, som de har lagt, så har vi dem i røret med det samme, eller de henvender sig på banen og skal spørge om et eller andet. Hvad talentchefen ikke holder af forældremøder ?...Og vi snakker om det i øjeblikket, om hvordan vi tackler forældre. Nogle gange får de det indtryk, at de tror, at vi vil deres søn det værste, og det er jo modsat, og det er svært. Med forældre er det jo irrationelt. Det ved vi jo fra os selv, så snart man snakker følelser, så går det galt, og man kan heller ikke snakke logik, fordi der er følelser involveret. Det er meget svært. Man kan også nogen gange høre, når spillerne kommer og stiller spørgsmål, så kan man godt høre, at det ikke er dem, der har fundet på spørgsmålet, fordi man kender drengen, men at det kommer hjemmefra...”

Trænerne, angiver at det er vigtigt, at forældrene bakker deres børn op i forhold til kost, hvile m.v., og generelt set tyder det på, at forældrene er meget involverede i deres børns fodboldkarriere og set fra nogle trænere synspunkt forekommer forældrenes engagement nogle gange at være lidt ude af proportioner. Forældrenes indflydelse er dog omvendt proportionalt med spillernes alder – hvilket hænger godt sammen med, at trænerne giver udtryk for, at de ønsker at selvstændiggøre spillerne, så de lærer at tage ansvar for egen udvikling.

Familien som medspiller

Trænerne synes at give forskellige udmeldinger på, hvorvidt forældre med anden etnisk baggrund og etnisk danske forældre præger deres børn i en god eller dårlig retning i forhold til deres fodboldkarriere. Men de er dog enige om, at man skal være opmærksom på, at familien ofte spiller en mere ”central” rolle i blandt spillere med anden etnisk baggrund – sammenlignet med etnisk danske spillere – og at det er vigtigt at arbejde på at gøre familien – og måske specielt faderen til en ”medspiller”:

Forsøger I også at minimere forældrenes indflydelse, når det gælder spillere med anden etnisk baggrund?

”... Nej, der synes jeg nogle gange, at sagen er lidt anderledes. Der vil jeg gerne have et tættere forhold til dem, og det gør jeg lidt ud af, og det er primært faderen, det må jeg godt sige, fordi sådan er det. Der kan jeg godt finde på at bruge lidt ekstra tid på dem. Det kan

jeg faktisk godt. Invitere dem ind til mødet og fortælle lidt mere om, hvordan vi gør tingene. Jeg synes, det har virket...”

Hvorfor?

”... Jeg synes – jeg ved sgu ikke – det virker som om, at det er vigtigt at vinde deres tillid. At vise, at træneren, der står der, vil knægten det bedste. Tilliden er super vigtig, og det er som om, at overførslen af forældrenes tillid til spilleren er større, end når det er danske spillere, vi taler om. Hvis faderen derhjemme siger til knægten, at ham træneren skal du lytte til. Så har du spilleren i din hule hånd. Jeg siger ikke, det altid er sådan, men det har jeg oplevet nogle gange, så jeg synes, det er værd at bruge tid på det et eller andet sted. Hvorfor gør jeg så ikke det med danskere? Jeg synes bare ikke overførselsværdien er den samme fra far eller mor til spilleren...”

Ifølge denne træner er det vigtigt at udnytte det faktum, at man reelt kan kommunikere med en spiller gennem specielt faderen, hvis ord åbenbart i nogle tilfælde tillægges større vægt end trænerens – noget, der ifølge træneren erfaringsmæssigt i mindre grad gør sig gældende for etnisk danske spillere.

Når man bliver overrasket

En række af trænerne understreger, at forældrene ikke altid helt har forstået det danske foreningskoncept, herunder, at man som forældre deltager i en del praktiske opgaver omkring holdet, samt at forældre til spillere med anden etnisk baggrund i nogen grad holder sig for sig selv, men tilføjer så, at det i praksis ikke længere har den store betydning på eliteniveau, hvor man bliver ”plejet i hoved og røv”. Et par af de interviewede trænere understreger, at de reelt nogen gange er blevet positivt overrasket over mødet med spillernes familier:

”... vi har et par eksempler med nogle af vores etniske, at når de får debut eller spiller, så rykker hele familien ind på anlægget, og det er enormt positivt. Der er god opbakning...”

Og er du ligeså meget en idiot hos dem, som du er hos etnisk danske?

”... Jeg tror faktisk nogle gange, at jeg er lidt mindre idiot, f.eks. har jeg en oplevelse med vores tyrkiske spiller, hvor jeg kommer og siger, at vedkommende ikke er god nok. Det har forældrene respekt for. Det kan godt være, de ikke er enige, men de respekterer det. Der vil du helt sikkert opleve hysteriske danske forældre, som vil sige, at vi er hjernedøde...”

Trænerne oplever at blive overraskede, når de møder familier, som – på trods af, at de måske ikke er enige i beslutningen – alligevel accepterer den uden at komme helt op i det ”røde felt”.

Når familiens fremtid hviler på spillerens skuldre

I lighed med at familien kan fungere som en positiv katalysator i forhold til spilleren, så oplever trænerne også, hvordan familiens såvel udtalte som udtalte pres kan være en reel ”modspiller, hvilket, ifølge en del af trænerne, specielt gør sig gældende i forhold til de spillere, som er vokset op i flygtningefamilier med en forholdsvis kort ”historie” i Danmark:

”... Min erfaring er, at spillere med anden etnisk baggrund møder en langt hårdere konsekvens fra deres forældre: ”Nu må du kraftedme tage dig sammen, hvad er det for

noget?”, ”Nu må du se at komme ind i kampen kammerat”. Der føler de et familiært pres, der er langt større end hos de danske spillere. Det har jeg også oplevet ved mange bosniske og somaliske spillere, at de ligesom er familiens redning. De er familiens flagskib udadtil i forhold til den kultur, de er en del af, og der hvor de bor, er de ligesom familiens trofæ”. Det er et kæmpe, kæmpe nederlag for dem, hvis der er ugler i mosen rent sportsligt. Så der er langt større omkostninger og konsekvenser, så derfor stiller det endnu større udfordringer til os som trænere – herunder, at vi forstår deres kultur og vi forstår, hvad det betyder, hvis vi sender en spiller ned på 2. holdet...”

At det gælder om at have et vist kendskab til familien og dens baggrund, er de fleste af trænerne enige om, fordi denne viden kan medvirke til at forstå spillernes og familiens reaktionsmønstre i hverdagen:

”... Ja, men man må jo møde dem et eller andet sted. Du er nødt til at have en eller anden baggrundsviden for, hvorfor de handler anderledes, acceptere det og sige, okay det er ikke ligesom med danske forældre. Det er anderledes tanker, de gør sig omkring deres søn og hans fodbold. Jamen, så har du en chance for at møde dem og en chance for at få succes ud af det alligevel. Men du er nødt til at gøre lidt vold på dig selv engang imellem...”

Og ”med vold på sig selv” forbinder denne træner primært med, at man accepterer forhold og adfærd, som man ellers ikke ville acceptere hos ”etnisk danske forældre”, f.eks. at man i forbindelse med sidebytte ved halvleg flytter plads, således at man bedre kan følge sin egen søn!

Flere trænere peger på, at den måde, man kommunikerer med forældrene, af og til tager afsæt i, at projektet for hhv. ”etnisk danske spillere” og spillere med anden etnisk baggrund i nogen grad fremtræder forskelligt:

”... Du møder nogle forældre, som har en helt anden tilgang til det, at deres dreng spiller fodbold i klubben end de danske forældre. Hvis jeg skal smigre de her danske mødre og tale rigtig godt for mig, så snakker jeg først og fremmest om skolen og det ’hele menneske’ og om at have et godt ungdomsliv, og der skal være tid til fest og ballade. Hvis du snakker med en familie nede fra Balkan, så er det nogle helt andre ting, som er vigtige for dem omkring den her dreng, hvor det er helt afgørende, at han kommer til at spille fodbold på allerhøjeste niveau. Det er punkt nummer et, og alt det andet skal de nok tage sig af...”

Når man bliver klogere

En tættere relation til familien kan dog også give en indsigt, der gør at man tolker reaktioner og handle-mønstre på et mere korrekt grundlag f.eks. denne træner, der tidligere tolkede det at ”tingene skal gå hurtigt” som kulturelt betinget utålmodighed og ”manglende is i maven”, men som reelt fandt ud af at reaktionsmønstre kan være begrundet i sociale forhold:

”...Specielt i forhold til vores spillere med anden etnisk baggrund kan det nogle gange være svært helt at gennemskue situationen – f.eks. når man forhandler kontrakter. Hvor danske spillere har det fint med lærlingekontrakter, så fornemmer man, at økonomien betyder lidt mere for forældrene til spillere med anden etnisk baggrund. I begyndelsen forstod jeg aldrig helt, hvorfor de havde så travlt med at få fuldtidskontrakter – de virkede så utålmodige, men så gik det jo op for mig, at nogle af dem skulle giftes, og andre reelt skulle forsørge deres familie, fordi begge forældre måske var arbejdsløse. Det gik op for mig, at det som jeg havde tolket som utålmodighed måske i højere grad handlede om, at der var nogle lidt andre forventninger til spillerne i disse familier – en forventning, om at man bidrager til familiens underhold...”

At møde dem på deres "hjemmebane"

I specielt den mellemøstlige kultur er det at komme på besøg identisk med at "anmode om venskab", men reelt oplevede vi kun, at man i to klubber reelt prioriterede at besøge spillerne på deres hjemmebane:

"... Jeg var hjemme hos forældre med anden etnisk baggrund, hvor faderen ønskede at drengen skulle arbejde efter skole i hans pizzeria osv. Jeg måtte prøve at tage en snak med ham, og de var fantastisk venlige. Jeg kom ind i stuen, og det er jo deres domæne, som måske er noget mere helligt end et dansk hjem, eller hvad ved jeg. Men det var noget med at tage skoene af, og jeg var meget bevidst om min egen opførsel..."

Trænerens besøg forekom at være en medvirkende årsag til, at spilleren fik lov til at prioritere fodbolden i endnu et års tid:

"... Det lykkedes at fastholde ham som anden-årsjunior, men der var han også førstevalg. Men da han blev yngling, så fik han en anden træner, der ikke lagde ikke så meget mærke til ham, og så var det igen nemmere for faderen at sige, at du jo ikke er på holdet, så nu skal du arbejde i pizzariaet - også fordi det er en tradition..."

Interviewet med denne træner peger på to vigtige forhold – at det at møde forældrene på deres "hjemmebane" reelt kan have en betydning, men også at en række sociale faktorer spiller ind i forhold til at forstå spillernes ofte modstræbende fravalg af fodbolden – nemlig, at når der er indikationer af, at der ikke længere er tale om en mulig levevej, men snarere en fritidsbeskæftigelse, så kan en gruppe af spillere opleve et familiært pres i forhold til, at man indgår i familiens samlede projekt med at sikre familiens underhold.

Disse udsagn er blot nogle eksempler på, hvordan forældre med anden etniske baggrund opfattes af de danske trænere. Det mest interessante er, at der synes at være en bred enighed om, at forældrenes rolle generelt skal være så lille som mulig, men samtidig peger de fleste af trænerne også på det fordelagtige i at bruge flere ressourcer på forældre – specielt fædre - med anden etnisk baggrund. Trænerne begrunder det ud fra den større indflydelse som forældre med anden etnisk baggrund har på deres drenge end de etnisk danske forældre i forhold til at få dem til at acceptere og respektere klubben og trænerne. Det handler ifølge trænerne om, at forældrene med anden etnisk baggrund får tillid til klubben og trænerne, så de bliver bevidste om, at klubben og trænerne kun vil deres dreng det bedste, hvad der selvfølgelig må formodes at være en forudsætning.

Der tyder dog ikke på, at der er den store forskel på opbakningen fra de etnisk danske og anden etniske forældre, selvom der naturligvis også findes en række undtagelser. Desuden synes der ikke at være nogen entydige mønstre i, hvorvidt forældrenes opbakning og samarbejde med klubben og trænerne påvirker de etnisk danske drenge og drenge med anden etnisk baggrunds udvikling i en bedre eller dårligere retning. De fleste trænere anerkender, at forældrene spiller en central rolle i talenternes generelle udvikling, men i praksis ser de helst, at de minimalt involveret i det daglige arbejde.

Familie og fodbold – et spillerperspektiv

Flertallet af spillere fortæller om forældre, der bakker op omkring ”fodboldprojektet” ved at køre mange kilometer på landevejene igennem rigtig mange år, forældre der kommer til kampene og forældre, der forsøger at opmuntre, når spillerne er inde i svære perioder i deres karriere – men som i øvrigt kun i meget begrænset omfang besidder fodboldfaglig viden, og derfor reelt er meget lidt inde over den enkelte spillers karriere. Men der er også undtagelser f.eks. blandt de spillere, hvor fædre selv har spillet topfodbold, og det er ikke altid helt enkelt at skulle håndtere at leve i spændingsfeltet mellem far og træner:

Hvem i familien er med til dine kampe?

”... Det er min far. Han har også selv spillet fodbold engang, så han ved meget om fodbold. Da jeg var mindre, kunne trænerne godt sige, hvordan vi skulle spille taktik, men så sagde min far til mig, at jeg også skal tænke på mig selv og udvikle mig selv, og når jeg får bolden, skal jeg lade være med at spille den så meget. Dribl lidt mere og skyd mere selv, så det gjorde jeg også og på den måde lærte jeg også flere finter og blev bedre teknisk...”

Hvordan håndterede du det at være fanget mellem hhv. din far og din træner?

”... Jeg måtte finde noget midt mellem. Min træner fandt også ud af, at det var min spillestil, nemlig at modstanderne ikke vidste hvad jeg gjorde, nogle gange så spillede jeg, andre gange dribblede jeg. Da jeg var mindre, ville jeg hele tiden selv have bolden og hele tiden køre selv. I starten lykkedes det men så fandt forsvarsspillerne ud af at pille bolden fra mig, og så bliver man automatisk mere en holdspiller...”

Hvor nogle således kan opleve, at forældrene er meget engagerede, så er der andre, der oplever, at forældrene er fraværende, og at det har en betydning:

”... Det er det der med, at forældrene ikke var med ude og se kampene – alle mulige andre forældre var med og det at familien er med, giver jo lige det ekstra kick. Man vil jo gerne vise, hvad man kan, men min familie var kun meget sjældent med. Sådan var det jo bare. Man vænnede sig til det, men derfor kan man godt være lidt misundelig på de danske spillere og den opbakning, de får hjemmefra. Det har jeg savnet fra min egen familie...”

Denne spiller er vokset op i en familie uden nogen som helst erfaring med foreningsliv fra hjemlandet, så hele ”køreordning-bage kage-sommerfest-kulturen” er totalt ukendt, og reelt var det først, da han selv kunne ”transportere” sig selv til fodbold, at han begyndte at spille organiseret fodbold. Der var ingen i familien til at tage ham med ham den første gang, og de kom også kun i meget begrænset omfang til hans kampe – hvilket ifølge spilleren selv har haft betydning i forhold til hans udvikling som spiller. Man havde svært ved at dele fodboldrelaterede oplevelser med familien, kampene kunne ikke snakkes igennem med far på vej hjem i bilen, og fodbold var i det hele taget spillerens eget projekt ind i en meget fællesskabsorienteret familietradition.

Familiens forventningspres

I naturlig forlængelse af ovenstående er forventningspresset fra familien for flertallet af de spillere vi snakkede med, reelt minimal. Forældre til spillere med anden etnisk baggrund er, som forældre er flest.

De ønsker det bedste for deres børn, de bakker dem op og de forsøger at opmuntre, når der er brug for det.

Vi oplevede nogle få spillere, der oplevede et reelt forventningspres, men i vid udstrækning var der snarere tale om, at spillerne oplevede en forpligtelse i forhold til at "betale tilbage" for alt det, som deres forældre havde gjort for dem. Det var med til at ligge et vist pres på spillerne:

Hvad lavede din far, mens du trænede?

"... Jamen, han kiggede på eller sad i bilen. Han ventede bare i to timer og så tog det en time at køre hjem igen..."

Hvordan tror du, dine forældre har det med din fodbold?

"...Jamen, selvfølgelig er der store forventninger, når han (faderen – red.) har gjort så meget ud af det..."

Hvordan har du det med det?

"...Det er svært at leve op til kravene. Men jeg vil gerne prøve og især for min fars skyld..."

Og når man som spiller må se i øjnene, at man ikke kommer til at leve af at spille fodbold, så kan det i nogle tilfælde være svært at håndtere at "investeringen" med de mange kørte kilometer, de mange timer på græsbaner i regnvejrs m.v. har været forgæves:

Din far har kørt dig til træning i ti år, har set alle dine kampe osv....? Hvad tænker du om det at du måske ikke helt har levet op til hans drømme....?

"...På en måde er det måske sådan lidt skamfyldt...Han havde ikke forventet, at jeg blev en stor fodboldspiller, men han havde nok håbet – men sådan blev det altså ikke..."

Når spillerne skal pege på, hvilke eksterne forventninger der er med til at skabe et pres, så er det i langt højere grad forventningerne fra lokalområdet i stil med "Hva så – er du på 1. holdet på søndag?" og så fra den fjernere del af familien:

Er der et pres omkring det at være på 1. holdet?

"... Fra min forældres side har der aldrig været noget pres. Det er mere fra onkler – du skal lige slå igennem – være den første i familien – det er mere der, man oplever presset..."

Opsamling

Generelt er holdningen blandt trænerne, at forældrenes indflydelse skal være så minimal som mulig, men at det nogle gange godt kan give mening at bruge noget mere tid på forældre med anden etnisk baggrund, fordi man nogle gange oplever, at man – specielt gennem faderen – kan bruge familien som et "talerør" i forhold til at kommunikere med spilleren. Trænerne er således opmærksomme på, at familien i nogle tilfælde kan spille en lidt anden rolle i disse spilleres liv, og at der kan være familie-relaterede temaer på spil i forbindelse med kontraktforhandlinger m.v. Der er således trænere, der er opmærksomme på, at der kan være nogle lidt andre dagsordener i spil for disse spillere, og de forsøger at være sensitive i forhold til at tackle disse, men sjældent besidder trænerne et mere indgående

forhold til den enkeltes spillers konkrete familieforhold, bl.a. fordi der reelt er meget få trænere, der har prioriteret at møde spillerne på deres "hjemmebane" – nemlig i spillernes eget hjem.

Spillerne peger også på familiens betydning, som for nogle betyder, at specielt fædrene er med inde over selv de mindste detaljer, mens familiens betydning for andre primært er erfaret som "fravær" såvel fysisk som den manglende mulighed for kunne dele positive og negative oplevelser fra den fodboldarena, som forældrene ikke selv er en del af.

I lighed med andre unge oplever spillere med anden etnisk baggrund, at deres forældre "vil dem det godt" forstået på den måde, at der for den store gruppe ikke er et massivt pres fra familien i forhold til at slå igennem. Hvis det ikke sker, så er det bare ærgerligt, men et manglende gennembrud kan dog få den helt praktiske konsekvens, at man nu - på lige fod med sine søskende – indgår i den "daglige drift" af familien, fordi der nu ikke længere er grund til at tage særhensyn.

De to typer af pres spillerne oplever, er primært det pres de ligger på dem selv – i de tilfælde hvor familien reelt har lidt store afsavn og brugt mange timer på en fodboldkarriere, der ikke blev til noget – og så fra den lokale kontekst, man er en del af. Det er ikke altid helt enkelt at skulle forholde sig til "Er du på 1.holdet på lørdag?" – specielt ikke i de perioder hvor man ikke er på holdet!

2.8 Etnicitet – et tema i klubben?

I interviewene spurgte vi ind til i hvilket omfang, "etnicitet" var et tema, som man løbende drøftede i trænergruppen, og interviewene viste, at dette punkt kun sjældent er et specifikt punkt på dagsordenen på trænermøderne. Dog diskuterer man med jævne mellemrum - bl.a. inspireret af medierne - hvorfor der ikke rigtig er nogen, der slår igennem på topniveau:

"... Nej, det er ikke noget, vi har snakket om, men overordnet set anser vi os selv som utrolig rummelige, derfor snakker vi ikke så meget om etnicitet, da det er en naturlig del af vores hverdag, at vi har forskellige spillere med forskellige afstamminger. Derfor anser vi det som en hel naturlig del af hverdagen, at her har vi et individ og en fodboldspiller, og ham skal vi gøre så god som mulig, og han har nogle særegne kendetegn, som vi forsøger at tage hensyn til og vise respekt overfor..."

Så i udgangspunkt er der ikke forskel på mandskabsbehandling af etnisk danskere og nydanskere, eller hvad vi nu kalder dem?

"... Nej, den måde vi arbejder på, det er at tage udgangspunkt i dem selv, men det er klart, at der er nogle overordnede rammer på et fodboldhold og i en klub, som vi alle sammen forsøger at leve op til..."

Træneren giver udtryk for, at man tager individet og de "særegne kendetegn" alvorligt, men i udgangspunkt er det fodbolden og klubkulturen, der skriver den grundlæggende dagsorden i forhold til, hvordan man ser på spillerne og udøver mandskabsbehandling – ikke de specifikke kulturer, de enkelte spillere repræsenterer.

Der er dog også trænere, der reelt tager individuelle hensyn. Én af de trænere, der tidligere i vores samtale har understreget, at han ikke tager specielt hensyn til spillernes baggrund, anfører, at hans reelt nok agerer anderledes i praksis:

Tager du specielt hensyn til spillere med anden etnisk baggrund?

"... Ja, jeg gør fordi jeg ved, at det vil betyde rigtig, rigtig meget at tage nogle hensyn. Det er ikke en popularitetskonkurrence, og jeg er ligeglad med, at de synes, jeg er et dumt svin, men hvis jeg sætter X-spiller på bænken eller på 2. Holdet, og jeg ved, at det ville betyde meget for ham på alle leder og kanter, så ville jeg tage mig af det og behandle ham anderledes – være mere tilbøjelig til at give ham en forklaring end andre. Men en dansker, for hvem jeg ved at det vil betyde ligeså meget, der vil jeg også gøre det....Det er hypotetisk, men det tror jeg, at jeg ville gøre..."

Træneren oplever i nogen grad situationen hypotetisk, bl.a. fordi den omtalte spiller er en af de bærende på holdet og spiller på U-16-landsholdet, men i samtalen bevæger han sig reelt fra at afvise på nogen måde at indtænke spillernes baggrund ind i hans mandskabsbehandling til reelt at ende med at konkludere, at han selvfølgelig tager individuelle hensyn – til såvel etnisk danske som spillere med anden etnisk baggrund.

Hvor meget ved danske trænere egentlig om spillernes baggrund?

Flertallet angiver, at de reelt nok kun har et forholdsvist overordnet kendskab til de kulturer, som de enkelte spillere repræsenterer:

Har du arbejdet med at sætte dig ind de forskellige kulturer, som er repræsenteret på dit hold?

"... Nej, det har jeg nok ikke. Jeg kan huske første gang, da jeg havde nogle muslimer, som ikke kunne træne særlig godt i den periode, hvor der var Ramadan. Der var jeg fuldstændig rystet og overrasket, men det er mange år siden. Men nej, det har jeg ikke og grænsen til vores kendskab går nok ved religion, hvor der er nogen, der går meget op i det og andre, der ikke gør, og når vi er ude for at rejse, så skal vi passe på og sørge for, at de ikke får svinekød ... Vi skal også finde ud af, hvornår Ramadanen er, og hvor meget den påvirker dem, men det er vel det. Dybere går den vel ikke ... Men nej, vi har ikke et dybere kendskab til det, og nogle gange kan det være en fordel, men nogle gange har jeg det også sådan, at ja, selvfølgelig skal vi vide noget, hvis der er noget i deres religion eller noget omkring, hvor deres familie kommer fra, men udover det så er jeg ikke sikker på, at jeg har behov for at vide så meget. Det er ikke for at være arrogant, men jeg vil helst ikke sætte dem i bås, og jeg synes nogle gange, man kommer til det, hvis det skal være så fandens specielt det hele. Jeg ved det ikke. Det er en balancegang, synes jeg..."

For denne træner handler det om at finde den rette balance - at vide tilstrækkeligt til, at man kan tage nogle individuelle hensyn, men ikke at vide så meget, at man reelt kommer til særbehandle.

Nogle trænere gav dog udtryk for, at selvom tematikken ikke var et tema i trænergruppen, så var det et tema, som optag dem på det personlige plan:

"... Nej, det er ikke et tema som sådan, men efter at jeg havde været på et seminar med fokus på "spillere med anden etnisk baggrund", så gik jeg hjem for at låne to bøger af hende der forfatteren, der er gift med Jens Højbjerg. Det var lidt en øjenåbner at se, at

normerne jo er anderledes. Det ved man jo godt, men ... jeg vidste godt, at der var noget, der hed Ramadan, og det der med at faderens rolle er så vigtig, vidste jeg også godt, men hvor vigtig den var, og at man ikke må skuffe familiemedlemmer, og at man ikke må tabe anseelse, vidste jeg ikke. Så har vi hele tiden sagt, at det æresbegreb, det ved vi jo godt de har, fordi så bliver de jo sure. Men hvor dybt det stak, det vidste jeg jo ikke. Vi prøver at tackle udfordringerne ud fra de virkemidler vi nu engang har, og så kan det godt være, at vi skyder forbi engang imellem, eller det gør vi så. Nogle af de reaktionsmønstre, vi har set, kunne vi måske i højere grad have tolket anderledes, hvis vi havde været lidt bedre klædt på ...”

For denne træner, som har lang erfaring med at træne spillere med anden etnisk baggrund, har fordybelsen i temaet reelt medført en refleksion i forhold til, at nogle af de spillere, som han tidligere har haft på sine hold – og som reelt blev betragtet som særdeles talentfulde spillere – reelt kunne og nok ville være blevet tacklet anderledes, hvis man i klubben i højere grad havde haft forståelse for spillernes specifikke baggrund.

Søges: Træner, der også forstår min baggrund

Spillerne kan i vid udstrækning bekræfte, at trænerne ikke ved specielt meget om deres baggrund – og at trænerne reelt heller ikke spørger ind til dette tema. Dog er det sådan, at de af spillerne, der er praktiserende muslimer oplever, at klub og trænere er gode til at håndtere dette:

Er du praktiserende muslim?

”... Ja, men jeg beder ikke fem gange om dagen, men jeg gør mit bedste...”

Har trænerne haft respekt for det?

”... Ja, det har de. Vi har kunnet bede og alt det der, og de har også haft forståelse for, at vi skulle have noget andet at spise. Trænerne sørgede bare for, at der var noget mad, vi kunne spise, når vi var ude til kamp eller på træningslejr...”

Hvad med badning?

”Jeg har haft en enkelt træner, der har kommenteret på det. Jeg var lille og havde bare hørt hjemmefra, at jeg ikke måtte gå i bad nogen, og så kom træneren og sagde, at jeg var nødt til at gå i bad, og jeg fandt så en løsning med, at jeg bare tog shorts på. Han synes, det var et problem, fordi badning var en del af holdet, men vi fandt en OK løsning, og det vigtige er, at man kan finde en løsning sammen – ikke noget med, at hvis du ikke gør sådan, så ryger du ud”.

Man finder løsninger på ”problemerne”, og reelt er der meget få problemer. Nogle af spillerne kan opleve, at det er lidt problematisk i forhold til Ramadanen – men også det findes der pragmatiske løsninger på.

Hvor spillerne oplever, at der er forståelse for, at en gruppe af dem har nogle religiøse praksisser, der adskiller sig fra majoritetskulturens, så oplever en gruppe, at trænerne reelt ikke ved meget om de nogen gange lidt anderledes udfordringer, man som spiller med anden etnisk baggrund kan stå overfor. Vi har tidligere nævnt udfordringen omkring det at skulle gå i gymnasiet, når man vokser op i familier, der reelt ikke har forudsætninger for at hjælpe, og vi skal i det følgende kort præsentere fire af de reelt

mange problematikker, som spillerne ville ønske, at trænerne var lidt mere opmærksomme på: Nemlig økonomi, dysfunktionalitet i familien, det at være fanget mellem to kulturer, samt det forhold at man løbende skal forholde sig til det at være anderledes.

Hvordan kan jeg hjælpe! – om økonomi

En gruppe af spillere peger på, at økonomi er et vigtigt tema i deres familier men at det, der af nogle klubber opfattes som "grådighed", reelt i højere grad handler om, at spillerne oplever en forpligtelse til at hjælpe – noget, denne spiller sætter fokus på:

"...Spillere med indvandrerbaggrund har måske nogle gange problemer, som de tager med sig til træning. Det kan være økonomiske problemer i familien, og de bruger meget tid på at tænke på, hvordan de kan hjælpe, og de tænker: Kan jeg hjælpe med at tjene nogle penge ved at spille fodbold...?"

Tænker man sådan, at hvis jeg får en kontrakt, så hjælper det familien?

"... Hvis man får en kontrakt, så er det ikke dig, pengene går til. Det er ikke sådan, at forældrene tager pengene fra dig. Det er mere sådan, at man giver forældrene pengene. Man giver penge tilbage ..."

Betyder det økonomiske aspekt, at man er mindre tålmodig end andre – fordi man gerne vil betale tilbage til sin familie?

"... Man kan godt være lidt desperat en gang imellem. Man vil gerne hjælpe familien, og nogle gange kommer man til at sige ja til en kontrakt på dårlige vilkår, fordi man gerne vil hjælpe til nu og her..."

Vi interviewede spillere, der indikerer, at økonomi er et issue, som de bruger tid på at overveje – f.eks. det forhold, at deres prioritering af fodbold betyder, at de ikke i lige så høj grad som deres evt. søskende kan bidrage til familiens økonomiske fundament, og at de derfor kommer til at presse på i forhold til en kontrakt, således at de også kan yde "deres del" og dermed også slippe for det pres, det er, at være den eneste i familien, som ikke hjælper til i f.eks. familiens virksomhed.

"... Når man har for meget i sin hjerne..."

Dysfunktionelle familieforhold kommer let til at spille en rolle på banen – noget, denne spiller understreger:

Har du oplevet, at din træner har vidst noget specifikt om din baggrund?

"...Nej, det det har han ikke vidst meget om, og min familie har virkelig været rodet. Jeg kommer fra et hjem, hvor der har været meget ballade. Jeg har en bror, som har været bandit, og mine forældre har arbejdet hårdt for ikke at blive skilt. Og jeg har stået og rykket i alle folk for at sige, at jeg havde for meget i min hjerne til også at rumme modstanden i fodbold. Der var ingen, der tog hånd om mig. Jeg kunne ikke håndtere det. Nogle gange kunne jeg finde på at sparke én og få rødt kort og blive sendt ud. Jeg fik min straf og længere var den ikke. Der var ingen, der spurgte: "Hey – hvad er der galt? Hvorfor sparkede du ham ned?". Det er sådan nogle ting, jeg synes, der har manglet..."

Så frem for at prøve at forstå hvorfor, du gør, som du gør, så har man straffet dig i stedet.

"... Ja, man spiller bare ikke næste gang og det er det værste, der kan ske ..."

Som regel er der en årsag til, at vi som mennesker kan handle irrationelt i pressede situationer men i stedet for at spørge ind til, hvad der kan ligge til grund for en knap så konstruktiv adfærd, er der en gruppe af spillere, der oplever, at trænerne – i stedet for lige at komme et lag dybere – umiddelbart vælger en "nemmere" løsning – en sanktion, der lige netop ikke er nogen løsning!

At være fanget mellem to kulturer

Det er ikke altid let at være skulle "pendle" mellem to kulturer – noget, denne spiller forsøger at sætte ord på:

Oplever du, at din træner ved noget om din baggrund?

"...Ikke rigtigt, og det kan faktisk være lidt svært nogle gange fordi man er fanget mellem to kulturer. Både det man skal, når man er hjemme - så skal man opføre sig som familien – og når man ikke hjemme – så skal man opføre sig som vennerne, der er danske. Jeg har et par venner, som ikke er fra Danmark, og de er også meget danske i det alligevel. Og så når man er hjemme, så skal man være lidt mere udlænding, end når man er ude, fordi mine forældre er udlændinge eller arabiske. Så jeg snakker arabisk derhjemme og dansk, når jeg er ude. Og med mine brødre snakker jeg også for meste arabisk..."

Det er ikke så høj grad sproget, der er den reelle udfordring, men mere det at skulle navigere mellem forskellige værdisæt og normer og måske nogle gange værdier og normer, man ikke altid er helt tryk ved.

"Jeg ser dem sjældent uden for skolen!"

En række spillere peger på, at når spillere med anden etnisk baggrund måske nogle gange - set udefra – overreagerer i forhold til det, de oplever som forskelsbehandling i fodboldregi, så kan det i nogen grad kan hænge sammen med, at man også på andre arenaer bliver konfronteret med sin "anderledeshed":

"... Jeg har selv gået i gymnasiet med 30 danskere. Man var venner i skolen, men jeg så dem sjældent uden for skolen. De holdt sammen, holdt fester osv., og indvandrerne på skolen holdt sammen. Det har nok en del med den danske festkultur at gøre. Du finder ud af, at du i sidste ende ikke en dansker – sådan er det bare. Din mentalitet er anderledes – f.eks. respekten over for forældre – en dansker kalder sin far ved navn – det kunne jeg aldrig finde på. Man kommer hjem kl. 5.00, stiv, uden at have bekymret sig om, hvorvidt ens forældre har bekymret sig for en. Vi er bare forskellige..."

I en periode af ens liv præget af identitetsprojektet, søgen efter anerkendelse m.v. er det ikke enkelt at skulle forholde sig til, at man ofte bliver konfronteret med sin anderledeshed. Specielt når man så også føler sig anderledes på fodboldarenaen, hvor man havde en fornemmelse af, at anderledesheden ikke spillede helt så stor en rolle, kan det faktisk godt opleves som ret problematisk.

Opsamling

Etnicitet er ikke et tema, der sætter dagsordenen på trænermøder i klubberne, og generelt anfører trænerne, at de reelt set har et meget overfladisk kendskab til de forskellige etniske grupper, der er repræsenteret på deres hold. Trænerne har dog kendskab til, hvordan det forhold, at man er praktiserende muslim kan have indflydelse på den konkrete adfærd, og de udfordringer finder man praktiske og pragmatiske løsninger på. Nogle få træner angiver, at det på det personlige plan er et tema, de har valgt at dykke noget mere ned i - med den afledte konsekvens, at den ny erhvervede viden har medført en refleksion over trænerens tidligere praksis.

De af spillerne, der er praktiserende muslimer, giver udtryk for, at det ikke er noget problem i hverdagen – trænerne er gode til at tage hensyn. Der er dog en række spillere, der giver udtryk for, at de reelt godt kunne tænke sig, at trænerne var lidt mere opmærksomme på nogle af de udfordringer, der kan være knyttet til at have en anden etnisk baggrund end dansk – oplevelsen af at være anderledes, de lidt anderledes familieforhold, det at skulle navigere imellem forskellige kulturer m.v. – forhold, som i nogen udstrækning har betydning for, hvordan man agerer på og uden for banen. Der er dog ingen af spillerne, der oplever, at deres trænere spørger ind til dette.

2.9 Er spillere med anden etnisk baggrund grundlæggende set anderledes end etnisk danske spillere?

I forsøget på at komme tættere på trænerens opfattelse af, hvilken betydning spillernes baggrund kunne have for såvel deres spil på banen som udenfor, valgte vi at spørge ind til, om trænerne decideret oplevede, at spillernes personlighed var "anderledes" – vurderet i forhold til etnisk danske spillere. Spørgsmålet er meget bredt og åbent for fortolkninger, men flertallet af trænere gav meget klart udtryk for, at de kunne iagttage nogle væsentlige forskelle:

"... Jo, det tror jeg, og der er meget stolthed forbundet med det, synes jeg. De har svært ved at tolke kritik, og jeg synes, de har det med at være meget selvcentrerede omkring nogle ting, og de er større egoister end andre ...".

Egoister eller individualister?

"... Det kan jeg ikke svare på. Jeg synes, det er svært at sige. Men som spiltyper har de nogle individualistiske træk, men menneskeligt synes jeg også, de har et stort ego...".

Hvordan kommer det til udtryk i hverdagen?

"... Det betyder noget i forhold til, når man giver feedback til spillerne. Der skal det jo helst være ros, og hvis du kritiserer dem direkte, kan de ikke håndtere det...".

Hvad tænker du er baggrunden for denne forskel?

"... Det er måske deres kulturelle baggrund. Jeg ved det ikke. Jeg ved ikke, om danskere er bedre til en anden social omgang. De er måske vant til det i skolen – det med demokrati og dialog – og det er måske anderledes i andre lande. Det kan selvfølgelig også være af betydning, hvad de er blevet udsat for (træneren omtaler spillere med flygtningebaggrund –

red.). De er måske dem selv nærmest i mange situationer, fordi de er vant til at overleve på nogle andre måder end herhjemme...”.

At hævde - i en forholdsvis individualiseret kontekst – at spillere med anden etnisk baggrund skulle være specielt mere selvcentrerede end danske spillere, er et udsagn, der i vid udstrækning er til diskussion. Hvis man spørger skolelærere, arbejdspladser m.v., er der næppe noget, der tyder på, at unge med anden etnisk baggrund håndterer ”individualiseringsprojektet” meget anderledes end etnisk danske unge. Hos trænerne viser det sig også i praksis, at det, der i udgangspunkt opfattes som en bestemt personlighed, ved nærmere eftertanke måske i højere grad skal forstås som en adfærd, der tager afsæt i specifikke personlige historier og mere generelle kulturforskelle:

”... Det store problem er mest det kulturelle, og det er vigtigt, at vi kender til kulturforskellene, så vi kan gå ind og arbejde med det. En dygtig dansk spiller har sig selv og holdet. Og så kan det godt være, at han melder afbud til en fødselsdag hos sin tante. Tyrkerne har det anderledes, da de har familien i centrum og andre faktorer omkring venner osv. Så jeg tror det er en gensidig mangel på forståelse, der er problemet...”.

Jeg lever for fodbold – om spillernes syn på ”forskellene”

Spillerne har forholdsvis let ved at sætte ord på, hvordan de adskiller sig fra etnisk danske spillere – men de forskelle, de peger på, er ikke helt de samme som dem, trænerne anfører. En gruppe af spillere, med en overvægt af spillere med rødder i det tidligere Jugoslavien, peger således på, at den helt store forskel handler om, at de etniske spillere lever og ånder for fodbold, og at de reelt vil det ”mere” end etnisk danske spillere – noget, disse to spillere med bosnisk baggrund forsøger at sætte ord på:

Tror I virkelig, at I vil det mere end etnisk danske drenge?

Spiller 1: ”... Ja, det tror jeg...”.

Spiller 2: ”... Ja, det vil vi. Det er 100 procent sikkert...”.

Hvorfor?

Spiller 1: ”... Jeg lever for fodbold. Jeg vil gøre alt for det ...”.

Spiller 2: ”... Det samme her. Jeg tænker på fodbold hele tiden ...”.

Men hvordan kommer det til udtryk, at I vil det mere end etnisk danske spillere?

Spiller 1: ”... F.eks. så tænker danskere, at ”Ok, hvis jeg ikke bliver til noget med fodbold, så bliver jeg sikkert noget med skolen”. Sådan har vi det ikke. Enten eller. Man bliver til noget, eller også bliver man slet ikke til noget...”.

En gruppe af spillere oplever, at de, i sammenligning med danske spillere, reelt har et noget mere passioneret forhold til fodbold. Det er alt eller intet. Dette medfører bl.a., at de i nogen grad fremtræder mere aggressive på banen:

Hvordan oplever, du at du er anderledes på banen vurderet i forhold til etnisk danske spillere?

"... Jeg ser mig selv som dansker men med en bosnisk mentalitet. Det er sådan lidt anderledes - jeg ved det ikke - f.eks. på fodboldbanen er man lidt mere aggressiv. Der er en eller anden vildskab og arrighed, og den synes jeg, eller den tænker jeg meget over, og den er vigtig for mig at have med ..."

Kan man karakterisere denne aggressivitet, som du taler om, som noget typisk "bosnisk"?

"... Nu har jeg ikke mødt mange bosniske spillere, som jeg også kender godt. Men hos mine holdkammerater kan man tydeligt se forskellen, f.eks. når man spiller til to mål. F.eks. hvis man her i klubben laver en dårlig aflevering, så siger man bare "kom igen", men hvis man spiller sammen med dem (bosniere, red.), og man bare spiller for sjov, så kan man altså godt få en ordentlig røvfuld for det..."

Råber I efter hinanden?

"... Ja, men det er ikke noget med, at vi sviner hinanden til men man får bare at vide, at nu skal man fandme i gang. Der er noget ekstra vildskab..."

Hvordan har du det med det, når du træner med dine holdkammerater i klubben?

"... Det er alligevel lidt svært at være helt aggressiv over for sine holdkammerater, fordi man jo ikke vil skade dem. Men jeg kan godt mærke det på mig selv, at når jeg er sammen med et par andre spillere, der har den der mentalitet, går jeg virkelig nogle gange over grænsen..."

Hvor trænerne ofte kæder aggressivitet sammen med en bestemt kulturelt betinget personlighed, der udmønter sig i en form for "egoisme" m.v., så kæder spillerne det i højere grad sammen med passionen for fodbolden, at man virkelig vil det, og derfor giver den alt, hvad den kan trække. Og i udgangspunktet oplever de, at trænerne i nogen grad sætter pris på "vildskaben":

Hvordan tror I, trænerne har det med det?

"... Jeg tror generelt, at de er glade for at have nogle spillere som os. Spillere, der kan sætte sig igennem. Vi er jo ikke bange for at træde igennem. Vi vil gerne fremad og vise, hvad vi kan. Specielt i forhold til danskere, som holder sig lidt mere tilbage. Det gør vi ikke"

Generelt er indvandrere nok mere ydmyge mht. trænerne!

Hvor spillere med rødder i det tidligere Jugoslavien peger på passionen, og den deraf følgende aggressivitet som den helt store forskel i forhold til etnisk danske spillere, så anfører specielt spillere med tyrkiske baggrund, at ydmygheden og det, at man ikke spørger ind til at trænerens dispositioner kan medføre at man kommer til at reagere mere aggressivt. En spiller med tyrkiske rødder, som ikke fik forlænget sin kontrakt i en SAS-ligaklub, sætter lidt flere ord på dette skisma: At ydmyghed reelt kan medføre aggressivitet på banen:

Hvad tænkte du, da du ikke blev tilbudt en kontrakt?

"... At jeg bare skulle arbejde hårdere. Der er ikke så meget andet at gøre. Generelt med indvandrere er det sådan, at man er meget ydmyg over for trænerne og generelt mennesker, der er ældre end én selv. Så hvis de siger noget, så tænker man: Det, de siger, må jeg følge til punkt og prikke, så jeg ikke falder i deres agtelse, og man stiller ikke spørgsmålstejn ved noget..."

Men hvad gør man så med alle de tanker, man kan have om, at man ikke er på holdet eller ikke får en kontrakt?

"... Dem spiller man i stedet for ud på banen. Man bliver mere aggressiv og mere hidsig. Man vil gerne vise, at det er dig, der skal være på holdet, dig der skal have kontrakten. Det er i modsætning til folk, der kan snakke sig igennem det. De starter ude, og så snakker de med træneren med det samme, og så får de en forklaring, men det gør man bare ikke, det har jeg i hvert fald aldrig gjort...."

Kan du sige lidt mere om dette - hvorfor spørger tyrkiske spillere ikke bare deres træner, hvis der er noget, de ikke er enige i?

"... Sådan er det bare. Det er en del af kulturen - på en måde – et nej derhjemme er bare et nej. Man vil hellere bevise det på banen – ikke det der med at snakke sig på holdet – det holder ikke..."

Så hvis din far beder dig om at gøre noget, som du måske er uenig i - stiller du så nogle gange spørgsmålstejn ved det, han beder dig om?

"... Nej, det er bare ren respekt, at man ikke svarer de voksne igen ..."

Men hvad tror du er baggrunden for, at en spiller som dig ikke i højere grad spørger ind til trænerens dispositioner, hvis du ikke er enig med ham?

"... Måske har det også noget med religion at gøre? Måske har alt det med respekt noget med Islam at gøre? Jeg ser spillere, der råber af deres trænere, og de tager det som noget normalt, og det ville jeg aldrig kunne finde på at gøre – aldrig – fordi jeg lidt ser på ham som en onkel, lidt som en far, hvis du forstår. En, der gerne vil give noget af det, han har lært til mig, og det betyder rigtig meget for mig. Det, at der en, der er ældre end mig, der siger til mig "Gør sådan her" og som hjælper mig med at blive en bedre fodboldspiller. Det er det største for mig, ikke kun i fodboldverdenen, men generelt det at ældre vil hjælpe..."

Har det været det samme med lærere i skolen?

"... Det har det. De er de bedste lærere, jeg nogensinde har haft – helt fantastiske – både i gymnasiet og i folkeskolen. Lærerne har virkelig været gode. Hvis man kommer fra en anden kultur, har man brug for en ekstra snak med lærerne og trænerne. Fordi man er lidt anderledes, er man nødt til at hele tiden at få en tilbagemelding på, hvordan man står i forhold til andre..."

Men det er altid læreren/træneren, der skal tage initiativet?

"... Det er et godt spørgsmål! Det tror jeg. Det er sådan, vi ser på det - at det er træneren, der fat i en og indleder samtalen..."

Spilleren peger på det forhold, at han reelt overfører den tradition, han er vokset op med, hvor man sjældent sætter spørgsmålstejn ved det "ældre" siger eller beder én om, til en fodboldarena, hvor han kan iagttage, at det reelt er nogle andre spilleregler, der gælder. Han oplever, at "spillere" taler sig på holdet, men denne tilgang fungerer ikke for ham, og han må i stedet vælge andre måder at kommunikere med træneren på – nemlig ved at vise store flid og engagement på træningsbanen – et engagement, der så desværre nogle gange kammer lidt over! I udgangspunkt oplever han sig i nogen grad fanget i, hvad han selv oplever som en kulturelt betinget adfærd, og hans håb er derfor, at træneren tager fat i ham – hvilket dog kun i meget begrænset ser ud til at ske!

Reelt er der en stor gruppe af spillerne med anden etnisk baggrund, der efterspørger mere proaktiv mandskabspleje – forstået på den måde, at trænerne tager fat i spilleren. Noget, en anden spiller med tyrkisk baggrund uddyber:

”... Og så kunne det være godt, hvis trænerne lige brugte lidt tid på at snakke med en om – f.eks. efter en kamp – om hvad man kan gøre bedre. Jeg har jo aldrig haft en far, som jeg kunne snakke med efter en kamp, og så bliver man noget frustreret over, at man f.eks. er på bænken i næste kamp, selvom man synes, at nogle af dem på banen er dårligere end en selv. Og så kommer man på banen, og så skal man vise træneren, at han tog fejl, og hvis det så ikke lige lykkes, fordi man måske er så opsat på at imponere træneren, så bliver man endnu mere frustreret, og så bliver jeg sur på mig selv, rigtig sur. Det er her, man har brug for, at træneren lige tager fat i en og giver respons – specielt, hvis de ved, at man ikke rigtig har andre at snakke med om det ...”

Og senere i samtalen siger samme spiller:

”... Nogle gange synes jeg faktisk, det værste er tavsheden. Man får ikke noget at vide om trænerens eller klubbens planer, og når man ikke ved noget, begynder man hurtigt at forestille sig alt muligt. Danske og udenlandske spillere skal måske bare behandles lidt forskelligt. Udenlandske spillere har brug for trænerens tillid. Hvis han viser tillid, så udvikler man sig helt vildt. Måske har det noget at gøre med, at forældrene aldrig har bakket op omkring fodbolden, og hvis træneren så bakker op, vil man nærmest gøre alt for ham...”

Overordnet set efterspørger denne gruppe af spillere reelt blot tilbagemeldinger på deres præstationer og tilkendegivelser i forhold til, hvad de skal arbejde videre med – tilbagemeldinger de dog sjældent oplever at få. Måske som følge af kulturelle forskelle mellem trænere, der er skolet i en dialogkultur og spillere, der i nogen grad er vokset med en vis udstrækning af envejskommunikation.

Opsamling

I udgangspunkt var det et umuligt spørgsmål, vi stillede trænerne: Er spillere med anden etnisk baggrund anderledes end etnisk dansk spillere? Det lægger op til nogle ret stereotype svar – og dem fik vi så også. De er mere selvcentrerede, kan ikke tåle kritik, har meget temperament osv. – og nogle af trænerne pegede på, at disse ”personlighedstræk” måske hænger sammen med deres helt specielle baggrund som f.eks. det at være vokset op i flygtningefamilie.

Interessant er det dog, at spillerne svarer noget anderledes på samme spørgsmål. De peger nemlig på forhold som f.eks. passionen for fodbolden og det, at man på grund af ens tradition, ikke henvender sig direkte til en træner, hvis der er dispositioner som man ikke helt forstår. De anfører samtidig, at begge forhold kan have stor betydning for, hvordan man agerer på banen – f.eks. at man antager en mere aggressiv spillestil. Hvor trænerne således primært peger på forskelle i adfærd, peger spillerne på nogle mere grundlæggende forhold, som kan være medføre en bestemt adfærd. Denne forskel kunne være en indikation af, at en del trænere reelt ikke ved nok om nogle af de forhold og mere grundlæggende motiver, som kan fungere som positive og negative drivkræfter i spillernes liv. Forskellene kan antyde, at det nogle gange ikke er nok med et overfladisk kendskab. Vi må et spadestik dybere, hvis vi vil have en pejling på, hvad der reelt er på spil.

2.10 Hvad har »de« så at byde ind med?

I forlængelse af ovenstående afsnit giver det god mening at undersøge, om der, ifølge de danske trænere, er sammenhæng mellem, hvilken baggrund spillerne har og hvilken type spillere de er. Er spillere med anden etnisk baggrund større individualister end etnisk danske fodboldspillere? Har de fodboldspillere med en anden etnisk baggrund et højere teknisk niveau, og kan »de« bidrage med noget 'særligt'? Og er de etnisk danske spillere i langt højere grad holdspillere end drengene med anden etnisk baggrund?

Svarene på disse tre spørgsmål er - ja. Den generelle opfattelse blandt de danske elitetrænere er, at drenge med anden etnisk baggrund kan noget som etnisk danske drenge ikke kan på en fodboldbane, og derfor har de også noget særligt at byde ind med i den danske fodboldkultur.

Generelt anfører de, at spillerne besidder tekniske spidskompetencer:

- *"... De er meget kreative. De kan noget spændende med bolden. De er nogle spændende typer..."*
- *"... De har en bedre fornemmelse, de behandler den bedre. De kan typisk mange af de her finter, mand mod mand. De kan være afgørende én mod én offensivt..."*
- *"... Flere af spillerne er individuelt meget dygtige, og de har tit nogle individuelle færdigheder. Specielt teknisk er de dygtigere end mange af vores. Og så er der mange af vores, som er kollektivt dygtige..."*

Disse udsagn dækker over generelle oplevelser og erfaringer hos de danske trænere. Desuden bliver drenge med anden etnisk baggrund beskrevet som spillere, som "ikke har en frygt med sig", "besidder en anden fremtoning", har "mere vilje", er "mere egoistiske", har et "stort selvværd og drive", et andet "touch", er "køliger på bolden", kan "nedbryde en organisation" og "tænke ud af boksen".

"... de skal virkelig kunne noget på egen hånd og ikke bare ville noget på egen hånd..."

Samtidig fortæller trænerne, at det reelt kan være svært at integrere disse færdigheder på holdet, og denne træner peger på nogle af de udfordringer, man står over for som træner – nemlig at få individ og hold til at spille sammen:

"... Hvis man skal sige det meget bredt, så oplever jeg nogle gange, at der er den der spænding mellem de individuelle færdigheder og holdet. Vi har en spændende opgave i at prøve at give plads og udvikle de der individuelle spillere og samtidig også give dem en forståelse af, at du spiller på et hold, hvor det er vigtigt, at vi har nogle fælles opgaver, som godt kan være trælse, men de er vigtige, for at det går holdet godt, og det er det, der er vigtigt. Går det holdet godt, skal vi nok hjælpe med at få de ting frem, som du er god til. Og den forståelse, klargøring af roller og accept af roller er ekstrem vigtig..."

For en gruppe af trænere gælder det i vid udstrækning at klargøring af roller handler om at få individet til at underordne sig under nogle fælles spilleregler:

"... fodbold er strategi – i hvert fald når du kommer på juniorplan, så betyder strategi utrolig meget for videre udvikling. Hvis man ikke har en strategi, som spilleren underkaster sig og

lærer og udvikler sammen med andre, så kommer de individuelle færdigheder ikke til sin ret. Man ser gang på gang, at de her kampe bliver afgjort mere på strategi end på færdigheder. Den der strategi og taktik og disciplin og det at stå rigtigt i forhold til hinanden og en fælles måde at angribe på og en fælles forståelse på, hvordan vi får angrebet osv. Denne tilgang er helt afgørende, når man kommer op på eliteplan..."

For denne træner gælder det i vid ustrækning, at hvis man ikke evner at underkaste sig en bestemt strategi, så er man ikke en del af holdet for "... når man går på banen, må man kunne stole på, at aftalerne bliver overholdt..."

En anden gruppe betoner i højere grad vigtigheden af, at spillerne får mulighed for at anvende individuelle spilintelligens og er reelt eksponenter for en lidt anderledes fodboldstrategi:

"... En stor udfordring i dag er at nedbryde andres organisation, og det kan vi trænere ikke skemalægge på forhånd på taktikmødet. Der har vi brug for spillere, som selv læser situationerne og kan skabe nogle situationer, som er fuldstændig uventede, og det kan mange af de spillere, fordi de af en eller anden årsag ofte udvikler en større spilintelligens end danske spillere..."

"Modargumentet" fra "strategi-eksponenterne" er, at det ikke er nok at ville noget på egen hånd:

"... Men hvis man kan sige, at de har noget at byde ind med, så er det vel det, som man godt kan sige, skinner igennem hos en del af dem, nemlig at de kan noget på egen hånd, eller i hvert fald vil noget på egen hånd. Men der er jo det med dem, hvis de skal nå igennem, dem, der kan noget på egen hånd, så skal de faktisk være rigtig dygtige til det, fordi de skal virkelig kunne noget på egen hånd og ikke bare ville noget på egen hånd..."

M.a.o. kræver det helt ekseptionelle tekniske færdigheder at kunne "overmatche" den mere kollektivt orienterede fodboldtænkning, og sådanne spillere oplever trænerne meget sjældent at støde på!

Men det handler ikke kun om teknik - fordelene ved mange kulturer i træningsmiljøet

En række af trænerne understreger, at spillere med anden etnisk baggrund ikke kun har værdi i forhold til det konkrete spil på banen, men at deres tilstedeværelse reelt medfører en ekstra dimension i forhold til hele udviklingsmiljøet omkring holdet:

"... Vi anser spillere med anden etnisk baggrund for at have nogle helt specielle evner, som danskere ikke har. De har teknik, kreativitet, en fart og en fysik, som vi godt kan finde hos enkelte danske spillere, men i forhold til det udviklingsmiljø, som vi godt vil skabe på træningsbanen, så skaber det langt mere stimulering for de unge mennesker, at de møder forskellige kulturer at øve sig på. Det bringer det element ind i træningen, at der kommer en helt anden dynamik, også fordi man oplever, at spillere med anden etnisk baggrund også har en helt anden mental tilgang til spillet. På den måde kommer de ind og rører lidt ved den danske.. "selvfede", og "det går sgu nok"-attitude, og "hvis jeg ikke bliver fodboldspiller, så kan jeg altid blive skolelærer"- tilgang. Så får vi også skabt et konkurrencemiljø i træningen, som er utrolig vigtig i det elitemiljø, som vi forsøger at skabe. Vores bosniere og faktisk også vores nordafrikanske spillere har jo et sindssygt temperament, som skaber en vinderkultur. De er meget temperamentsfulde og giver hele tiden udtryk for følelser, og det skaber nogle gange en enorm god dynamik i træning, fordi de på den måde stiller krav til hinanden, og det betyder, at de danske spillere nogle gange bliver vækket. Der var engang en klog mand, som sagde, at fodbold ikke er for stumme, og det er det ikke. Det handler mange gange om, at man lever sig ind i spillet, og man udtrykker sig på anden vis end bare

via ens tekniske formåen. Det er de her forskellige kulturer en rigtig god garant for at skabe i vores udviklingsmiljø...".

Ifølge denne træner tager spillere med anden etnisk baggrund en lidt anderledes tilgang til fodbolden med ind i træningsmiljøet. Fodbold bliver lidt mere et spørgsmål om liv og død, hvilket, i følge træneren, kan være med til at få lidt gang i de danske "middelklassedrenge", som jo altid kan gå på seminarier, hvis de ikke lykkes inden for fodbolden.

De formes på gaden

Selvom trænerne kan være lidt uenige om værdien af det, som spillere med anden etnisk baggrund har at bidrage med i forhold til den danske version af fodbold, så er de samtidig enige om, at spillere med anden etnisk baggrund rent teknisk kan noget, som de "danske" drenge ikke kan. I forlængelse af dette er "1000-dollar-spørgsmålet" - hvad skyldes dette?

Drengene er børn af forældre, som er født og opvokset i et andet land, men flertallet af drengene er født og opvokset i Danmark, og derfor vil man måske også forvente, at de har samme tilgang til spillet, som de etnisk danske drenge, men det synes ikke at være tilfældet. Er det genetisk betinget? Eller har drenge med en anden etnisk baggrund en anden tilgang til fodboldspillet, som på en eller anden måde afviger fra den danske spilforståelse/filosofi?

En del af trænerne peger på gadefodbolden som en af årsagerne til, at drenge med anden etnisk baggrund kan noget særligt.

"... En del af dem starter senere i fodboldklubber. Det vil sige, at de ikke bliver så firkantede tænkende og så skolastiske. De står meget ude i gården og mødes på små baner og helt andre miljøer, hvor man kan tillade sig at spille "street...".

"... Det må være gadefodbolden. Det, tror jeg, er en del af årsagen. Det har de spillere tit med sig, og det har vi store problemer med at give vores spillere i vores måde at talentudvikle på, det må vi indrømme. Vi snakker individuel taktisk intelligens, det er en færdighed, som de har med sig, og det er ofte ikke noget, en spiller kan formulere eller sætte ord på. Det er kroppens tavse viden. Jeg handler bare sådan her. Jeg ved ikke helt hvorfor, men det er dælele effektivt..".

Dit bedste bud er den uspolerede, autodidakte tilgang?

"... Ja, det er det. De har stået i de her uformelle spil - hvor voksne ikke blandet sig - tusindvis af gange, hvor de lærer at forudsige nogle situationer. Det er noget med, at jeg har set den her situation før, jeg gør sådan, eller jeg har set en tilsvarende situation, jeg gør sådan her. Det er vanskeligt at få ind i den strukturerede børnetræning, hvor træneren snakker mere end spillerne, og de står mere i kø, end de spiller..."

Legen med bolden i de uformelle arenaer er således en del af forklaringen på, hvorfor spillere med anden etnisk baggrund kan noget "mere" med bolden. Spillet er mindre struktureret, der bliver leget mere, og der er mere plads til det uforudsigelige og eksperimenterende for kampene er nu og her, og resultatet kan ikke ses på en hjemmeside. "Problemet" med denne forklaring er, at vi reelt ikke ved, om

drenge med anden etnisk baggrund spiller mere gadebold end etnisk danske drenge – noget, de ”etniske spillere” dog ikke selv er i tvivl om, at de gør, som vi vil komme ind på i næste afsnit.

Har de andet end det rent ”fodboldfaglige” at byde ind med?

Spillere med anden etnisk baggrund repræsenterer potentielt andre måder at gøre ting og anskue verden på – udover det rent ”fodboldfaglige” – og vi spurgte derfor ind til, om spillerne havde andet at byde ind med i forhold til f.eks. klubkulturen, samværsformer m.v.. Noget, trænerne absolut ikke var afvisende i forhold til, men nedenstående udsagn fra en træner giver en indikation af tilgangen til det spørgsmål:

Oplever du, at spillere med anden etnisk baggrund – udover det rent fodboldmæssige – har noget at byde ind med? Er de med til at give noget tilbage til klubben?

”... Ja, det har de vel, men jeg har enormt svært ved at sætte ord på, hvad det specifikt kunne være. Jeg kan ikke forestille mig, at de ikke gør det, lad mig sige det sådan, men jeg må indrømme, at jeg ikke kan sætte ord på det...”

At være ungdomselitespiller betyder, at man i høj grad tilpasser sig, tager værdier og normer til sig – men noget kunne tyde på, at ”trafikken” reelt ikke går den anden vej – eller det er i hvert fald noget, trænerne har svært ved at sætte ord på.

Vi formes på gaden! – spillernes perspektiv

Hovedparten af spillerne fortæller enten historien om, at de begyndte i en fodboldklub som ganske små og kombinerede klubtræning med masser af uformel ”streetfodbold”, eller at de, som følge af deres meriter på streetbanen og ofte på opfordring af andre ”klubspillere”, begyndte at spille mere organiseret fodbold:

”... Det var bare hver dag efter skole, hvor der var nul lektier, og så var det bare på banen, hvor vi skød på mål og lavede nye finter...”

Hvordan foregik det?

”... Man mødtes bare dernede, og der var hele tiden nogen at spille med...”

En anden spiller fortæller om, hvordan han igennem mange år har kombineret organiseret og uorganiseret fodbold:

”... Vi spillede i klubben, men efter skole spillede jeg også med to, tre af mine bosniske venner, og vi spillede næsten hele tiden efter skole indtil 8-9 om aftenen. Så der spillede jeg meget. Spillede både på gaden men også ude på banen, hvor vi trænede med klubben...”

I udgangspunkt siger man, at det kræver 10.000 timer at udklække en topatlet, hvilket betyder, at hvis man ønsker at slå igennem som fodboldspiller på eliteplan, så skal de ca. 200 timers organiserede træning, som vel er det gængse gennemsnit for mange mikroputhold i Danmark, suppleres med meget

”selvtræning”, og disse spillere peger ret entydigt på, at der blev brugt rigtig mange timer på streetbanerne i de boligkvarterer, hvor de voksede op. Når man så spørger ind til, om de også mødte etnisk danske drenge på streetbanerne, så lyder svaret:

”... Mentaliteten er anderledes. Jeg kan huske, at jeg tit som ungdomsspiller spurgte de danske holdkammerater om, hvad de havde lavet, og om de havde ikke havde tid til at gå ud og lege med en bold, men der var altid andre ting, de skulle nå. Der synes jeg, der er forskel på, om man kommer nede fra syd eller...”

Og en anden spiller supplerer:

”... Jamen, der var mange, som, når de kom fra skole, så skulle de lige hjem og lave lektier og passe deres skole. Ved os var der sgu ikke så meget. Det gad vi ikke. Vi skulle bare ud på banen og spille noget fodbold. Det var det eneste, vi tænkte på..”

Specielt, mens man går i folkeskolen, er der noget, der tyder på, at legen med bolden betyder rigtig meget for disse drenge – men om den betyder mere for disse drenge end for etnisk danske spillere, er det vanskeligt at sige noget sikkert om! Det der dog med sikkerhed kan siges noget om er, at størstedelen af disse spilleres træning i nogle fodboldmæssigt formative år i vid udstrækning foregår i uorganiserede sammenhænge!

”... det skal lykkes for mig..”

En anden træners forklaring tager også afsæt i det uformelle spil, men inddrager også andre dimensioner:

”... De er meget kreative. De kan noget spændende med bolden. De er nogle spændende typer. Jeg ved ikke, om det også hænger sammen med, at de har rendt rundt med den bold under armen og bare spillede og spillede, som mange af de danske drenge ikke gør. Det tror jeg...”

Så det med, at de er autodidakte er en væsentlig faktor?

”Ja, men vi kan diskutere hvad et talent er, men jeg tror stadigvæk, at talent er noget, der udvikler sig, og ikke noget der er medfødt.. Men nogle gange har de også noget kant, som jeg også tror, nogle af de andre trænere også godt kan lide...”

Mere kant – hvad mener du?

Det med glød, vilje og det med, at det skal lykkes for mig, og det er meget vigtigt for mig og måske også min far. Det har de lidt mere end danskerne, fordi vi har også andre muligheder og ...

Hvorfor er det vigtigere for spillere med anden etnisk baggrund?

”Jamen, det har jeg spekuleret meget over. Det, tror jeg, har noget med anerkendelse at gøre et eller andet sted. Der adskiller de sig måske en lille smule. Ved ikke om de har mere behov for anerkendelse, men tror bare ikke, der er så mange steder at de kan få det som mange danskere. Der er vel mange steder i samfundet, hvor vi må erkende, at de lider nogle nederlag, enten fordi vi er nogle dumme svin, som ikke tager ordentligt imod dem eller andre årsager. Og hvor kan de få anerkendelsen? Det kan de i fodboldklubben...”

Træneren peger på det "ekstra", som disse spillere er eksponenter for, måske hænger sammen med, at fodbolden, for en del af dem, reelt er den eneste "succesarena", de oplever at være en del af. De har måske svært ved at klare sig i skolen, føler sig generelt "anderledes", skal kombinere dansk og deres egen kultur, hvilket ikke er nogen helt enkelt opgave. I fodbolden oplever de at være en del af en kultur, hvor der er muligheder for at "lykkes", og derfor bliver fodbolden det, som de satser 100% på, hvor "danske spillere" oplever, at de måske har lidt flere ben at stå på.

Når en "anderledes" etnisk baggrund bliver en positiv drivkraft

I lighed med denne træner peger flere af spillerne på, at det reelt nok er en drivkraft – det med at lykkes – at vise, at selvom man har en anden etnisk baggrund, så kan det godt lade sig gøre at komme til tops i dansk fodbold:

Det at bo i Danmark, være søn af tyrkiske kurdere osv. er det et incitament til at opgive alt i forhold til at lykkes som fodboldspiller?

"... Jeg tror, det betyder alt – det der med at vise, at alle kan slå igennem, selvom man har en lidt anderledes baggrund. Jeg ved ikke, hvordan man skal sige det. Selvfølgelig er det også mit eget projekt – jeg vil jo gerne være fodboldspiller – jeg elsker at spille fodbold, men jeg vil også gerne vise, at selvom at man kommer fra et andet land, så kan det godt lade sig gøre..."

For denne spiller, som klarer sig godt i gymnasiet og dermed reelt også har andre muligheder, er det en drivkraft at forsøge at slå igennem for at vise, at det godt kan lade sig gøre – både i forhold til majoritetskulturen men i vid udstrækning også for at "modbevise" de repræsentanter for indvandrergrupper, der siger, at det ikke kan lade sig gøre, og at man lige så godt kan undlade at gøre forsøget:

Er der folk, der konkret siger til dig, at det ikke kan lade sig gøre?

"... Ja, men kun andre indvandrere, der siger: "Du slår aldrig igennem så du må hellere skifte til en anden klub", men det betyder bare, at jeg bliver endnu mere opsat på at vise, at det godt kan lade sig gøre. Det gælder bare om at træne og være klar..."

Opsamling

Blandt trænerne er der rimelig enighed om, at spillere med anden etnisk baggrund kan noget med bolden, som flertallet af danske spillere ikke kan. De angiver dog samtidig, at det kan være svært at få indpasset disse kompetencer på et hold. Der er også trænere, der peger på, at spillerne yder et væsentligt bidrag til "træningskulturen" – der kommer lidt mere vildskab ind i den daglige træning, og man bliver som spiller udfordret af lidt forskellige spillestile.

Hvor disse tekniske spidskompetencer "kommer fra" er, i følge trænerne lidt usikkert, men de fleste hælder dog til den antagelse, at det har noget at gøre med, at spillerne ofte begynder senere til "organiseret fodbold i klubregi", samt at de bruger rigtig mange timer på fodboldbanen, hvor enkelte også anfører, at det, at man oplever sig som anderledes, reelt er en motivationsfaktor.

Spillernes udsagn er i overensstemmelse med trænerens antagelser. De ved godt, at de ofte er teknisk dygtigere end etnisk danske spillere. De er deres opfattelse, at de spiller meget mere uorganiseret fodbold end deres etnisk danske holdkammerater – der skal hjem og lave lektier – og for nogle stykker er det, at de igennem hele livet har oplevet sig som ”anderledes” reelt en stærk drivkraft.

2.11 ”Jamen, hvorfor har vi så ikke en Zlatan?”

Når trænere bliver bedt om at forklare, hvorfor spillere med anden etnisk baggrund har svært ved at slå igennem, peger de - udover en række specifikke forhold som f.eks. ”etniske spillere i nogen grad lukrerer på deres tidlige fysiske modning - overordnet set på fem hovedforklaringer, der indgår i et samspil: Spillernes ”personlighed”, det ydre pres, den måske lidt stereotype danske fodboldfilosofi, en række sociale faktorer samt ”historien”.

Utålmodighed og ydre pres

”... Der er utroligt mange vinkler på det. Den ene har noget med deres kultur at gøre, det er tålmodigheden. Det har jeg selv oplevet. De mangler en grad af tålmodighed, som er rigtig ærgerlig, fordi de lader sig hellere flytte med nogle store drømme og nogle sorte penge under bordet osv. til en lavere rangerede klub end at sige, at jeg investerer de næste to år som marginalspliller i en førsteholdstrup i SAS-ligaen.

Hvad handler det om?

”... Det handler om prestige, og det kommer så tilbage til det næste argument, jeg har, der udspringer af min egen oplevelser.. De repræsenterer en kultur hvor man brænder rigtig meget for fodbold, og hvor der er et utroligt stort pres på deres skuldre fra hele deres boligblok. Hver eneste dag vil de gå og møde folk, der siger: ”Hvad så, kommer du snart på førsteholdet?”. Det kan være et vanvittigt hårdt pres for en ung spiller at gå rundt med hele tiden, så lyder det bedre at spille på førsteholdet i Ølstykke, fordi så er man et eller andet, når man spiller fast på et 1. divisionshold...”.

Men når du så som træner skal analysere på, hvorfor de ikke har tålmodighed nok, hvad er så din analyse på det? Er det noget kulturelt eller hvad handler det om?

”... Med deres temperament og den måde de er på og den korte lunte de har, så har det noget med deres kultur at gøre. Det med at ting tager tid, det tror jeg sgu ikke er et begreb, som findes på tyrkisk, og så kan der være nok så mange velmenende trænere, som kigger dem dybt i øjnene. Det pres, de møder fra far, venner og familie. Der er et sindssygt pres hele tiden...”

I denne træners optik hænger spillernes manglende tålmodighed – her forstået som paratheden til at tage den tid, det tager at komme igennem overgangen fra ungdoms- til seniorfodbolden og i det hele taget at blive uddannet som fodboldspiller – tæt sammen med presset og forventningen om fra deres omgivelser at opnå succes ”her og nu”. Evnen og paratheden til at gå fra at være en stor stjerne på et ”mindre hold” til at være en lille stjerne på et stort hold i en periode er, ifølge en række af trænerne, ikke-eksisterende. Fokus på nuet medfører, at en gruppe vælger at gå et eller to niveauer ned for igen at genvinde deres status som ”stjerner” – ikke blot på et hold men også i forhold til deres omgivelser.

En anden træner anfører et lignende perspektiv og anfører mere specifikt, at et kulturelt betinget "æresbegreb" måske kan være en del af forklaringen:

"... Der er et større æresbegreb inden for denne kultur. Det er vigtigere at komme hjem og sige, at vi vandt 4-0 frem for at sige, at vi spillede skide godt. Det er mere resultatorienteret. Mere bling - bling. Strømpetapen skal ikke være sort, det skal være med sølv eller lign. Og der er hele tiden fokus på et "se mig, se mig". Skulle jeg kigge ind i krystalkuglen, så vil jeg sige, at der er en klar sammenhæng mellem, hvor meget spillerne har brug for at blive set på banen, og hvor lidt de oplever at blive set derhjemme eller i andre sammenhænge. Når man har nummer 10 og scorer mål, så spiller det også lettere derhjemme, men så snart jeg som træner har valgt vedkommende fra, så er det sværere at komme hjem til streetfodbolddanen i nærområdet og til forældrene osv. ... Og for ikke at tabe ansigt så er det bedre at sige, at jeg ikke kan spille og er skadet i en måned. Det bliver lige pludselig en legitim årsag. Det handler om at finde nogle legitime grunde, hvis man ikke er stjernen i hierarkiet..."

Med afsæt i et ikke nærmere defineret "æresbegreb" peger denne træner på, at en gruppe af spillere reelt vælger fodbolden fra, når denne f.eks. i overgangen fra ungdoms- til seniorfodbolden - ikke længere udgør en udtalt succesarena. I stedet for at blive og "kæmpe for det", så handler det om nemt og hurtigt at forlade fodbolden – uden at miste anseelse – f.eks. i forbindelse med en skade, så man i sit netværk kan fortælle, at man spillede på 1. holdet, men nu er stoppet pga. af en skade. En forklaring, der medvirker til, at man ikke taber ansigt, men som ikke nødvendigvis afspejler virkeligheden.

De er svære at indpasse i den "traditionelle" danske tilgang til fodbold

En gruppe af trænere peger på, at det måske er dem selv og den danske "fodboldfilosofi", som måske bærer en del af skylden for, at spillerne aldrig rigtigt får chancen – et perspektiv, der tydeligt kommer frem i nogle af nedenstående udsagn:

"... Vi går ikke og efterlyser hverken dem eller deres kvaliteter, og vi er jo uddannet ens, og vi har jo snakket meget fodbold, og vi ved, hvilke typer vi gerne vil have frem, og vi ved, hvilke egenskaber vi ligger vægt på, og så præger vi jo hinanden..."

"... Deres styrke er, at de i udpræget grad er individualister, og det er fandeme også en syg generalisering på en eller anden måde, men jeg ser dem som nogle spillere, som har nogle kompetencer på egen hånd, som 1 mod 1 og tit noget hurtighed. Derfor kan du også sige, at de er meget forskellige i forhold til, hvordan vi traditionelt spiller fodbold herhjemme. På alle vores trænerkurser, som jeg også selv er en del af, skal vi have en begrundelse for hver eneste aflevering og hver eneste løb. Vores ungdomsfodbold er pænt struktureret og måske også lidt for struktureret..."

"... Trænerverdenen er stadig rigtig, rigtig autokratisk og traditionelt bygget op. Der er ikke megen forståelse for det anderledes eller situationsbestemt ledelse i det hele taget. Det er bare "sådan er det". Vi spiller efter det her system, og jeg tror bare, vi mister nogen på grund af det..."

Skal man skal passe ind i et bestemt spilsystem?

"... Nej, mere ind i en skabelon. Sådan ser en god skandinavisk fodboldspiller ud. Han er midtstopper. Høj og man kan ikke lige løbe udenom ham. Der synes jeg nok, vores syn er meget fastlåst i virkeligheden. Der kan vi godt bløde op, og det diskuterer vi meget, fordi et europamesterskab i dag er ikke et europamesterskab, det er et sydeuropæisk mesterskab,

så der er noget, vi kan lære af spillere med andre færdigheder. Så det kan godt være, at vi engang imellem ikke ser nogle kvaliteter i nogle spillere, som faktisk godt kunne bidrage med en hel masse...”

Pga. den fodboldkultur, som trænerne er opfostret i?

”... Ja, vi så Tipslørdag i hele vores ungdom med britiske spillere, og i Skandinavien kan vi i forvejen godt lide at strukturere og alt det her, og sådan er vores fodboldsyn også. Det skal helst være effektivt. Der må vi sige, at spillere længere sydpå og andre steder i verden nogle gange bidrager med noget, som ved første øjekast kan synes at være irrationelt, men som hvis det tilpasses lidt, kan være med til at nedbryde de systemer og de organisationer, som vi møder hos modstanderne. Der vil de kunne tilføre vores spil noget - det er jeg slet ikke i tvivl om - hvis de altså når et færdighedsniveau, der er højt nok...”

Reelt vælger en del af trænerne at ”se indad” forstået på den måde, at ikke opfatter sig selv som rummelige nok, at de qua deres skoling ser efter bestemte typer og måske reelt ikke er dygtige nok til at integrere spillere, der ikke passer helt ind i systemet, og at de dermed nogle gange i højere grad bliver ”systemets mand”. Andre peger på, at det måske er hele ”miljøet” i eliteklubberne, der ikke er rummeligt nok:

”... Jamen, det hurtige svar vil være, at der ikke har været nogen, der var dygtige nok, fordi det er meget det, vi kigger på. Vi kigger på deres fodboldfærdigheder, teknisk, taktisk, fysisk, og her har vi ikke vurderet, at færdighedsniveauet har været højt nok. Det problematiske er så, at vi måske ikke har givet dem så gode muligheder for at nå færdighedsniveauet som etniske danskere. Forstået på den måde at vi ikke helt har haft det miljø i klubben, der gør, at der er plads til disse spillere. Og når jeg snakker miljø, så er det alle tingene såsom som kontakt til træneren, de andre drenge, til hans familie, skole, miljøet internt på holdet og en afklaring af den rolle, han skal spille. Kan vi se igennem fingre med, at han ikke løber på lige linje ligesom Mads? Det er reelt at spørge os selv, om det kan være en årsag til, at han ikke er blevet dygtig nok...?”

Denne træner forsøger at se lidt bag om de specifikt fodboldfaglige kriterier og peger på, at årsagen til, at spillere med anden etnisk baggrund har så svært ved at slå igennem, måske hænger sammen med, at man i klubberne ikke er så gode til at håndtere alle de medvirkende ”støttearenaer” og faktorer, der har betydning for udviklingen af elitespillere, og om man generelt ikke er rummelige nok i forhold til dem, der stikker lidt uden for den gængse norm.

Endnu et bud ...

I interviewene spurgte vi ind til, om det faktum, at det rent historisk har vist sig svært for spillere med anden etnisk baggrund at slå igennem, har betydning for, hvilke spillere man i praksis satser på, og for en gruppe af trænere betyder ”historien” en hel del, når man står i valgsituationen mht. hvem der skal have kontrakt, og hvem der ikke skal:

”... Helt ærligt, Ja. Jeg kan jo kigge på statistikken, så har jeg ofte svaret på mit spørgsmål...”

En gruppe af trænere anfører, at ”historien” nok har en vis betydning, når man står over for at skulle vælge, hvem man skal satse på, samtidig med at man understreger, at man selvfølgelig altid tager udgangspunkt i den konkrete spiller, og hvem der pt. er bedst:

"... Jeg tager de bedste spillere, og det er meget bredt. Og jeg synes selv, at jeg har bevist det ved, eller det ved jeg ikke, men jeg har fem spillere med anden etnisk baggrund. Men jeg kan godt forstå ham, der sagde, at hvis han skulle vælge mellem Muhammed og Mads, så er chancen ikke så stor for, at Mohammed slår igennem, og så kunne jeg også godt have en tendens til at vælge Mads, hvis de er lige dygtige, eller hvis de har lige så stort et potentiale. Men det gælder også om at have en mønsterbryder, der slår igennem på et eller andet tidspunkt..."

I lighed med denne træner peger de fleste trænere på, at det er vigtigt at være åbne over for "mønsterbryderen" – ham, der kan bane vejen for de andre – og stort set samtlige trænere angiver, at det kun er et spørgsmål om tid, før en større gruppe af spillere bryder igennem, og at man derfor også i vid udstrækning forsøger at være åben over for at hjælpe "mønsterbryderen" frem ...

Hvorfor er der ingen, der "slår igennem" – spillernes version

I interviewene peger spillerne på mange forhold, som har betydning for, at der indtil nu ikke er spillere med en anden etnisk baggrund, der har haft debut på det danske A-landshold, f.eks. hvordan de bliver behandlet af trænere, at det kan være svært at kombinere skole og fodbold, den manglende opbakning hjemmefra m.v., men når de bliver bedt om at svare forholdsvis kort på spørgsmålet, så angiver de, at der overordnet set er to svar på det spørgsmål, nemlig at der ikke har været spillere, der har været gode nok og de manglende rollemodeller.

Der har bare ikke været store nok talenter!

En mindre gruppe af spillere er således helt på linje med de trænere, der angiver, at den primære årsag er, at der til dato simpelthen ikke har været spillere, der er gode nok:

Hvad kunne du forestille dig var den primære årsag til, at der ikke er spillere med anden etnisk baggrund, der er gået hele vejen?

"... Jeg ved det ikke. Jeg tror ikke, det er noget med mentalitet at gøre. Jeg tror bare, at der rent fodboldmæssigt ikke har været store nok talenter, eller også er der nogen, der er blevet skadet. Men jeg tror ikke, det har været noget med kulturen at gøre, eller hvad man kan sige..."

Du tror, det er tilfældigt? Der er bare ikke nogen, som har været gode nok endnu?

"... Ja, det tror jeg. Der er mange, der siger det med, at Sverige har en Zlatan, men hvorfor har Danmark ikke det? Og så er der mange, der siger, at så længe Danmark har en Pia, så kommer der ikke en Zlatan. Men det synes jeg ikke, man kan sige. Altså, hvor mange 'Zlataner' er der i hele verden? Det er jo svært at sige. Man kan ikke sammenligne med én af verdens bedste fodboldspillere og spørge, hvorfor vi så ikke har det. Det er så sjældent, det sker..."

Men nu handler det jo ikke bare om Zlatan, men om at vi i Danmark generelt ikke oplever så mange med anden etnisk baggrund bryde igennem.....

"... Ja, men jeg synes også, det er et virkelig svært spørgsmål. Igen tror jeg, det er meget individuelt, hvordan man er til at tackle forskellige situationer. F.eks. hvis man har været

anfører fra miniput, og så når man bliver senior, så skal man være vandbærer. Det kan være hårdt at tackle, at man pludselig er så langt nede i hierarkiet. Men hvis man ikke kan det, så kommer man ingen vegne. Jeg tror, det meget handler om mentalstyrke. Hvis man ikke kan tackle modgang, og hvis man ikke har prøvet det, så kan det være meget svært lige pludselig at skulle være langt nede i hierarkiet. Men det er et svært spørgsmål, og jeg kan ikke lige...”.

Men sådan som du ser det, så er det tilfældigheder og det, at der har været skader?

”... Ja, det tror jeg. Jeg kan ikke se hvad det ellers skulle være...”.

Dvs. det er ikke Pia Kjærsgaards skyld?

”... Nej, det tror jeg ikke...”.

Pia Kjærsgaard har fået skyld for meget, men ifølge denne spiller er det altså ikke ”hendes skyld”, at der ikke er spillere med anden etnisk baggrund, der har fået debut på A-landsholdet. Det skyldes ganske simpelt, at der ikke har været spillere, der har været så gode, at de kunne gå hele vejen.

Vi har ikke rigtig nogen at se op til

Flertallet af spillerne peger på, at den væsentligste årsag til, at der ikke er flere, der - på trods af deres fodboldmæssige kvaliteter – bryder igennem, primært skyldes, at der mangler en spiller med anden etnisk baggrund, der har slået igennem:

Det har betydning, at der ikke er rollemodeller?

”... Det ville betyde rigtig meget, hvis der kom nogen på A-landsholdet, for hvis man som spiller med anden etnisk baggrund oplevede, at der var nogen, der lykkedes med at komme på landsholdet, så ville det få langt flere til at tænke, at ”hvis han kan, så kan jeg også” ...”

Som fodboldspiller bliver man bedømt på sin kunnen - hvorfor har det den store betydning med det mentale...?

”... Man skal huske, at fodbold ikke bare er noget fysisk – det handler meget om det mentale. Når man aftenen før en kamp sidder og tænker, at nu skal man gøre det godt, fordi der kommer så mange trænere og ser, så kan man let komme til at tænke, at der ikke er nogen, der er lykkedes før dig, så hvis du skal på landsholdet, kan det blive ekstra hårdt - og meget hårdere end det er for en dansk spiller...”

Man taler meget om, at det vil være vigtigt med en Zlatan i dansk fodbold – er du enig i det?

”... Ja, det er jeg meget enig i. Vi har ikke rigtig nogen at se op til. Jeg kan se, at Bairam Fetai er udtaget til ligalandsholdet, men det er ikke rigtig noget, vi kan se op til endnu. Den dag, der er en der bliver udtaget til A-landsholdet, tror jeg, det vil betyde rigtig meget – rigtig mange vil få nogen at se op til...”

Men hvorfor er det der forbillede så vigtigt?

”... Jeg tror, det mentale hos indvandrere er, at hvis andre ikke har kunnet gøre det, hvorfor skulle jeg så kunne? ...”

Samtidig med at denne gruppe af spillere angiver, at de manglende rollemodeller har betydning, så er de dog også af den opfattelse, at det kun er et spørgsmål om tid, før der er en spiller, der får debut på

A-landsholdet, og flere af de interviewede giver da også meget klart udtryk for, at de godt kunne være én af de spillere, der har, hvad der skal til, for at gå hele vejen!

”Flid og trænere, der ikke er ligeglade”

En række af de spillere, der i et vist omfang har slået igennem forstået på den måde, at de i en forholdsvis ung alder har haft debut på SAS-ligaklubbens 1. hold og spiller fast på et af ungdomslandsholdene, gav egentlig ret enslydende forklaringer på hvorfor at netop de var lykkedes. De pegede på at de havde den nødvendige drive og disciplin i forhold til at selvtræne, samt det de meget konkret har oplevet trænere der klart har givet udtryk for at de troede på deres potentiale, som har hjulpet dem igennem vanskelige perioder og generelt har vist dem tillid – noget, der også går igen i følgende samtale:

Hvorfor tror du, det er lykket for dig at bryde igennem?

”... Det er nok alle de ekstra timer, jeg har trænet ved siden af træningen. Og det er nok, fordi jeg har været meget seriøs omkring det og jeg lever, som jeg skal som fodboldspiller, og så er det nok, fordi jeg hele tiden vil blive bedre og bedre både til træning, og ja ... jeg spørger hele tiden træneren om, hvad jeg skal gøre for at blive bedre, og så ligger vi en plan for de næste to måneder, hvor jeg efter træning kun øver det. Jeg er selv gået til træneren for at høre, hvad jeg skal gøre for at blive bedre...”

Har du - ud fra dine egne erfaringer - en idé om, hvorfor spillere med anden etnisk baggrund har svært ved at slå igennem? Hvorfor de har svært ved at tage det sidste store spring?

”... Meget af det har noget at gøre med, at for eksempel forældre gerne vil have, at man tager skolen seriøst, og mange, jeg kender, fik ikke lov til at bruge så meget tid på det, fordi skolen kom som første prioritet, og så havde de ikke tid og overskud til fodbold ved siden af. Men det kan også godt være trænerne. For eksempel hvis min ynglingetræner var ligeglad med mig, og han sagde, at jeg ikke gider gøre noget ved det, og det er dit eget problem, at du har det temperament og sådan noget, så havde jeg nok heller ikke været, hvor jeg er nu. Der er nok nogle trænere, som skal tage ekstra hånd om nogen med etnisk baggrund – og det at de ikke gør det kan godt være, at det er én af grundene til det...”

Så det er afgørende vigtigt at træneren tager fat i spilleren og løbende støtter spilleren i processen?

”... Ja, det tror jeg. I starten var der det med: Hvorfor skal jeg til det efter træning i fire timer og høre på sådan en mand? Lave nogle øvelser og sådan noget, og det gider jeg sgu ikke. Men da man så var der, så kunne man godt se, at det hjalp én, og min ynglingetræner hjalp mig rigtig meget. Han fik én mand fra København til at komme herover et par gange om ugen, og manden koster normalt 40.000 for de fire timer, men han fik ham til at gøre det som en tjeneste. Jeg tror, det var 5-6 gange a fire timer, så det har hjulpet mig. Han har virkelig taget fat i det og brugt sin egen tid på det...”

Fem-seks gange a fire timer kan nok ikke gøre det hver gang, men beretningen viser, at det er muligt at arbejde med nogle af de forhold, som i udgangspunkt kan være diskvalificerende i forhold til at lykkes på topplan, men det kræver både spillere og trænere, der vil det – og det kan nok også gøres billigere end 10.000 kr. i timen – men det kræver nok stadig 10.000 på træningsbanen – her er der næppe nogen forskel uanset hvilken baggrund man har!

Opsamling

Trænerne peger dels på, at der reelt ikke har været spillere, der har været gode nok, at spillerne ikke har is nok i maven – det tager tid at blive en absolut topspiller – samt det forhold, at mange af spillerne har svært ved at håndtere det ydre pres, som trænerne oplever, de er udsat for af familie m.v. Der er dog også en gruppe af træerne, der ser lidt ”indad” og peger på, at de reelt ikke har været gode nok til at skabe plads til spillere med de spidskompetencer, som spillere med anden etnisk baggrund ofte besidder, hvilket i vid udstrækning kædes sammen med den bestemte skoling som danske trænere gennemgår – en skoling, hvor der nærmest skal være en begrundelse for enhver aflevering i en kamp!

Historien ser dog også ud til at betyde noget. Bevidstheden om, at disse spillere – historisk betragtet – har svært ved at bryde igennem, medfører, at man nogle gange vælger spillerne fra og i stedet vælger at prioritere spillere, der i udgangspunkt passer lidt bedre ind. Der er dog rimelig enighed om, at det blot er et spørgsmål om tid, før den første bryder rigtig igennem, og et par trænere understreger, at det reelt er et vigtigt projekt for dem!

At historie betyder noget, er også et gennemgående træk i interviewene med spillerne, hvor bliver nævnt, at de manglende forbilleder er et problem. Det forbillede, der gør, at når tingene er svære, så bider man lige tænderne sammen en ekstra gang, for ”når det kunne lade sig gøre for ham, så kan det også lade sig gøre for mig”. Og i lighed med trænerne peger spillerne også på, at de forventer at det bare er et spørgsmål om tid, før det lykkes én at bryde igennem – og en række af spillerne peger på, at det potentielt kunne være dem selv!

2.12 Hvad kan klubberne gøre anderledes?

Afslutningsvis i vores interviews bad vi spillerne om at give nogle bud på, hvad de mente, klubberne kunne gøre anderledes i forhold til at hjælpe spillere med anden etnisk baggrund og overordnet set kom spillerne med følgende tre helt konkrete bud:

”De kunne jo spørge mig” – blive bedre til at forstå spillernes baggrund

”... Klubberne skal blive til at støtte dem i deres uddannelse – fastholde dem, der overvejer at droppe ud og hjælpe dem, når de er i gang. Og så skal trænerne forsøge at sætte sig ind i de udenlandske spilleres situation, hvordan vi føler, når vi spiller på banen og bliver svinet til. Når gult kort ikke bare betyder, at man er aggressiv, men at man gerne vil give den hele armen for holdet. Og så forstå hvordan skole kan være svært at presse ind, når man ikke har nogen støtte hjemmefra. Og de kunne jo også bare spørge mig om min kultur. Det er der aldrig nogen, der har gjort - jo, lidt om omskæring og Ramadan - men de har aldrig rigtig spurgt ind til mit liv, hvordan det gik med lektier og alt det der – de var primært optaget af mit fodboldliv. Det er jo det de koncentrerer sig om...”

Har du haft trænere, der har besøgt dig hjemme?

”...Nej, men det ville betyde rigtig meget. Det ville betyde, at træneren lærte lidt mere om mig og min kultur, og at mine forældre ville tænke, at træneren er interesseret i vores søn, ikke kun som fodboldspiller men også som person. Og det vil gøre dem mere engageret i

fodbold. De vil sørge for, at der bliver spist rigtigt, sovet rigtigt osv. Det vil helt klart have en betydning..."

Spillerne efterspørger trænere og klubber, der kommer lidt mere i øjenhøjde med den enkelte spillers udfordringer – og ikke blot mere overordnet forholder sig til spillere med anden etnisk baggrund. Det handler ikke om, at trænere skal på kurser i antropologi og kulturstudier, men snarere at trænerne spørger dem, der er eksperter på spillernes liv – nemlig spillerne selv! Hertil kommer, at det reelt kunne have stor betydning, hvis der var trænere, der med jævne mellemrum valgte at møde spillerne på deres hjemmebane – ikke at de skal på "hjemmebesøg" hver måned, men at de blot en enkelt gang vælger at besøge spilleren i hans hjem – noget, der kunne have stor signalværdi i forhold til familien, men reelt også give træneren en forståelse for, hvilke meget forskellige verdener, som nogle af spillerne pendler imellem.

Trænere med indvandrerbaggrund

Der findes ikke mange trænere med indvandrerbaggrund – specielt ikke på højeste niveau – men det betyder dog ikke, at de ikke efterspørges:

Har du nogen gode råd til klubberne i forhold til at hjælpe etniske spillere med at bryde igennem?

"... Ja, indvandrer-trænere. Det har jeg aldrig oplevet. Jo, jeg har haft en enkelt i nogle måneder - men ellers ikke. Det, tror jeg, kunne være en stor hjælp. En indvandrertræner kan måske bedre sætte sig ind i spillerens situation - problemer i hverdagen og derhjemme. Nogle gange har man lige brug for en ekstra snak..."

Når man taler om, at der er mange spillere, der ikke er brudt igennem, må der - i hvert i udgangspunkt - må være et stort potentiale i forhold til at rekruttere trænere med anden etnisk baggrund. I en af de klubber, vi besøgte, havde man valgt at bruge en af de spillere, som ikke rigtig var slået igennem, som en form for "mentor" for de unge spillere – og ifølge klubben med stor succes.

Nogen at snakke med

En række af spillerne fortæller om, at klubberne har ansat mentorer, der dels hjælper dem med at få styr på en hektisk hverdag, dels kan udgøre en form for "magtfrit rum", hvor man deler nogle af de mere personlige overvejelser og udfordringer, man tumler med. En af spillerne fortæller, da vi spørger om, hvad klubberne kunne gøre:

"... Helt klart at tilknytte flere som X-person (elitetræner indenfor en anden sportsgren), som har masser af erfaringer fra den der verden, hvor man hele tiden bliver presset mentalt til det yderste. Helt klart tilknytte sådan nogen til klubberne, så man kan få snakket med dem om, hvordan man får hverdagen til at fungere..."

Tror du, at spillere med anden etnisk baggrund har sværere ved at få en hverdag til at fungere?

"... Det kan sagtens være, fordi folk med anden etnisk baggrund har jo en masse oplevelser som måske ikke er så rare, noget med borgerkrig f.eks., og hvis de så kommer til Danmark, så er det noget helt andet. Så man skal selvfølgelig have en masse rådgivning og vejledere..."

Spillernes forslag fremstår måske i udgangspunkt ikke som specielt revolutionerende, men når vi snakker videre, giver de også udtryk for, at det ofte ikke er de helt store ting, der skal til, for at hverdagen og fodbolden hænger sammen – at træneren har lidt mere styr på, hvor den enkelte spiller er i sit liv og derfor kan sige: "Jeg ved, du har en 2.g-opgave de næste to uger – spring formiddagstræningen over de næste to uger. Det er ikke det, der afgør din fodboldfremtid, men måske din fremtid i gymnasiet". Eller måske at der er nogen, man kan snakke med, inden tingene brænder sammen, og man sparker en modstander ned i en kamp.

Spillerne peger ikke på forkromede tiltag, men snarere på enkle og funktionelle tiltag!

3. Lige til højrebenet eller? - vi samler op og kigger frem

Vi indledte rapporten med at slå fast, at der næppe findes nogle enkle svar på, hvorfor relativt få spillere med anden etnisk baggrund slår igennem i dansk topfodbold, og rapporten bekræfter, at der ikke findes ét svar eller én forklaring på problemstillingen, men en række forklaringer samt en masse individuelle historier med hver sin vinkel. En anden central pointe er, at selvom der er mange forskellige "unikke" beretninger og "afvigelser", så giver det ingen mening at betegne frafaldet af disse drenge som en 'tilfældighed', da der reelt findes en række mønstre og fællesstræk i det empiriske datamateriale, der giver nogle klare indikationer i forhold til, hvorfor så få drenge med anden etnisk baggrund 'slår igennem' i dansk elitefodbold. Spillerne repræsenterer således hver deres helt unikke historier, men når man "læser" deres historier, er der nogle temaer og fællesstræk, der ofte går igen.

I dette afsluttende kapitel vil vi samle op på rapportens vigtigste resultater, kort diskutere disse, pege på nogle mere generelle udfordringer samt give nogle bud på nogle af de helt konkrete praktiske tiltag, man kunne iværksætte, hvis man ønsker at fremme mulighederne for, at spillere med anden etnisk baggrund slår igennem i dansk fodbold. Som det vil fremgå, er der tale om en række lavpraktiske forhold, som reelt kunne gøre en stor forskel i forhold til at optimere spillernes muligheder!

Danske fodboldklubber vil uddanne spiller til landsholdet og/eller "livet"

Nu er der forhåbentlig ingen modsætning mellem "landsholdet" og livet, men noget tyder på, at der reelt kan være en modsætning mellem at kombinere det at spille på højeste niveau og så at være i gang med en ungdomsuddannelse. Specielt ser det ud til, at dette gælder for spillere, hvor forældrenes muligheder for at yde faglig støtte er begrænset. Det forekommer at være særdeles vanskeligt at skulle kombinere to arenaer, hvor man reelt skal overpræstere. Rapporten indikerer – sat lidt på spidsen! – at det for en gruppe af spillere betyder, at de får en studentereksamen men omvendt ikke formår at bryde igennem til det absolutte topniveau.

Selvom trænerne peger på, at der er en mulig overførselsværdi mellem de forskellige arenaer, giver de også udtryk for en bevidsthed om, at der kan være en potentiel modsætning mellem "kravet"/ forventningen om at være en i gang med et uddannelsesforløb og det at slå igennem på en fodboldbane. Dette skisma, som man som træner og spiller blot i udgangspunkt må acceptere, er en naturlig afledt konsekvens af helt praktiske forhold som f.eks. det faktum, at de danske elitefodboldklubber i gennemsnit 'kun' har råd til at have mellem 20-30 spillere på fuldtidskontrakter og chancen for at kunne leve af fodbold dermed er minimal. Hertil kommer den store erhvervsrisiko i forhold til skader, at man aldrig helt kan vide hvem der slår igennem m.v.

Klubberne angiver, at de oplever at have en form for "corporate responsibility", hvilket konkret betyder, at talentudviklingen i danske topklubber i vid udstrækning er kendetegnet ved at stå på "to ben". I forsøget på at fremtidssikre det store flertal af spillere, der aldrig kommer til at have fodbold som deres hovederhverv, tilbyder klubberne, at spillerne kan kombinere deres uddannelse som fodboldspillere

med en ungdomsuddannelse, og i de fleste klubber er dette reelt en præmis for at være en del af elite-miljøet. Der er naturligvis også undtagelser, som vi har været inde på med de ekstraordinære store talenter, fx Rooney, men generelt er det klubbernes holdning, at danske fodboldtalenter uddannes til andet og mere end vristspark, og at de i mødet med elitemiljøet – uanset om de slår igennem eller ej! - får nogle oplevelser og tilvejebringer nogle kompetencer, som de ifølge trænerne kan overføre til "spillet uden for banen".

Dansk ungdomselitefodbold er således ikke kun en arena for udvikling af fodboldmæssige færdigheder, men også en arena hvor individet læres og dannes i det at være menneske, men ofte med afsæt i nogle forholdsvis "traditionelle" normer og værdisæt, som i vid udstrækning ikke er til forhandling. Klubberne fremtræder nemlig forholdsvis institutionelle, da der hersker nogle bestemte opfattelser af, 'hvordan tingene bør gøres', og de forskellige aktører har ligeledes nogle relativt veldefinerede roller. Ledere og trænere fungerer som kulturskabere (kulturbærere), der oplærer og opdrager fodbold-spillerne (lærlingene) i en institutionel orden, som med tiden betyder, at disse drenge indlejres i de mange forskellige regler, normer og værdier, som gør sig gældende i danske fodboldklubber – normer og værdier, de ofte forholder sig meget lidt kritisk til, fordi disse ofte er personificeret ved de trænere, som ofte også er "gatekeepers" i forhold til, at spillerne får mulighed for at komme ind i det "forjættede land" – her forstået som klubbens 1. hold.

Vores samtaler med trænere og spillere peger på, at trænere/ledere i vid udstrækning og reelt ret ubevidst kommer til at reproducere deres egen "kultur" til spillerne. Dette kommer til udtryk gennem håndhævelse af såkaldt "gamle dyder" - man har ikke hue på indendørs, man snakker ikke i mobiltelefon i fællesrum m.v. - men også på det mere overordnede plan forekommer det, at trænere reelt reproducerer deres egen i vid udstrækning kulturelt indlejrede værdier. Et godt eksempel på dette er trænerens uddannelsesmæssige baggrund som pædagog, skolelærer eller længere videregående uddannelse, som – set udefra – i nogen grad ser ud til at være bestemmende for, at de også mere eller mindre ubevidst kommer til at overføre den danske middelklassens "uddannelsesværdier" til spillerne, hvilket specifikt kommer til udtryk i kravet til spillerne om at tage en bestemt type ungdomsuddannelse.

En ungdomsuddannelse forstås nemlig primært som en boglig uddannelse, der betyder, at drengene har formiddagen fri til morgentræning efterfulgt af skole, eftermiddagstræning, mens aftenen som oftest bliver brugt til at lave lektier. Livet som elitefodboldspiller i Danmark er struktureret på en måde, der gør det vanskeligt at have et 'almindeligt' arbejde fra 8-16 eller tage en faglig uddannelse og samtidig være i stand til at kunne træne. Derfor behøver de danske fodboldtalenter ikke selv overveje, hvilken uddannelse de vil tage - da valget nærmest allerede er blevet taget for dem.

Hvor det set udefra reelt ser ud som om, at trænere reelt reproducerer den uddannelsestradition de selv har været indlejret i, vil trænere ofte argumentere med, at en boglig uddannelse er det mest oplagte, fordi de fysiske krav til elitespillere gør det umuligt også at have fysisk krævende arbejde ved siden af. Rapporten peger dog ret entydigt på, at for en gruppe af spillere betyder de relativt ensrettede uddannelsesmuligheder, at de reelt nok skal præstere endnu mere end hvis de "bare" skulle i lære som

snedker. Specielt på det mentale område oplever de sig pressede – men rent fysisk kræver det vel også ”sin spiller” at skulle sidde og lave lektier til kl. 2 og så stå klar på træningsbanen kl. 8!

Når trænere ofte refererer til spillernes ”kultur” som en mulig forklaringsmodel på forskelle og vanskeligheder med at ”indpasse” spillerne, skal man være opmærksom på, at såvel klubbernes som den enkelte træners praksis reelt i lige så høj grad er udtryk for ”kultur” – ofte en middelklassekultur og – koder, som en gruppe af spillerne ofte ikke er specielt fortrolige med og nogle gange skal have lidt hjælp til at ”knække”...

Samtalerne med spillerne omkring uddannelse peger på, at der efterspørges en lidt større fleksibilitet og udsyn, når det gælder uddannelsesretning – og hvis det er muligt for deltidsprofessionelle spillere at kombinere job som håndværkere, forekommer det nok ikke helt umuligt at finde ”fodboldinteresserede” mestre, som kan strikke forløb sammen, hvor det både er muligt at træne to formiddage om ugen, samtidig med at man bliver uddannet som tømrer!

For den gruppe af spillere, der går i gang med en boglig ungdomsuddannelse, velvidende at deres forældre ikke har mulighed for at støtte dem fagligt, er der reelt en forventning om, at den ”lektiehjælpsfunktion”, som er en del af licenssystemet, reelt også fungerer i praksis. Baseret på spillernes tilbagemeldinger er denne hjælpeforanstaltning ikke lige velfungerende i alle klubber, og specielt efterspørges der folk, der har konkret viden om de udfordringer, man som spiller med anden etnisk baggrund kan opleve i mødet med det danske uddannelsessystem. Hvis man som klub stiller et krav om uddannelse, er det nok også vigtigt, at klubberne kræver af sig selv, at de også hjælper med at tilvejebringe nogle rammer, der gør det muligt for spillerne at honorere kravene.

De skal ikke skabe sig selv - de skal ”blot” finde sig selv

Ungdomsforskningen peger på, at den store udfordring for danske unge er, at de skal skabe sig selv gennem at vælge til og fra i forhold til de muligheder, som de oplever at blive tilbudt. Fodboldspillere på eliteplan er i udgangspunkt indlejret i det samme projekt, men noget tyder på, når de har truffet valget om at satse på fodbolden, så ændrer projektet i nogen grad karakter. Det handler nu ikke primært om at skulle skabe sig selv, men i højere grad om at finde sig selv inden for nogle rammer som i vid udstrækning er givet på forhånd – i form af uddannelsesretning, værdier, normer m.v. I vores samtaler med spillerne går det ret tydeligt igen, at de er bevidste om, at hvis de skal lykkes i forhold til at udleve deres drøm som elitespiller, handler det i vid udstrækning om deres evne til at tilpasse sig og, i nogle tilfælde, også underordne sig nogle værdier og normer, som måske ikke er deres.

Set i et livsstrategisk perspektiv gør det en hel del ting enklere, at der ikke er så meget til forhandling, og at der er en ”leder”, der fortæller dem, hvad de skal gøre, men det er dog også ret tydeligt, at dette ikke altid er et enkelt projekt, hvis man f.eks. samtidig skal kombinere det med den individualistiske kultur, man kan opleve i uddannelsessystemet og skal pendle frem og tilbage mellem ”egen kultur” og den danske ungdomskultur og fodboldkultur.

En række af spillerne peger meget entydigt på, at dette er en stor udfordring, og at de ofte ikke har nogen at dele deres overvejelser med – forældrene har måske svært ved at sætte sig ind i såvel den danske ungdomskultur som foreningskulturen, lærerne på gymnasiet skal også give en karakter, så de er ikke trygge samtalepartnere, og træneren skal udtage holdet, så det kan være vanskeligt at sige til ham, at han er en idiot, der ikke forstår det pres, man, som spiller med anden etnisk baggrund, måske oplever. En gruppe af spillere angiver, at de i nogen grad oplever at tage deres ”problemer” og udfordringer med ind på banen og omvendt – hvilket kan medføre, at de ikke reelt oplever at præstere optimalt.

I den sammenhæng efterspørges ”magtfrie rum” – mennesker omkring dem, som proaktivt spørger ind til deres liv, hjælper dem med at skabe sammenhæng mellem kendte og ukendte arenaer og hjælper dem med at håndtere de mange tanker og overvejelser, man kan gøre sig fodboldspiller på topniveau. Mere konkret efterspørges – i lighed med hvad, der f.eks. tilbydes elever med anden etnisk baggrund på en række tekniske skoler og gymnasier – mentorer, der kan fungere som samtalepartnere i forhold til at få de forskellige arenaer til at spille sammen.

Som supplement til dette efterspørges der trænere, der nogen grad er i ”øjnehøjde” med spillerne, når det gælder udfordringerne uden for banen – at man f.eks. spørger ind til skole således, at man ved, hvornår spilleren måske lige har brug for en ”puster” i forbindelse med en stor aflevering eller lign. Det handler ikke om at trænerne skal være psykologer, men blot at man med jævne mellemrum lige spørger ind til, hvad der sker i spillernes liv – og disse samtaler vil ofte også give en indikation af, hvorfor en bestemt spiller måske ikke præsterer på det aktuelle tidspunkt.

Som træner skal man være opmærksom på, at ”eksperterne” på ungdomslivet er de unge selv, og de kan sagtens fortælle om, hvad der er på spil i deres liv, men i en kultur, hvor man som spiller ofte i højere grad føler sig talt til end med, indledes samtaler om ”livet” stort set altid med, at træneren tager initiativet. Specielt i forhold til spillere, der har en traditionspræget respekt for ”ældre”, ser det ud til, at en mere proaktiv tilgang fra trænerens side er absolut afgørende for udviklingen af en positiv træner-spiller relation.

Kollektivt orienterede individualister? – fokus på spillet inden for kridtstregerne

Trænerne i undersøgelsen er underlagt præmissen for holdsport, nemlig at der skal være flere spillere til stede på samme tid og sted, som betyder, at holdet (kollektivet) og hold-spilleren (individet) skal fungere sammen og tilpasse sig i hinanden. Undersøgelsen peger på, at trænerne i en vis udstrækning har tendens til at opfatte de etnisk danske drenge som holdspillere (kollektivist), mens drenge med anden etnisk baggrund i langt højere grad opfattes som individualister, samtidig med at de anerkender, at det er for fordomsfuldt at kategorisere spillertyper på baggrund af deres ’etnicitet’.

Vores undersøgelse viser, at størstedelen af trænerne i deres tilgang til fodbold prioriterer holdet (kollektivet) før spilleren (individet), og at fodbold ses som et ”strategi-spil”, hvor kampe vindes ved, at

hver enkelt spiller accepterer at følge en nøje planlagt strategi, som udstikkes på taktikmødet. Samtidig anfører de behovet for individualisterne, der kan nedbryde modstandernes organisation, men disse spillere opleves også som svære at indpasse, fordi de jo lige præcis ikke altid holder sig til de aftaler, der er blevet lavet - et paradoks, som trænerne er helt opmærksomme på, men som de oplever som svært at håndtere i praksis.

I udgangspunkt er spillerne enige med trænerne – individualisten er ikke noget uden kollektivet - men samtidig peger de også på, at de oplever manglende 'tilladelse' til at 'tænke ud af boksen' (det individuelle spillerum). Spillerne efterspørger således trænere, der har såvel evnen og villigheden til også at give plads til det uensartede og uventede, så den enkelte spiller oplever at det er 'tilladt' – momentvis - at 'tænke ud af boksen'.

Spillerne fremstår dermed i nogen grad som det, vi har valgt at betegne som kollektivt orienterede individualister. Man er forpligtet på og forstår sig som en del af et hold, hvor der omvendt også er rum for, at den enkeltes spidskompetencer kan komme i spil, og det er dette rum, spillerne angiver, at de ofte mangler.

Set udefra forekommer den fodboldfaglige tilgang i en vis udstrækning at være kendetegnet ved et krav om assimilation – et krav om at indordne sig under den "danske" spilforståelse - snarere end en mere integrativ tilgang, hvor man i højere grad værdsætter og indtænker det, som den enkelte spiller har med i rygsækken.

I erkendelse af at f.eks. europamesterskaberne igennem en årrække reelt har været de sydeuropæiske mesterskaber, er der en gruppe af trænere, som reelt vender blikket "indad" og som stiller spørgsmålet, hvorvidt det forhold, at de ikke formår at integrere spillere, som synes at have såvel bedre tekniske og individuelle færdigheder end etnisk danske drenge måske reelt måske hænger sammen med at trænerne ikke besidder den faglige kompetence - eller mod! - der skal til for kunne tænke ud af boksen.

Tålmodighed og temperament – om behovet for at gå et spadestik dybere

Ud fra det empiriske datamateriale tyder det på, at drenge med anden etnisk baggrund kan noget andet og reelt også er "anderledes" end de etnisk danske drenge. Trænerne peger bl.a. på en 'anderledes' personlighed, som kommer til udtryk i form af manglende tålmodighed og et stort temperament. Trænerne fokuserer imidlertid på en konkret adfærd uden at spørge videre ind til baggrunden for denne adfærd. Når spillerne bliver bedt om at forklare, hvorfor de måske fremtræder mindre "tålmodige", peger de på, at det bl.a. hænger sammen med, at de er indlejret i en tradition, hvor hele familien er ansvarlig i at tilvejebringe familiens økonomiske fundament. Derfor kan en kontrakt være et vigtigt bidrag til familiens økonomi, og at temperamentet bl.a. hænger sammen med oplevelsen af en større grad af passion for fodbolden eller det faktum, at de – som er opvokset i en tradition hvor der ikke stilles spørgsmål ved beslutninger, man måske grundlæggende er uenig i eller ikke forstår – i højere grad på banen ønsker at vise at en træner, at han har truffet nogle forkerte valg eller dispositioner.

Spillerne er helt med på, at dette måske ikke altid fremstår specielt konstruktivt og peger på, at en del af den "problematisk" adfærd reelt kunne afhjælpes, hvis trænerne i højere grad valgte at forstå baggrunden for en bestemt adfærd ved at spørge spillerne direkte. Spillerne anfører, at de ikke ønsker særbehandling, men at trænerne i nogen grad accepterer, at man som spiller med anden etnisk baggrund ofte har lidt andre ting med i rygsækken og derfor også vælger en noget mere differentieret tilgang til mandskabsbehandling.

Vi har tidligere nævnt behovet for at trænerne har en vis forståelse for de udfordringer, man som spiller kan stå over for i mødet med det danske uddannelsessystem, men hertil kommer at man som træner også i en vis udstrækning indtænker nogle af de andre udfordringer, som disse spillere kan opleve at skulle håndtere – at pendle mellem forskellige kulturer, at repræsentere en anderledes socioøkonomisk kontekst end sine medspillere, at føle sig anderledes og være "nogle af dem" der tales om i den ofte ret skingre indvandrerdebat i Danmark m.v.

Igen er det her vigtigt at anføre, at spillerne ikke forventer at trænerne er kulturanropologer, men de efterspørger trænere som i højere grad spørger ind til at baggrunden for en bestemt adfærd i f.eks. i forbindelse den kamp, hvor man fik et rødt kort, fordi hjemmeholdets fans sagde "abelyde" når man havde bolden eller kommenterede på ens familiebaggrund.

Trænerne anerkender, at der er en sammenhæng mellem præstationen på fodboldarenaen og de øvrige arenaer, som spillerne er indlejret i – herunder at der er en potentiel overførselsværdi – men reelt peger undersøgelsen på, at trænerne måske nok har et overordnet kendskab til nogle af de udfordringer, som spillerne står over for, men ofte mangler det specifikke kendskab til de arenaer, som spillerne skal have til at spille sammen med livet på fodboldbanen, og at deres evt. coaching i forhold til f.eks. at få fodboldliv og ungdomsliv til at hænge sammen reelt ofte ikke giver den store mening!

I takt med at andelen af spillere med anden etnisk baggrund er voksende, giver det dermed god mening at pege på behovet for, at trænerne bliver klædt bedre på i forhold til at håndtere spillere med forskellige baggrunde – såvel i forhold til at kunne integrere forskellige spilstile, men også i forhold til at forstå de arenaer der samvirker med spillet på banen.

I samtalen med trænere peger disse på, at de mangler konkret viden, men viser samtidig stor interesse for "problematikken", og flertallet har et udtalt ønske om at projektet skal "lykkes". En helt konkret anbefaling må derfor være, at man i forbindelse med udviklingen af fremtidige trænerkurser – i lighed med at man ofte indlægger en specifik pigevinkel, børne- eller ungdomsvinkel - også vælger at indtænke en praktisk orienteret "etnisk vinkel" – og at man allerede begynder på B1-kurserne, for det store flertal af talenter med anden etnisk baggrund bliver sandsynligvis allerede siet fra på et meget tidligt tidspunkt i deres karriere – eller som en af trænerne udtrykte det: "Vi får kun de allermest velafrettede...".

På B1 og B2-kurser giver det måske mest mening kort at introducere til, hvordan man kan håndtere nogle af de praktiske problemer der opstår når forældrene til spillere med anden etnisk baggrund ikke

helt passer ind i "kørselsordning-bage kage-afslutningsfest"-skabelonen – mens fokus på A- og P-uddannelserne måske i højere grad bør ligge på, hvordan man integrerer forskellige spillestile. En anden helt oplagt udfordring består i, at man i klubberne i forbindelse med rekruttering til trænerkurser ikke blot rekrutterer "dem, der ligner os", men reelt gør et stykke arbejde i forhold til at få flere baggrunde repræsenteret blandt såvel bredde som elitetrænere, således at det mest eksotiske indslag blandt toptrænere i Danmark på sigt ikke udgøres af Ståle Solbakken!

Det er ikke kun Pias skyld

I debatten omkring den manglende Zlatan drages der ofte paralleller til Sverige, hvor man i højere grad ser ud til at være lykkes med "projektet". Nogle vil anføre, at den knapt så skingre indvandrerdebat i Sverige, samt det forhold, at man i den svenske integrationsmodel har bestræbt sig på meget tidligt at få etniske minoriteter ind på arbejdsmarkedet eller i gang med en uddannelse samt få dem integreret i fritidslivet, og at man i idrætsorganisationer reelt har prioriteret og har fået ressourcer til gå aktivt ind i integrationsprocessen – er de vigtigste forklaringer på, at projektet i nogen grad ser ud til at være lykkedes lidt bedre end i Danmark. Her har modellen i mange år har været at først må de lære sproget før de kan bevæge sig ud i de andre arenaer – hvilket reelt nok har været med til at vanskeliggøre integrationsprocessen i forhold til såvel arbejds-, -uddannelses, som fritidsliv

Der er ingen grund til at underkende disse overordnede samfundsmæssige forhold betydning, da disse forhold må formodes at have betydning for, hvordan "klubber", trænere og spillere ser på hinanden og konkret interagerer – og for det konkrete samspil mellem fodboldarenaen og det øvrige "støttearenaer" i spillernes liv.

Samtidig er dog også vigtigt at være opmærksom på, at selvom fodboldlivet leves indenfor nogle bestemte samfundsmæssige rammer, så peger rapporten også på, at der reelt er en del som kan gøres i forhold til at optimere forholdene for spillere med anden etnisk baggrund – samt at udspillet - som følge af den magtrelation, der ofte vil være i eliteidræt – nok primært skal komme fra de trænere og ledere, der er omkring holdene.

Rapporten peger på, at det er afgørende vigtigt – i forhold til såvel at kunne afkode en bestemt adfærd samt hjælpe spillerne videre i deres udvikling – at man har fokus på det helt centrale samspil, der er mellem livet hhv. indenfor som udenfor kridtstregerne, herunder:

- Den udfordring, der for en gruppe af spillere, handler om at få uddannelse og fodbold til at hænge sammen.
- Det at man i nogen udstrækning skal pendle mellem "kulturer".
- At der kan være såvel specifikke sociokulturelle som socioøkonomiske forhold, der kan indvirke på spillernes præstationer.

- At den forskelsbehandling, man kan opleve i form af trænere, der ønsker at opdrage én, meget let kan komme til at minde om den forskelsbehandling, man kan opleve på andre områder af livet.
- At man er fodboldspiller, har anden etnisk baggrund m.v. – men også er i gang med et specifikt ungdomsprojekt, hvor man også har brug for anerkendelse, det at blive set og taget alvorligt m.v.

Der er således nogle overordnede mønstre og udfordringer, som disse spillere oplever at skulle håndtere, men udfordringerne er altid indlejret i en specifik livshistorie og kulturel baggrund – og dermed består udfordringen til såvel trænere som ledere i - med afsæt i en fornemmelse af disse mønstre og udfordringer - at forsøge at komme i øjenhøjde med den enkelte spiller, forstå baggrunden og sammen med spilleren udvikle strategier, som tager hensyn til såvel fællesskabet som den enkelte. Og som det forhåbentligt er fremgået af rapporten er det ikke de dyre forkromede løsninger, der skal til - mentorer, lidt mere proaktiv mandskabspleje – men som følge af den tidligere nævnte magtrelation, så ligger bolden i høj grad hos trænerne!

Med det indtryk vi har fået af såvel danske ungdomselitetrænere som spillere er det vores vurdering, at den i vid udstrækning ligger lige til højrebænet - for reelt er der ikke mange af de problemer, vi er blevet introduceret til, som ikke kunne være løst gennem en samtale. Så det gælder bare om at få sparket – men husk at støttebænet skal have den rigtige vinkel i forhold til det ben I sparker med - for ellers rammer I ikke målet!

God arbejdslyst!

Litteraturliste

Agergaard, Sine & Jan Kahr Sørensen (2009a): The Dream of Social Mobility; ethnic minority players in Danish football leagues, i: "Why Minorities Play or Don't Play Soccer: A Global Perspective in November 2009". I *Soccer and Society* Vol.10, No.6.

Agergaard, Sine & Jan Kahr Sørensen (2009b): 'Policy, Sport and Integration. The case of talented ethnic minority players in Danish football clubs'. Department of Sport Science. University of Aarhus (unpublished).

Aisen, A (2002): *Venskabskampe. Fodbold og identitetsdannelse blandt drenge med indvandrerbaggrund*, (Speciale), Institut for Historie og Områdestudier, Århus Universitet.;

Andersson, Sally (2006): *Tilflyttere og lokale i københavnske kampsportsklubber* i Holm Pedersen mfl.: *Den stille integration, Nye historier om at høre til Danmark.*, København, C.A.Reitzels Forlag.

Barth, Fredrik (1994): kap.12 "Nye og evige temaer i studiet av etnisitet i Manifestasjon og prosess". Universitetsforlaget s.174-193.

Boeskov, Signe og Thomas Ilkjær (2005): *Integration og det frivillige foreningsliv. En undersøgelse af barrierer og løsninger i relation til foreningsdeltagelse hos unge med etnisk baggrund*, København, Institut for Idræt, Københavns Universitet.

Carlsen, H et al (2002): *Idrættens rummelighed. 14 integrationsprojekter om foreningslivets muligheder og begrænsninger*, København, Danmarks Idræts-Forbund.

Dahl & Jakobsen (2005): *Køn, etnicitet og barrierer for integration; fokus på uddannelse, arbejde og foreningsliv*, København, Socialforskningsinstituttet.
Dreier 2007 m.fl.).

Grube, K & Østergaard, S (2008): *Betweenagere? – et studie I 3-5.klasses hverdagliv*, København, 2008.

Hylland Eriksen & Hermer (red.), (1999): *Ambivalens og fundamentalisme*, Oslo, Spartacus Forlag

Jenkins, R (2005): *Social Identitet*, København, Forlaget Sociologi.

Olsen, D (2001): *Sort på hvidt – om kulturs betydning i en fodboldklub*, Speciale, Roskilde Universitetscenter.

Mørch, Y (2001): *Etniske minoritetsunge i Danmark. Strategier, udfordringer og potentialer* i Arbu-Bühr (red.): *Ungdomssociologi*, København, Forlaget Columbus.

Navigent (2007): *Redskab til fodboldtrænere for flerkulturelle hold*, Rapport, København, Navigent.

Bilag 1: Kort præsentation af ”spillerinformanterne”:

Fakir: Nordafrikanske rødder, har tidligere spillet såvel junior som ynglingeliga, spillet nu DS i en SAS-ligaklub, er ikke på kontrakt men er ved at færdiggøre ungdomsuddannelse.

Boban: Bosniske rødder, har spillet en enkelt SAS-ligakamp, har spillet på såvel U-17 som U-19-landsholdet, spiller pt. 2.division, er ikke på kontrakt, er i gang med universitetsstudie.

Jamal: Bosniske rødder, junior og ynglinge-liga, spiller pt. 1.divisionsfodbold, fik debut som 17-årig, har spillet for det bosniske u-landshold. Har afsluttet gymnasiet.

Arfik: Bosniske rødder, spiller juniorliga, går i Folkeskolen

Senan: Bosniske rødder, spiller juniorliga, går i Folkeskolen

Raki: Iranske rødder, Har spillet såvel junior som ynglingeliga, har været inde omkring U-17 landsholdet, spiller pt. DS, er i gang med videregående uddannelse.

Kenny, Bosniske rødder, spillet såvel junior- som ynglingeliga, spiller på U-19-landsholdet, er pt. på fuldtidskontrakt og er i udkanten af SAS-liga-trup

Sadi: Marrokanske rødder, har spillet såvel junior- som ynglingeliga, spiller pt. i 2.division.

Sani: Tyrkiske rødder, spillet junior- og ynglingeliga, har taget HH og spiller ikke længere organiseret fodbold.

Willy: Går på gymnasiet, spiller ynglingeliga, thailandsk-iransk baggrund

Slaven: Bosnisk-ungarnske rødder, spiller ynglingeliga, er på u-18-landsholdet og går på gymnasiet

Savevic: Spiller juniorliga, bosniske rødder, går i folkeskolen

Gurkan: Tyrkisk forældre, spillet juniorliga, afsluttet studentereksamen, spiller ikke længere organiseret fodbold

Hussein: kurdise forældre, spillet junior og ynglingeliga, er på fuldtidskontrakt i SAS-ligaklub, spiller primært 2.division men har haft debut på 1.holdet.

Firat: Tyrkiske forældre, har spillet ynglingeliga og spiller nu 2.division, har afsluttet lærerseminariet og arbejder som lærer.

Ferhat: Spillet junior- og ynglingeliga, spiller pt. 2.division, har afsluttet studentereksamen, tyrkiske forældre

Ismael: Tyrkiske forældre, spillet juniorliga, går på gymnasiet, spiller pt. 2.holdsfodbold

Hamid: Spiller ynglingeliga, går i gymnasiet, spiller på u-19-landsholdet

Basit: Tyrkiske forældre, går i Folkeskolen og spiller juniorliga.

Sultan: Tyrkiske forældre, har taget studentereksamen, spillet junior- og ynglingeliga, spiller pt. 2.division

Bojan: Bosniske rødder, har spillet junior- og ynglingeliga, har spillet på det bosniske U-17-landshold, studentereksamen, er stoppet med at spille fodbold.